Dasula Hakkulu
(Human rights - Telugu)

దాసుల హక్కులు

రచన
అబుల్ ఇర్ఫాన్

ఇస్లామిక్ రిసోర్స్ సెంటర్, సహారాకాంప్లెక్స్,
ఫ్లాట్ నెం.106, పత్తర్‌గట్టి, హైదరాబాద్-2,
ఫోన్ నెం. 040-66710795, 9441515414

వెల..రూ. 30/-లు

Name of the Title: Dasula Hakkulu
(Human rights- Telugu)

Compilation : **ABUL IRFAN**

All rights reserved with: Islamic Resource Centre

First Edition: November, 2010

Copies : 1000

Published by: Islamic Resource Centre
Sahara Complex-106, Pathargatti,
Hyderabad-2, Ph: 9441515414

Type set by: Alifain, I.R.C. Graphics
Sahara Complex, Pathargatti,
Hyderabad-2, Ph: 040-66710795

Printed at: H.S. Offset Printers
714, Chandni Mahal, Daryaganj
New Delhi-2, Ph: 23244240

Price : Rs. 30/-

విషయ సూచిక

నెం. అధ్యాయం	పేజి
01. ఆత్మహక్కులు	06
★ ఆత్మదౌర్జన్యం	10
02. భార్య హక్కులు	15
★ దాంపత్య జీవితం	16
★ హక్కులు–బాధ్యతలు	18
★ 'ఖులా' హక్కు	21
★ నారీకి, నారీకి నడుమ నలగొద్దు	22
★ ఇస్లాం దృష్టిలో మంచి భర్త	24
03. భర్త హక్కులు	26
★ ఇస్లాం దృష్టిలో మంచి భర్త	31
★ ఆచ్ఛాదన–అలంకరణలు	31
04. సంతానం హక్కులు	32
★ బిడ్డజన్మ తర్వాత తీసుకునే జాగ్రత్తలు	34
★ స్త్రీసంతానం–తల్లిదండ్రుల బాధ్యతలు	35
★ నరకానికి అడ్డుగోడలు ఆడపిల్లలే	39
05. తల్లిదండ్రుల హక్కులు	42
★ తండ్రికంటే తల్లి స్థానమే ఉన్నతమైనది	46
★ తల్లి పాదాల కింద తనయుల స్వర్గం	47
06. బంధువుల హక్కులు	49
★ ఆర్థిక హక్కులు	54

07. పేదల హక్కులు	57
★ జకాత్ చెల్లించనివాడు	60
★ పేదలు–అనాథలు	61
08. వృద్ధులు, మహనీయులు, స్నేహితులు	62
09. పొరుగువారి హక్కులు	65
10. అతిథి హక్కులు	67
11. రోగుల హక్కులు	68
12. యజమాని, శ్రామికుల హక్కులు	70
★ కార్మికుల హక్కులు	72
13. తోటి ముస్లింల హక్కులు	73
★ అంతఃకలహాలు అంతం చేయండి	78
14. నాయకానుచరుల సంబంధాలు	80
★ అనుచరుల పట్ల దైవప్రవక్త (స) ప్రవర్తన	83
15. ప్రజారాజ్యంలో పాలకుల బాధ్యతలు	83
16. పాలకుల పట్ల ప్రజల వైఖరి	87
17. సాటి మనుషుల హక్కులు	90
18. భూత దయ	91
19. సృష్టితాలను, ప్రకృతిశక్తులను దూషించకు	94
20. నిష్ఠ దరిద్రుడు	95

కరుణామయుడు, కృపాసాగరుడయిన అల్లాహ్ పేరుతో ప్రారంభం

దాసుల హక్కులు

మానవసమాజం మానవేతర సమాజం కంటే పూర్తిగా భిన్నమైనది. మానవేతర సమాజాల్లోని జంతువులు, పక్షులు, పురుగులు, కీటకాలు, జలచరాలు సమస్తం ఎంతో ప్రశాంతంగా మనుగడ సాగిస్తున్నాయి. వాటి మధ్య ఎలాంటి అశాంతి, అలజడులు కానరావడం లేదు. ఒక్క మానవ సమాజమే ఎల్లప్పుడూ అశాంతి అలజడులతో సతమతమవుతోంది. తల్లిదండ్రుల్ని వేధించే తనయులు, భార్యలను హింసించే భర్తలు, ప్రాణస్నేహితుల ప్రాణాలను తోడే మిత్రద్రోహులు, స్వార్థ ప్రయోజనాల కోసం వేలాది మందిని సైతం నిర్దాక్షిణ్యంగా హతమార్చే రాజకీయ గూండాలు, కుట్రలతో గప్‌చుప్‌గా బాంబులు పెట్టి అమాయకుల్ని మట్టుబెట్టే మతోన్మాదులు మానవ సమాజాన్ని చీడపురుగుల్లా తొలచివేస్తూ మానవత్వాన్ని మంట గలుపుతున్నాయి.

దీనికంతటికీ మూలకారణం మానవులు తమ సృష్టికర్త, విశ్వ పాలకుడైన దేవుడు పంపిన 'శాంతి వ్యవస్థ'ను త్రోసిపుచ్చి మనోవాంఛలకు బానిసలై పోవడమే. మనిషి స్వార్థపరుడయి తనకున్న శక్తిసామర్థ్యాలతో, కుట్రలు-కుయుక్తులతో సాటి మనుషుల హక్కుల్ని కాలరాయడానికి, దోచుకోవడానికి ప్రయత్నించినప్పుడల్లా మానవసమాజం అశాంతికి, అస్థిరతకు గురవుతుంది. అలాంటి సామాజిక దుస్థితిని సంస్కరించగల సువ్యవస్థను మానవులు ప్రతిపాదించలేరు. వారిలో ఏదో ఒక స్థాయిలో ఏవో కొన్ని దురభిమానాలు ఉంటాయి. ఆ సువ్యవస్థను, శాంతివ్యవస్థను ఏ విధమైన స్వార్థం, దురభిమానాలు లేని మానవుల సృష్టికర్త మాత్రమే ప్రసాదించగలుగుతాడు. ఈ శాంతివ్యవస్థలో సామాజికవ్యవస్థ ముఖ్యమైనది. శాంతికి పర్యాయపదమైన ఇస్లాం శాంతియుతమైన సామాజిక వ్యవస్థకు కావలసిన రూపురేఖల్ని ఎలా పేర్కొన్నదో తెలుసుకుందాం.

మన సృష్టికర్త మానవులు తనకు, తన ప్రవక్తకు విధేయులయిన తరువాత వారు మరణానంతరం తమ సత్కర్మలకు స్వర్గసౌఖ్యాలు, దుష్కర్మలకు నరకయాతనలు అనుభవించవలసి ఉంటుందని తెలియజేశాడు. ఆ తరువాత సమాజంలో తోటి మానవుల పట్ల ఎలా మసలుకోవాలో, తాము నెరవేర్చవలసిన వారి హక్కులేమిటో కూడ తెలియజేశాడు. ప్రతి మనిషీ ఆ హకుల్ని నెరవేర్చినప్పుడే సమాజంలో నిజమైన శాంతి నెలకొంటుంది.

1. ఆత్మహక్కులు

ముందుగా మనం ఇక్కడ మానవుని ఆత్మహక్కుల్ని గురించి తెలుసుకుందాం. ప్రతి మనిషిలో ఉండే ఆత్మ దేవుని సొత్తు. దానికి ఆయనే అసలు యజమాని. అంచేత మనిషిలోని ఆ ఆత్మను బాధించడానికి, అంతమొందించడానికి అతనికి ఎలాంటి అధికారం లేదు.

ఆత్మ మానవుని సమస్తకర్మల నిర్వహణకోసం అతని దేహానికి ఇవ్వబడిన "పవర్‌హౌస్." దేవుడు ఏ మానవుడిపై కూడా అతను మోయలేనిభారం వేయడని ఖుర్‌ఆన్ పేర్కొన్నది. కనుక మనిషి ఏఆపద వచ్చినా దాన్ని సహనంతో ఎదుర్కోవాలేగాని తొందరపడి ఆత్మహత్యకు పాల్పడకూడదు. ఆత్మహత్య పరిస్థితుల్ని ఎదిరించలేని పిరికిచర్య. అందుకే ఇస్లాం ఆత్మహత్యను నిషేధించింది. దీన్నిగురించి దైవప్రవక్త (స) ఇలా తెలిపారు:

"మీలో ఎవరూ కష్టాలకు, కడగండ్లకు భయపడి మరణాన్ని కోరుకోకండి. గత్యంతరం లేని పరిస్థితిలో 'దేవా! నాకోసం జీవితం ప్రయోజనకరంగా ఉన్నంతవరకు నన్ను జీవించి ఉండేలాచెయ్యి. నాకోసం మరణమే ప్రయోజనకరమైన విషయమైతే నాకు మరణం కలిగించు' అని వేడుకోవాలి" (బుఖారి, ముస్లిం)

"మీలో ఎవరూ మరణాన్ని కోరుకోకూడదు. ఒకవేళ అతను సజ్జనుడయితే మరిన్ని సత్కార్యాలు చేయవచ్చు. దుర్జనుడయితే అతను (పాపాలు మానేసి) దైవప్రసన్నతను కోరుకునే అవకాశం ఉంటుంది." (మిష్కాత్)

ఆపదలకు తట్టుకోలేక కొందరు ఆత్మహత్య చేసుకుంటారు. కాని ఆత్మహత్య వల్ల కష్టాలు తీరకపోగా, అసలైన కష్టాలపర్వం అక్కడ్నుంచే ప్రారంభమవుతుంది. ఆత్మ దేవుడు మానవునికి ప్రసాదించిన అమానత్. దాన్ని దుర్వినియోగం చేసే అధికారం మానవునికి లేదు.

"కొండ మీద నుంచి పడిపోయి ఆత్మహత్య చేసుకున్నవాడు నరకానికి పోతాడు. (కొండపై నుంచి పడుతూ లేస్తూ) అక్కడే శాశ్వతంగా ఉంటాడు. విషం తిని ఆత్మహత్య చేసుకున్నవాడు నరకాగ్నిలో పడి చేతిలో విషం పట్టుకొని ఎల్లప్పుడూ తింటూవుంటాడు. లోహపు వస్తువుతో ఆత్మహత్య చేసుకున్నవాడు చేతిలో ఆ వస్తువు పట్టుకొని మాటిమాటికి కడుపులో పొడుచుకుంటూ శాశ్వతంగా నరకాగ్నిలో మాడిపోతుంటాడు." (బుఖారి)

హజ్రత్ అనస్ బిన్ మాలిక్ (రజి) కథనం: దైవప్రవక్త (స) ఒక యుద్ధంలో అవిశ్వాసుల్ని ఎదుర్కోవలసివచ్చింది. ఇరువర్గాలు పరస్పరం ఢీకొన్నాయి. చివరికి దైవప్రవక్త (స) తన గుడారానికి తిరిగొచ్చారు. అవిశ్వాసులు కూడా తమతమ గుడారాలకు వెళ్ళిపోయారు. ప్రవక్త అనుచరులలో ఒకతను యుద్ధమైదానంలో ఒంటరిగా కన్పించే ప్రతి శత్రువుని సమయస్ఫూర్తితో వెంటాడి మట్టుపెట్టేవాడు. కొందరు యోధులు అతను చేసిన ఈ సాహస కార్యాలు చూసి "ఈరోజు జరిగిన యుద్ధంలో ఆ వ్యక్తి సాధించిన ఘన కార్యాలు మరెవరూ సాధించలేదు" అని అన్నారు. దైవప్రవక్త (స) ఈమాటలు విని "నిజమే కాని, అతను నరకవాసి అవుతాడు" అని అన్నారు.

ఇది విని ఒక సహచరుడు తానా వ్యక్తి వెంట (నీడలా) ఉంటానని నిర్ణయించు కున్నాడు. ఆ తరువాత అతనా వ్యక్తిని వెన్నంటి తిరుగుతూ అతను నిల్చుంటే నిల్చోవడం, పరుగెత్తితే అతని వెనకాల పరుగెత్తడం చేయసాగాడు. కాస్సేపటికి ఆ వ్యక్తి తీవ్రంగా గాయపడి (బాధకు తట్టుకోలేక) తొందరపడి ఆత్మహత్యకు పాల్పడ్డాడు. అతను ఖడ్గం పిడిని నేల మీద నిలబెట్టి దాని మొనను తన వక్షస్థలం మధ్య ఆనిచ్చి, తన శరీర బరువంతా దానిపై మోపి ఆత్మహత్య చేసుకున్నాడు. ఈ దృశ్యం చూడగానే అతడ్ని వెంబడించిన సహచరుడు దైవప్రవక్త (స) సన్నిధికి వచ్చి "(మహానుభావా!) మీరు (ముమ్మాటికీ) దైవప్రవక్తేనని నేను సాక్ష్యమిస్తున్నాను" అని అన్నాడు.

దైవప్రవక్త (స) ఇది విని "ఏమిటీ విశేషం?" అని అడిగారు. అప్పుడా సహచరుడు ఇలా అన్నాడు: "ఇంతకు ముందే మీరు ఒకతడ్ని గురించి అతను నరకవాసి అవుతాడని చెప్పారు. జనం ఈమాట నమ్మలేక పోయారు. నేను వెంటనే ఆ వ్యక్తి సంగతేమిటో ఆరాతీద్దామని భావించి నేనతడ్ని వెంబడించాను. చివరికి అతను తీవ్రంగా గాయపడి తొందరపాటుతో మృత్యువుని ఆహ్వానించాడు. అతను కత్తి పిడిని నేల మీద నిలబెట్టి, దాని మొనను తన వక్షస్థలం మధ్య ఆనిచ్చి దానిమీద పడి ఆత్మహత్య చేసుకున్నాడు." దైవప్రవక్త (స) ఈసంగతి విని "ఒక్కోసారి ఒక మనిషి స్వర్గవాసుల కర్మల మాదిరిగానే సత్కర్మలు ఆచరిస్తాడు. అయితే అసలతను నరకవాసి అవుతాడు. అలాగే మరొకతను పైకి నరకవాసుల కర్మల మాదిరిగానే దుష్కర్మలు ఆచరి స్తాడు. కాని నిజానికి అతను స్వర్గవాసి అవుతాడు" అని అన్నారు. (బుఖారి)

మహాప్రవక్త (సల్లం) మహితోక్తి : "కష్టాల పరీక్ష ఎదురైనప్పుడు విశ్వాసి సహనం వహించి దైవస్తోత్రం చేస్తుంటే అతను తల్లిగర్భం నుంచి ఈరోజే పుట్టిన బిడ్డలా పరమ పవిత్రుడైపోతాడు. అప్పుడు దేవుడు తన దూతలను ఉద్దేశించి 'నేనే నా దాసుడ్ని (పరీక్షకు గురికాకుండా) ఆపాను. నేనే అతడ్ని పరీక్షకు గురిచేశాను. కనుక అతని కోసం మీరు అతను ఆరోగ్యంగా ఉన్నప్పుడు రాస్తుండిన పుణ్యమే (ఇప్పుడూ) రాయండి' అని ఆజ్ఞాపిస్తాడు." (మిష్కాత్)

విశ్వాసానికి, పరీక్షకు అవినాభావ సంబంధం ఉంది. విశ్వాసం ఉన్న చోట పరీక్ష తప్పక ఉంటుంది. పరీక్షకు లోనుకాని విశ్వాసం గీటురాయి తాకని కల్తీబంగారం లాంటిది. పరీక్షకు గురైనప్పుడే విశ్వాసి నిజరూపం బయటపడుతుంది. ప్రతికష్టం, ప్రతినష్టం విశ్వాసికి ప్రయోజనకరమైనదే. అలా అని కష్టాలు రావాలని కోరుకోకూడదు. ఎల్లప్పుడూ శాంతిశ్రేయాలు

ప్రసాదించమనే దైవాన్ని వేడుకోవాలి. కష్టాలు ఎదురైతే మాత్రం సహనం పాటించాలి. అంతేగాని, ఆ కష్టాలకు భయపడి లేదా ఈ కష్టాలు ఇక తీరవన్న భావనతో నిరాశచెంది ఆత్మహత్య చేసుకోవడానికి ప్రయత్నించ కూడదు. దానివల్ల ఆ కష్టాలు తీరకపోగా పరలోకంలో మరిన్ని కష్టాలకు, దుర్భరమైన యాతనలకు తలుపు తెరచినవారవుతారు

"భూమిపైగాని లేదా మీపైగాని వచ్చిపడే ఏఆపదైనా దాన్ని సృష్టించడానికి పూర్వమే మేము దాన్ని గురించి గ్రంథంలో వ్రాసిపెట్టాము. ఇలా చేయడం దేవునికి చాలా తేలిక. మీమీద ఏఆపద వచ్చినా మీరు బాధపడకుండా (సహనంతో) ఉండాలని, దేవుడు మీకు ఏభాగ్యం అనుగ్రహించినా దాన్ని చూసుకొని మీరు మిడిసిపడకూడదని (ఆయన ఈ ఏర్పాటు చేశాడు)." (ఖుర్ఆన్-57:22)

"దేవుని అనుజ్ఞ లేనిదే నిర్ణీత సమయానికి ముందు ఏ ప్రాణికీ చావు రాదు. ప్రతి ప్రాణికీ మరణకాలం వ్రాయబడి ఉంది." (ఖుర్ఆన్-3:145)

హజ్రత్ అలి (రజ) కథనం: దైవప్రవక్త (స) (తమ అనుచరులతో మాట్లాడుతూ) "మీలో ప్రతి ఒక్కరికి లభించే స్వర్గ నరకాలు (ముందే వారి అదృష్టంలో) వ్రాయబడ్డాయి" అని చెప్పారు. అనుచరులు ఈమాట విని "అయితే దైవప్రవక్తా! మేము విధివ్రాతపై భారం వేసి కర్మలు ఆచరించడం మానేయవచ్చా?" అని అడిగారు. దానికి దైవప్రవక్త (స) ఇలా సమాధానమిచ్చారు- "మానేయకూడదు. కర్మలు ఆచరిస్తూనే ఉండాలి. మనిషి ఏ పని కోసం పుట్టించబడ్డాడో అతనికి ఆ పనిచేసే బుద్ధే లభిస్తుంది. అదృష్ట జాతకుడికి స్వర్గానికి గొనిపోయే (సత్) కర్మలు ఆచరించే బుద్ధి లభిస్తుంది. దురదృష్టవంతుడికి నరకానికి దారితీసే (దుష్) కర్మలు ఆచరించే బుద్ధి లభిస్తుంది."

ఆ తర్వాత ఆయన ఈ సూక్తులు పఠించారు-"ధనాన్ని దానంచేసి, దైవభీతిపరుడై, మంచిని సమర్థించేవాడికి మేము సులువైన మార్గాన నడిచేందుకు సౌలభ్యం కలగజేస్తాం. పిసినారితనం వహించి, (దేవుడ్ని) ఖాతరుచేయకుండా, మంచిని ధిక్కరించే వాడికి మేము కష్టతర మార్గాన నడిచేందుకు సౌలభ్యం కలగజేస్తాం." (92:5-10)- (బుఖారి, ముస్లిం)

ఆత్మదౌర్జన్యం

'విశ్వాసులారా! దేవుడు మీకోసం ధర్మసమ్మతం చేసినవాటిని నిషేధించుకోకండి. హద్దుమీరి వ్యహరించకండి. హద్దుమీరేవారిని దేవుడు ఎన్నటికీ ప్రేమించడు." (5:87)

దేవుడు ధర్మసమ్మతం చేసిన వస్తువుల్ని, విషయాల్ని నిషేధించుకునే అధికారం ఎవరికీ లేదని ఈ సూక్తి స్పష్టం చేస్తోంది. ధార్మికులలో కొందరు ఈనాటికీ ఆత్మవికాసం కొరకు దేవుడు అనుమతించిన కొన్ని ఆహార పదార్థాలు, దాంపత్యసుఖం వగైరా ఐహికసౌఖ్యాలు వదలి వైరాగ్యభావంతో శరీరాలను కృశింపజేసుకుంటున్నారు. ఖుర్ఆన్ దీన్ని ఖండిస్తోంది.

పూర్వం కొందరు ప్రవక్తఅనుచరుల్లో కూడా ఇలాంటి వైఖరి తలెత్తింది. ఎల్లప్పుడూ ఉపవాసాలు పాటిస్తామని; రాత్రుళ్ళలో నిద్ర పోకుండా ఆరాధనలోనే గడుపుతామని; మాంసం, నెయ్యి, నూనెలు వాడమని; భార్యలకు దూరంగా ఉంటామని వారు ప్రతిజ్ఞ చేశారు. దైవప్రవక్త (స)కు ఈ సంగతి తెలిసి ఒక ప్రసంగంలో ఇలా అన్నారు:

"ఇలాంటి పనులు చేయమని నాకు ఆజ్ఞ లేదు. మీపై మీ ఆత్మల హక్కు కూడా ఉంది. కనుక ఉపవాసాలు పాటించండి, తినడం త్రాగడం కూడా చేయండి. రాత్రుళ్ళలో ఆరాధన కూడా చేయండి, నిద్ర కూడా పోతూవుండండి. నన్ను చూడండి, నేను నిద్రపోతాను, జాగరణ చేస్తాను. ఉపవాసాలు పాటిస్తాను, వాటిని విరమిస్తాను కూడా. మాంసం తింటాను, నెయ్యి కూడా తింటాను. నా విధానం, సంప్రదాయాలను ఇష్టపడని (పాటించని) వాడు నావాడు కాదు."

ఆ తర్వాత ఆయన ఇలా అన్నారు: "వీరికేమయింది స్త్రీలను, మంచి ఆహార పదార్థాలను, సువాసనలను, నిద్రను, (ఇతర) ప్రాపంచిక సౌఖ్యాలను నిషేధించుకున్నారు? నేను మీకు విరాగులుగా, సన్యాసులుగా

మారమని బోధించలేదు. నా ధర్మంలో స్త్రీలను, మాంసాహారాన్ని త్యజించాలని లేదు. అలాగే బైరాగులయి ఏకాంత కుహురాల్లో తిష్ఠవేయాలని కూడా లేదు. ఆత్మనిగ్రహం కొరకు నాధర్మంలో ఉపవాస వ్రతముంది. వైరాగ్య ప్రయోజనాలన్నీ ఇక్కడ జిహాద్ ద్వారా సమకూరుతాయి. (కనుక) అల్లాహ్‌ను ఆరాధించండి. ఆయనకు మరెవరినీ సాటికల్పించకండి. హజ్, ఉమ్రా (విధు)లు నిర్వహించండి. నమాజ్ స్థాపించండి. జకాత్ చెల్లించండి. రమజాన్ ఉపవాసాలు పాటించండి. మీకు పూర్వం గతించిన ప్రజలు తమపై లేనిపోని భారం, కాఠిన్యాలు మోపుకోవడం వల్లనే సర్వనాశనమయ్యారు. వారు తమపై లేనిపోని బరువులు, కాఠిన్యాలు మోపుకున్నప్పుడు దేవుడు కూడా వారిపై బరువులు, కాఠిన్యాలు మోపాడు. మీకు మఠాలలో, ఆశ్రమాల్లో, ఏకాంతకుహరాల్లో కన్పిస్తున్న అవశేషాలు వారు వదలిపెట్టిపోయినవే.'' (బుఖారి, ముస్లిం)

ఇస్లాంలో సర్వసంగపరిత్యాగం లేదని దైవప్రవక్త (స) అన్నారు (అహ్మద్). "దైవమార్గంలో (దుష్టశక్తులతో) పోరాడటమే ముస్లింసమాజం అవలంబించే సర్వసంగ పరిత్యాగ''మని ఆయన తెలిపారు. (అహ్మద్).

ఒకతను వచ్చి, "దైవప్రవక్తా! నేను (ప్రాపంచిక సుఖాలు వదలి) దూరంగా ఎక్కడికైనా వెళ్ళిపోవాలనుకుంటున్నాను, నాకు అనుమతి ప్రసాదించండి'' అని అడిగాడు. దానికి దైవప్రవక్త (స) అనుమతి ఇవ్వటానికి నిరాకరిస్తూ, "నా అనుచర సముదాయం ప్రజలు అలా (ప్రాపంచిక సుఖాలకు) దూరంగా వెళ్ళదలచుకుంటే దైవమార్గంలో యుద్ధం చేయడానికి వెళ్ళాలి'' అని అన్నారు. (అబూదావూద్)

అబూజుహైఫా వహబ్ బిన్ అబ్దుల్లాహ్ (రజి) కథనం: దైవప్రవక్త (స) సల్మాన్ (రజి)కు, అబూదర్దా (రజి)కు మధ్య (హిజ్రత్ అనంతరం) సోదరత్వాన్ని ఏర్పరచారు. సల్మాన్ (రజి) (ఒకరోజు) అబూదర్దాను కలసుకోవడానికి ఆయన ఇంటికి వెళ్ళారు. అప్పుడు ఆయన (అబూదర్దాగారి భార్య) ఉమ్మెదర్దా (రజి) మురికి బట్టలు తొడుక్కొని ఉండటం గమనించారు. అది చూసి ఆయన కుశల ప్రశ్నలువేస్తూ "ఏమిటి మీరు ఇలాగైపోయారు?'' అని అడిగారు. దానికి ఆమె "మీ సోదరుడు అబూదర్దాకు ఈప్రపంచంలో ఏమీ అక్కర్లేదు''అని (బాధపడుతూ) అన్నారు. (అంతలో) అబూదర్దా (రజి) వచ్చేశారు. సల్మాన్ (రజి) కోసం అన్నం వండించారు. (భోజనం వడ్డించిన తరువాత) ఆయనతో "మీరు తినండి, నేను ఉపవాసమున్నాను'' అన్నారు. దానికి సల్మాన్ (రజి) "నువ్వు (నాతోపాటు) తిననంతవరకు నేనూ తినను'' అన్నారు. అప్పుడాయన (ఉపవాసం విరమించి ఆయనతో కలసి) భోజనం చేశారు.

రాత్రి అయిన తరువాత అబూదర్దా (రజి) నఫిల్ నమాజ్ చేయటానికి ఉపక్రమించారు. అప్పుడు సల్మాన్ (రజి) "(ముందు) పడుకో (తర్వాత లేచి నమాజు చేసుకోవచ్చు)'' అన్నారు. దాని ప్రకారమే అబూదర్దా (రజి) నిద్రపోయారు. కొంతసేపటికి నిద్రనుండి మేల్కొని తిరిగి నఫిల్ నమాజ్ ప్రారంభించారు. సల్మాన్ (రజి) (మళ్ళీ వారిస్తూ) "ఇంకాస్సేపు నిద్రపో'' అన్నారు. ఆతర్వాత రాత్రి చివరి భాగం రాగానే సల్మాన్ (రజి) "ఇప్పుడు లేచి నమాజు చెయ్యి'' అన్నారు అబూదర్దా (రజి)తో. ఇద్దరూ కలసి నమాజు చేశారు. (నమాజు ముగిశాక) అబూదర్దా (రజి)తో సల్మాన్ (రజి) ఇలా అన్నారు: "నీపై నీ ప్రభువు హక్కుంది నిజమే. కాని నీపై నీ ప్రాణానికి కూడా హక్కుంది. నీ భార్యాపిల్లలక్కూడా హక్కుంది. కనుక ప్రతి హక్కుదారుని హక్కు నెరవేర్చు.'' తర్వాత సల్మాన్ (రజి) దైవప్రవక్త (స) దగ్గరికెళ్ళి జరిగినదంతా చెప్పారు. దైవప్రవక్త (స) విషయం విని "సల్మాన్ నిజం పలికాడు'' అన్నారు. (బుఖారీ)

ఒకవ్యక్తి వచ్చి "నా సోదరి కాలినడకన హజ్‌యాత్ర చేస్తానని మొక్కుబడి చేసుకున్నది'' అన్నాడు. దానికి దైవప్రవక్త (స) "నీ సోదరి (అలా) పడే శ్రమ, కష్టం దేవునికి అవసరంలేదు. ఆమె వాహనమెక్కి హజ్‌కు వెళ్ళాలి'' అని చెప్పారు. (అబూదావూద్)

హజ్రత్ అనస్ (రజి) కథనం: ఒకసారి దైవప్రవక్త (స) మస్జిద్‌లోకి ప్రవేశిస్తే అక్కడ రెండు నిట్టాడుల మధ్య ఓ పొడుగాటి త్రాడు కట్టిఉండటం

కన్పించింది. అది చూసి ఆయన "ఈ తాడు ఏమిటీ?" అనడిగారు. అక్కడున్న వారు "ఈ త్రాడు జైనబ్ (రజి) గారిది. ఆమె (నిలబడి ఆరాధన చేస్తూ) అలసిపోయినప్పుడు అలసట దూరం కావడానికి దీని ఆధారంగా వ్రేలాడతారు" అని తెలియజేశారు. దైవప్రవక్త (స) ఈమాట విని "దాన్ని విప్పదీయండి. మీలోఎవరైనా ఉత్సాహంగా ఉన్నప్పుడే నమాజు చేయాలి. అలసట అనిపిస్తే పడుకోవాలి" అని ఆదేశించారు. (బుఖారీ, ముస్లిం)

హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కథనం: ఒకసారి దైవప్రవక్త (స) నా దగ్గరకు వచ్చినప్పుడు నా ముందు ఒక స్త్రీ కూర్చొనిఉంది. ఆయన "ఎవరీమె?' అనడిగారు. దానికి నేను "ఒకామె (నఫిల్) నమాజులు ఎక్కువగా చేస్తుందంటూ జనం చెప్పుకుంటున్నారే, ఆమే ఈస్త్రీ" అని అన్నాను. అది విని దైవప్రవక్త (స) "ఇక ఆపు (ఈమె పొగడ్తలు)! మీ శక్తి మేరకే పనులు చేయండి. దైవసాక్షి! దేవుడు విసుగు చెందడు. మీరే విసుగెత్తి పోతారు. (అతిగా ఆరాధనలు చేయటం వల్ల మీరు విసుగు చెందవచ్చేమోగాని దానికి పుణ్యం ప్రసాదించడంలో దేవుడు విసుగుచెందడు). మనిషి చేసే ధర్మకార్యాలలో శాశ్వతంగా పాటించే ఆరాధనే దేవునికి చాలా ప్రీతికర మైనది." (బుఖారీ, ముస్లిం)

దైవప్రవక్త (స) ప్రవచనం: "ధర్మం ఎంతో సులువైనది. ఎవరైనా ధర్మానుసరణలో అనవసరంగా కాఠిన్యం కోరితెచ్చుకుంటే ధర్మమే అతనిపై ఆధిక్యత సాధిస్తుంది (ఆ కాఠిన్యం భరించలేక ధర్మాన్ని ఆచరించడమే వదిలేస్తాడు). కనుక మీరు సన్మార్గంలో నడవండి. మధ్యేమార్గం అనుస రించండి. మీ ప్రభువు తరఫున లభించే పుణ్యానికి సంబరపడండి. ఉదయం, సాయంత్రం రాత్రిపూట కొంత సేపు (ఆరాధన చేయటం) ద్వారా దైవసహాయాన్ని అర్థించండి." (బుఖారీ)

దైవప్రవక్త (స) ప్రవచనం: "తననుతాను కించపరచుకోవడం విశ్వాసికి ఏమాత్రం శోభించదు."ప్రజలు ఈమాట విని "విశ్వాసి తననుతాను ఎలా కించపరచుకుంటాడు?" అనడిగారు. దానికి దైవప్రవక్త (స) ఇలా చెప్పారు-

"శక్తికి మించిన (భారంతో) పరీక్షకు గురిచేసుకోవడం ద్వారా (అతను తననుతాను కించపరచుకుంటాడు)." (తిర్మిజి)

మనిషి ఆరోగ్యానికి, ఆస్తిపాస్తులకు హాని కలిగించే విషయాల్ని కూడా ఇస్లాం నిషేధించింది. ఖుర్‌ఆన్‌లోని ఈ క్రింది సూక్తులు చూడండి:

"విశ్వాసులారా! మద్యం, జూదం, దైవేతరాలయాలు, పాచికల జోస్యం- ఇవన్నీ అసహ్యాకరమైన పైశాచిక విషయాలు. వాటికి దూరంగా ఉండండి, మీ జీవితం సార్థకమవుతుంది." (5:90)

"విశ్వాసులారా! మీరు దేవుడ్ని మాత్రమే ఆరాధించేవారైతే మేము ప్రసాదించిన పరిశుద్ధ పదార్థాలనే తిని కృతజ్ఞులైఉండండి. ఆయన మీకు చచ్చిన పశువుల్ని, రక్తాన్ని, పందిమాంసాన్ని, దైవేతరులకు నైవేద్యం పెట్టిన పదార్థాలను, (అక్కడి మాంసాహారాన్ని) నిషేధించాడు. అయితే దైవాజ్ఞలు ఉల్లంఘించే ఉద్దేశ్యం లేకుండా, హద్దుమీరకుండా గత్యంతరంలేని పరిస్థితిలో మాత్రం (ఈ నిషేధితాలు) తినవచ్చు." (2:172,173)

ఇస్లాం దేవుని ఆజ్ఞలకు, ఆయన ప్రవక్త (స) బోధనలకు మాత్రమే అనుగుణంగా నడచుకోవాలని, వాటిని అతిక్రమించి కల్పిత విధానాలను పాటించకూడదని పేర్కొన్నది. లైంగికేచ్ఛను అణచివేసే వైరాగ్యాన్ని, దాన్ని తీర్చుకునే వ్యభిచారాన్ని, అసహజ విధానాలను నిషేధించి, లైంగికశక్తిని సద్వినియోగించే వివాహవ్యవస్థను ధర్మసమ్మతం చేసింది. అలాగే పొట్ట పోషణ కోసం అక్రమమార్గాలు వదలి నీతిమార్గాన కష్టపడి సంపాదిం చాలని చెప్పింది.

హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి) కథనం: "అజ్ఞానులు ఎన్నో పదార్థాలు తింటారు; మరెన్నో పదార్థాలను అసహ్యించుకుంటూ తినడం మానేస్తారు. దేవుడు (మన దగ్గరకు) తనప్రవక్త (స)ను పంపాడు, తనగ్రంథాన్ని అవతరింపజేశాడు, ధర్మసమ్మతమైన వాటి(హలాల్)ని ధర్మ సమ్మతమైనవిగా నిర్ణయించాడు, నిషేధితాల (హరాం)ను నిషేధితాలుగా నిర్ణయించాడు. కొన్ని విషయాలలో ఆయన మౌనం వహించాడు. వాటిని

స్వీక రించవచ్చు. (అయితే అవి ధర్మసమ్మతమయినవా కావా అని లోతుపాతులకు వెళ్ళి ఆరా తీయడానికి ప్రయత్నించకూడదు.'')- (అబూదావూద్: మిష్కాత్)

హజ్రత్ సుఫ్యాన్ సౌరి (రహ్మలై) ఉల్లేఖనం: ''ధర్మపరాయణత ముతక బట్టలు ధరించడంలో, ఎండిన రొట్టెలు తినడంలో లేదు. ప్రపంచంలో కోర్కెలను అదుపులో ఉంచుకోవడంలోనే (అసలైన) ధర్మపరాయణత ఉంది.'' (షర్హుస్సున్న)

హజ్రత్ జైద్ బిన్ హుసైన్ (రహ్మలై) కథనం:- ఇమామ్ మాలిక్‌ని ఎవరో ప్రపంచంలో ధర్మపరాయణత అంటే ఏమిటని అడిగారు. దానికి ఆయన ''ధర్మపరాయణత అంటే ధర్మసంపాదన, కోర్కెలపై అదుపు'' అని చెప్పారు. (బైహఖి)

2. భార్య హక్కులు

ఇస్లాం కుటుంబం అనే సంస్థకు పురుషుడ్ని చైర్మన్‌గా, స్త్రీని సెక్రట రీగా నియమించి ఎవరి బాధ్యతల్ని, హక్కుల్ని వారికి న్యాయవంతంగా కేటాయించింది. అంతేగాక ఆ చైర్మన్, సెక్రటరీలు ఎవరి విధుల్ని వారు సక్రమంగా నిర్వహిస్తున్నప్పుడే కుటుంబం అనే సంస్థ సవ్యంగా, సాఫీగా, సజావుగా సాగుతుందని చెబుతోంది. ఏ దేశంలోనూ ఇద్దరు అధ్యక్షులు, ఇద్దరు ప్రధానులు ఉండరు. ఏ సైనిక దళంలోనూ ఇద్దరు సేనాపతులు ఇమడలేరు. ఏ కార్యాలయంలోనూ ఇద్దరు అధికారులు పని చేయలేరు. అలాగే కుటుంబవ్యవస్థ సజావుగా సాగాలంటే భార్యాభర్తల్లో ఒక్కరే అధికారిగా ఉండాలి. శారీరక, మానసిక సామర్థ్యాల్లో స్త్రీకన్నా పురుషునికి కొంత ఆధిక్యత ఉన్నందున కుటుంబవ్యవస్థకు ఇస్లాం పురుషుడ్ని అధికారిగా నిర్ణయించింది. భార్య అతని సహాయకురాలు మాత్రమే. కనుక చైర్మన్‌పురుషుడు, సెక్రటరీస్త్రీ సమానత్వం పేరుతో రచ్చకెక్కి సంసారంలో చిచ్చు రగుల్చుకోవలసిన అవసరంలేదు. హక్కులు, బాధ్యతలు సంస్థ నిబంధనావళి (ఖుర్ఆన్)లో స్పష్టంగా పేర్కొనబడ్డాయి.

దాంపత్య జీవితం

''సాధారణంగా స్త్రీలపై పురుషులకు ఎలాంటి హక్కులున్నాయో న్యాయపరంగా పురుషులపై స్త్రీలకు కూడా అలాంటి హక్కులే ఉన్నాయి. కాకపోతే పురుషులకు స్త్రీలపై ఒక మెట్టు ఆధిక్యత ఉంది. దేవుడు శక్తిమంతుడు, వివేచనాపరుడు.'' (ఖుర్ఆన్-2:228)

దంపతులు దైవనిర్ణీత పరిమితులకు కట్టుబడివుంటూ తమ సహజ కోర్కెల్ని తీర్చుకోవడానికి వారిని ఈవిధంగా వివాహబంధంలో బంధించడం జరిగింది. ఒకవేళ ఏదైనా వివాహబంధంలో దంపతులు దైవనిర్ణీత పరిమి తులకు కట్టుబడి ఉండలేని పరిస్థితులు ఏర్పడితే, వాటి పరిరక్షణ కోసం వివాహబంధాన్ని త్యాగం చేయడమే మంచిది. సారంలేని వివాహబంధం కొనసాగించేందుకు దైవపరిమితుల్ని త్యాగం చేయకూడదు.

ఈ కారణంగానే భార్యతో సంభోగించనని ప్రమాణం చేసే పురుషునికి నాలుగు నెలలు గడువు ఇవ్వబడింది. అంటే ఈ నాలుగు నెలలలోపే అతను తన ప్రమాణాన్ని భంగపరచి భార్యను కలుసుకోవలసివుంటుంది. ఒకవేళ అతను నాలుగునెలల గడువు దాటిన తర్వాతకూడా భార్యను కలుసుకోవడానికి సిద్ధంకాకపోతే, ఆమెను తన వివాహబంధంలో కొనసాగించడానికి అతనికెలాంటి అధికారం లేదు. అలాగే ప్రమాణం చేయక పోయినా సరే, నాలుగు నెలలకు మించి భార్యను పడక మీదికి రానీయ కుండా ఉండటం కూడా మంచిది కాదు.

స్త్రీపురుషుల మధ్య దాంపత్యసంబంధం కారుణ్యాభిమానాల ప్రాతిపది కపై ఉండాలి. కారుణ్యాభిమానాల ప్రాతిపదికపై ఏర్పడిన వైవాహిక బంధం ద్వారా మాత్రమే దంపతులు పరస్పరం సహకారంతో సంస్కృతీ సభ్యతలకు సంబంధించిన లక్ష్యాలు సాధించే అవకాశం ఉంటుంది. పైగా వారు తమ సాంసారికజీవితంలో సుఖసంతోషాలు కూడా పొందగలుగుతారు. ఈ లక్ష్యం గురించి ఖుర్ఆన్ వర్ణించిన తీరును గమనిస్తే ఇస్లాం దృష్టిలో దాంపత్య మంటే కారుణ్యాభిమానాలే అన్న భావన మనకు తప్పకుండా కలుగుతుంది.

నిజానికి స్త్రీపురుషులు ఒకరి ద్వారా మరొకరు సౌఖ్యం పొందడానికే దంపతులవుతారు. ఖుర్‌ఆన్‌లోని ఈ సూక్తులు చూడండి:

"ఆయన మీకోసం మీజాతి నుండే జీవిత భాగస్వాము(స్త్రీ)లను సృజించాడు, వారిదగ్గర మీరు సౌఖ్యం పొందడానికి. ఇంకా ఆయన మీ మధ్య ప్రేమానురాగాలు, దయాదాక్షిణ్యాలను కూడా జనింపజేశాడు." (30:21); "వారు మీకు, మీరు వారికి దుస్తులు వంటి వారు." (2:187)

భార్యభర్తల్ని దుస్తులతో పోల్చడంలోని ఉద్దేశం దేహానికి, దుస్తులకు ఎలాంటి అవినాభావ సంబంధం ఉంటుందో ఆలుమగల మధ్య వైవాహిక సంబంధం కూడా అలాంటిదే ఉండాలని తెలియజేయడమే. అంటే వారు ఒకరికొకరు ఆచ్ఛాదనగా, రక్షణకవచంగా ఉంటూ తమ గౌరవప్రతిష్ఠలకు, నీతినడవడికలకు భంగం కలిగించే చెడుల నుండి కాపాడుకోవాలి.

"ముస్లిములయిన, విశ్వసించిన, విధేయులయిన, నిజాయితీపరులైన, సహనశీలు రయిన, దానశీలురయిన, మర్మాయవాలు కాపాడుకునే, ఉపవాసవ్రతాలు పాటించే, అణుకువ వినయం కలిగివుండే, దేవుడ్ని అత్యధికంగా స్మరించే స్త్రీ పురుషుల కోసం దేవుడు మన్నింపు, గొప్ప ప్రతిఫలం సిద్ధపరచి ఉంచాడు." (ఖుర్‌ఆన్-33:35)

ఆలుమగల మధ్య సదవగాహన, ప్రేమానురాగాలు ఉన్నప్పుడు ఎలాంటి పొరపొచ్చాలు రావు. అయినా ఒక్కోసారి షైతాన్ దంపతుల్లో అపోహలు సృష్టించి వారి సంసారంలో చిచ్చు రగల్చడానికి ప్రయత్నిస్తాడు. కనుక దంపతులు పరస్పరం సర్దుబాటు వైఖరి అవలంబించాలి.

ప్రపంచంలోని భార్యాభర్తలందరికీ అలి, ఫాతిమా (రజి)లు ఆదర్శ దంపతులనడంలో ఎలాంటి సందేహం లేదు. అయితే భార్యభర్తలు అన్నాక ఎప్పుడో ఒకప్పుడు, ఏదో ఒక సందర్భంలో వారి మధ్య కీచులాట రాకుండా ఉండదు. ఒక రోజు ఫాతిమా (రజి) ఏదో విషయంలో భర్త మీద అలిగి తండ్రి ఇంటికి వెళ్ళిపోయారు. కాస్సేపటికి అలి (రజి) కూడా ఆమె వెనకాల దైవప్రవక్త (స) ఇంటికి వెళ్ళారు.

ఫాతిమా (రజి) చేసిన ఆరోపణలన్నీ దైవప్రవక్త (స) విన్నారు. కాని అంతమాత్రాన ఆయన కూతుర్ని వెనకేసుకొని రాలేదు. పైగా కూతురికి గుణపాఠం గరిపే విధంగా "లోకంలో ఏ భార్యాభర్తల మధ్య పొరపొచ్చాలు రాకుండా ఉంటాయమ్మా! అయినా ప్రతి విషయంలోనూ భర్త భార్యమాట వినాల్సిన అవసరం ఏముంది?" అన్నారు.

తలుపు చాటున నిలబడి తండ్రీకూతుళ్ళ సంభాషణ విన్న హజ్రత్ అలి (రజి)ని ఈమాటలు ఎంతో ప్రభావితంచేశాయి. తానిక ఎన్నటికీ ఫాతిమా మనస్సు నొప్పించనని ఆయన గట్టిగా నిర్ణయించుకున్నారు. ఫాతిమా (రజి) కూడా తండ్రి మాటలు విన్న తరువాత ఇకముందు ఏ విషయంలో కూడా భర్తకు ఎదురుచెప్పకుండా మసలుకుంటా నని నిశ్చయించుకున్నారు. (మిష్కాత్)

"ఏ స్త్రీ అయినా భర్త తనను వేధిస్తున్నాడని లేదా సరిగా ఆదరించడం లేదని భావించినప్పుడు భార్యాభర్తలు పరస్పరం సంప్రదించుకొని సర్దుకు పోవడంలో తప్పులేదు. వారసలు సర్దుకుపోవడమే సర్వదా శ్రేయస్కరం. హృదయాలు సంకుచితత్వం వైపు ఎక్కువగా మొగ్గుతాయి. అయితే మీరు పరస్పరం శ్రేయోభిలాషతో, దైవభీతి పరాయణతో వ్యవహరిస్తూ ఉండండి. మీరు చేసే పనులన్నిటినీ దేవుడు గమనిస్తూనే ఉన్నాడు." (ఖు-4:128)

హక్కులు-బాధ్యతలు

పురుషుడు వివాహసందర్భంలో ఏదయినా కారణం వల్ల మహర్ చెల్లించలేకపోతే, వివాహం తరువాత వీలైనంత త్వరగా మహర్ చెల్లించాలి. ఇది భార్య హక్కు. భర్త నెరవేర్చవలసిన మొదటి బాధ్యత. తరువాత అతను తన స్తోమతను బట్టి ఆమె పోషణఖర్చులు భరించాలి.

"ధనికుడు తన ఆర్థిక స్తోమతనుబట్టి ఈ పోషణ ఖర్చులు భరించాలి. తక్కువ ఉపాధి ఇవ్వబడినవాడు దేవుడు తనకిచ్చిన దాన్నుంచే ఎంతోకొంత ఖర్చుపెట్టాలి." (ఖుర్‌ఆన్-65:7)

దైవప్రవక్త (స) ఇలా ప్రవచించారు: "మనిషి తన భార్యాపిల్లల కోసం ఖర్చు చేసే దీనార్ (డబ్బు), జిహాద్ వాహనం కోసం ఖర్చుచేసే దీనార్, దైవమార్గంలో తన సహచరుల కోసం ఖర్చుచేసే దీనార్- ఈ దీనార్ అన్నిటికంటే ఎంతో శ్రేష్ఠమయినది." (ముస్లిం)

హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) ప్రకారం దైవప్రవక్త (స) ఇలా అన్నారు: ఒక దీనారుని నువ్వు దైవమార్గంలో (ధర్మోన్నతి కోసం చేసే కృషిలో) ఖర్చు చేస్తావు. ఒక దీనారుని నువ్వు బానిసస్వేచ్ఛ కోసం ఖర్చు చేస్తావు. మరోదీనారు ఓ అభాగ్యుడికి దానంగా ఇస్తావు. ఇంకో దీనారుని నీ ఆలుబిడ్డల కోసం ఖర్చు పెడతావు. అయితే వీటన్నింటిలో నువ్వు నీ ఆలుబిడ్డల కోసం ఖర్చుపెట్టే దీనారే ఎంతో పుణ్యప్రదమైనది." (ముస్లిం)

దైవప్రవక్త (స) ప్రవచనం: "ఒక ముస్లిం పుణ్యఫలాపేక్షతో తన భార్యా పిల్లల కోసం ఖర్చుపెడ్తుంటే అదంతా అతని పాలిట దానం (సదఖా) చేసే పుణ్యంతో సమానమవుతుంది." (బుఖారి)

దైవప్రవక్త (స) ప్రవచనం: "మనిషి ఒకరి అన్నపానీయాలకు బాధ్యుడై తన బాధ్యత) నిర్లక్ష్యం చేయటం చాలు, అతను పాపాత్ముడని చెప్పడానికి." (అబూదావూద్)

భర్త తన భార్యాపిల్లల కోసం ఖర్చుపెట్టడంలో పిసినారితనం వహిస్తే అతని భార్యకు భర్త అనుమతి లేకుండా తన పిల్లల కోసం సరిపడేంత డబ్బు తీసుకునే హక్కుంది.

హజ్రత్ అబూసుఫ్యాన్ (రజి) భార్య హజ్రత్ హిందా (రజి) ఓసారి దైవప్రవక్త (స)తో "దైవప్రవక్తా! నా భర్త పీనాసి మనిషి. నా పిల్లల పోషణకు సరిపడేటంత కూడా (డబ్బు) ఆయన సంతోషంగా ఇవ్వడు. మరి నేను ఆయన డబ్బు నుంచి కొంత తీసుకొని నా పిల్లలకు అన్నపానీయాలు సమకూర్చుకోవచ్చా?" అని అడిగారు. దానికి దైవప్రవక్త (స) "నీకు, నీ పిల్లలకు సరిపడేటంత తీసుకుంటూఉండు." అని అన్నారు. (హదీస్)

ఒకతను దైవప్రవక్త (స)ను "మామీద భార్యకున్న హక్కేమిట?"ని అడిగాడు. దానికి దైవప్రవక్త (స) "నీవు తినగలిగే ఆహారం ఆమెకు పెట్టాలి. నీవు ధరించగలిగే వస్త్రాలు ఆమెకివ్వాలి. (నీపట్ల అవిధేయతకు పాల్పడి నపుడు) నీవామె ముఖంపై కొట్టకూడదు. ఇంట్లో తప్ప మరెక్కడా ఆమెను వదలిపెట్టకూడదు" అని అన్నారు. (అబూదావూద్)

హజ్రత్ అమ్ర్ బిన్ అహ్వస్ జుషమీ (రజి) కథనం: దైవప్రవక్త (స) తన వీడ్కోలుహజ్ సందర్భంగా.... ఇలా అన్నారు: "వినండి, భార్యల పట్ల మంచిగా మెలగండి. వారు మీ దగ్గర బందీలుగా ఉన్నారు. మీరు వారితో సంభోగించవచ్చు. వారు తమ శీలాన్ని కాపాడుకుంటూ మీ సంపదను కాపాడుతుంటారు. దానికిమించి మీకు వారిపై ఎలాంటి అధికారం లేదు. అయితే వారు బహిరంగంగా నీతిబాహ్యతకు పాల్పడితే (వారిని దండించ వచ్చు.) ఒకవేళ వారు (అలాంటి తప్పేదయినా చేస్తే) వారిని మీ పడకల నుండి వేరుచేయండి. (అప్పటికీ తప్పు మానుకోకపోతే) వారిని హింసించ కుండా (తేలిగ్గా)కొట్టండి. మీకు విధేయులైపోతే ఇక (దురుద్దేశ్యంతో వారిని వదిలించుకునే) మార్గాలు వెతకకండి. జాగ్రత్త! మీకు మీ భార్యలపై హక్కులున్నట్లే, మీ భార్యలకు కూడా మీపై హక్కులున్నాయి. వారిపై మీకున్న హక్కు- వారు మీ పడకలను మీకిష్టంలేనివారిచే తొక్కనీయ కూడదు. మీకిష్టం లేనివారిని మీ ఇంట్లోకి రావటానికి అనుమతించకూడదు. ఇక వారికి మీమీద ఉన్న హక్కు- మీరు వారికి (వీలైనంతవరకు) మంచి అన్నవస్త్రాలు సమకూర్చాలి." (తిర్మిజీ)

దైవప్రవక్త (స)"దేవుని దాసీలను (స్త్రీలను) కొట్టకండని (ప్రజలకు) హితబోధ చేశారు. ఆయనీ హితోపదేశం చేసిన కొంతకాలానికి ఉమర్ (రజి) ఆయన దగ్గరికి వచ్చి "స్త్రీలు తమ భర్తలకు ఎదురుతిరుగుతున్నారని ఫిర్యాదు చేశారు. అప్పుడు దైవప్రవక్త (స) (అవసరమైతే) భార్యల్ని కొట్టేందుకు అనుమతి ఇచ్చారు. (ఆ తరువాత కొంత కాలానికి) ఎంతోమంది స్త్రీలు దైవప్రవక్త (స) భార్యల దగ్గరికి వచ్చి తమ భర్తలు తమల్ని కొడుతున్నా రని ఫిర్యాదు చేయసాగారు. అప్పుడు దైవప్రవక్త (స) ప్రజలతో "చాలామంది

స్త్రీలు ముహమ్మద్ ఇంటి దగ్గర గుమిగూడి తమ భర్తల గురించి ఫిర్యాదు చేస్తున్నారు. మీలో తమ భార్యల్ని వేధించేవారు మంచివారు కాదు, జాగ్రత్త!" అని అన్నారు. (అబూదావూద్)

"ఖులా" హక్కు

ఇస్లాం పరిభాషలో పురుషుడు స్త్రీకి ఇచ్చే విడాకుల్ని 'తలాఖ్' అని, స్త్రీ పురుషునికిచ్చే విడాకుల్ని 'ఖులా' అని అంటారు. ఖులా అంటే స్త్రీ తన భర్తను వదిలేయడం లేక తన భర్త నుండి వేరుపడటం"అని అర్థం. తలాఖ్ విషయంలో పురుషునికి ఎంత హక్కుందో స్త్రీకి కూడా అంతే హక్కుంది. అయితే భార్య ఇచ్చిన విడాకుల్ని భర్త ఆమోదించవలసి ఉంటుంది.

"సాధారణంగా స్త్రీలపై పురుషులకు ఎలాంటి హక్కులున్నాయో న్యాయపరంగా పురుషులపై స్త్రీలక్కూడా అలాంటి హక్కులే ఉన్నాయి. కాకపోతే పురుషులకు స్త్రీలపై ఒక మెట్టు ఆధిక్యత ఉంది. దేవుడు శక్తిమంతుడు, వివేచనాపరుడు." (ఖుర్ఆన్–2:228)

ఖులా హక్కు వినియోగించుకోవడానికి మూడు మార్గాలున్నాయి. మొదటి మార్గం- వివాహ సమయంలో స్త్రీ తనకు కాబోయే భర్త నుండి విడాకుల అధికారం వ్రాతపూర్వకంగా తీసుకోవాలి. పురుషుడు తనకు సంక్రమించిన విడాకుల అధికారం తన భార్యకు ధారాదత్తం చేయడానికి ఇస్లామీయ చట్టం అతనికి అనుమతిస్తుంది.

రెండవ మార్గం- ఏదైనా కారణం వల్ల స్త్రీ తన భర్తను ద్వేషిస్తుంది. ఉదాహరణకు భర్త పిచ్చివాడైపోవడం, భయంకర వ్యాధులు సోకడం, అతనిలో లైంగికశక్తి తగ్గిపోవడం, అక్రమసంబంధం ఏర్పరచుకొని లేదా మరేవైనా వ్యాపకాలు అలవాటు చేసుకొని భార్యను నిర్లక్ష్యం చేయడం, ఆమె ఆర్థిక అవసరాలు తీర్చకపోవడం, భర్త దౌర్జన్యపరుడై పోవడం మొదలైనవి. అలాంటి పరిస్థితులు ఎదురైై ఇక భర్తతో ఏమాత్రం పొసగదని భావించినపుడు స్త్రీకి తన భర్త నుండి విడిపోయే హక్కుంది. దాని కోసం ఆమె తన భర్త నుండి విడాకులు ఇప్పించమని న్యాయస్థానాన్ని కోరాలి.

ఇస్లామీయ న్యాయస్థానాలు లేకపోతే పలుకుబడి గల కొందరు ధర్మవేత్తలు, ముస్లింపెద్దల ముందుకు ఈ వ్యవహారం తీసికెళ్ళి భర్త నుండి విడిపోవచ్చు.

మూడవ మార్గం- భర్త పొడ గిట్టని స్త్రీ అతని నుండి విడిపోవడానికి ఉన్న మూడవ మార్గం 'ఖులా'. ఖులా అంటే స్త్రీ తనభర్త నుండి మహర్ ధనాన్ని తిరిగి ఇచ్చేసి, లేదా మరేదైనా ఇచ్చి తలాఖ్ తీసుకోవడానికి అతడ్ని ఒప్పించడం అని అర్థం.

"దంపతులిద్దరు దైవనిర్ణీత పరిమితులకు కట్టుబడి ఉండలేమని భయపడినప్పుడు స్త్రీ తన భర్తకు ఏమైనా ఇచ్చేసి అతని నుండి వేరుపడ దలచుకుంటే వారిద్దరి మధ్య ఏదైనా ఒప్పందం కుదరడంలో తప్పు లేదు." (ఖుర్ఆన్–2:229)

భర్త తనకు తాను విడాకులు ఇస్తే తాను భార్యకు ఇచ్చిన మహర్‌ను వదలు కోవలసిందే. అంతేకాదు, భర్త పెట్టే బాధలు భరించలేక భార్య విడాకులు (ఖులా) కోరినప్పుడు కూడా అతను మహర్‌ను తిరిగి తీసుకోవడం అధర్మమే అవుతుంది.

"అప్పుడు మీరామెకు (మహర్ లేదా ఇతర కానుకల రూపేణ) ఇచ్చిన వస్తువులలో కొంతైనాసరే, వాపసు తీసుకోవడం ధర్మసమ్మతం కాదు. ఒకవేళ దంపతులు దైవనిర్ణీత పరిమితులకు కట్టుబడి ఉండలేమని అనుకుంటే, అది వేరే విషయం." (ఖుర్ఆన్–2:229)

నారీకీ నారీకి నడుమ నలగొద్దు

"భార్యలందరి పట్ల సమాన దృష్టితో మసలుకుంటూ వారికి పూర్తి న్యాయం చేకూర్చడం మీ శక్తికి మించిన పని. మీరు తలచినా అలా చేయలేరు. అయినప్పటికీ మీరు ఒక భార్య వైపు పూర్తిగా మొగ్గి మరొకామెను డోలాయమాన స్థితిలో పడవేయకండి. మీ వైఖరి సరిదిద్దుకొని దేవునికి భయపడుతూ మసలుకోండి. దేవుడు గొప్ప క్షమాశీలి, అమిత దయామయుడు." (ఖుర్ఆన్–4:129)

ఇద్దరు లేక అంతకన్నా ఎక్కువమంది భార్యలు ఉన్నప్పుడు పురుషుడు వారి మధ్య అన్నివిధాలా సమానత్వం పాటించలేడు. భార్యల మధ్య ఉండే అందం, వయస్సు, స్వభావం, ఆరోగ్యం మొదలైన వ్యత్యాసాల కారణంగా అతను వారందర్నీ సమాన దృష్టితో చూడటం, ఒకేవిధంగా ప్రేమించడం సహజంగానే సాధ్యం కాదు. అయితే అంతమాత్రాన ఆకర్షణ లేని భార్యను పూర్తిగా విస్మరించి ఆకర్షణగల భార్యవైపు మొగ్గడం కూడా భావ్యం కాదు. లైంగిక వ్యవహారంలో పూర్తి సమానత్వం పాటించకపోయినా ఇతర వ్యవహారాల్లో మటుకు సంపూర్ణ సమానత్వం పాటించాలి. సమానత్వం పాటించని వారి విషయంలో దైవప్రవక్త (స) ఇలా తెలిపారు:

"ఎవరికైనా ఇద్దరు భార్యలుండి, వారిద్దరి హక్కులను న్యాయంగా, నిష్పక్షపాతంగా, సమానంగా, సమంజసంగా నిర్వర్తించకపోతే, తీర్పుదినాన అతను సగం శరీరం కోల్పోతాడు. ఆ స్థితిలోనే అతను (అర్ధశరీరంతో సమాధి నుండి) లేచివస్తాడు." (తిర్మిజి)

లైంగిక విషయంలో ఆకర్షణలేని భార్య వైపు అంతగా మొగ్గు చూపలేక పోవడం మానవుని సహజ దౌర్బల్యం. ఈవిషయంలో సజ్జనులు, దుర్జనులు అన్న తేడా లేదు. దీన్ని గురించి దైవప్రవక్త (స) దైవాన్ని ఇలా ప్రార్థించారు:

"దేవా! (భార్యలతో కలియక గురించిన) నా విభజన నాకున్న శక్తి సామర్థ్యాల మేరకే. నా శక్తి పరిధిలోలేని విషయంలో నన్ను తప్పుపట్టకు." (అబూదావూద్)

ఒకరికంటే ఎక్కువ భార్యలు ఉన్నప్పుడు భర్త ఒక్కొక్క రాత్రి వారి కోసం కేటాయించాలి. లేదా ఒక భార్య దగ్గర మూడేసి రాత్రులు గడిపితే, మిగతా భార్యల దగ్గర కూడా మూడేసి రాత్రులు గడపవలసి ఉంటుంది. ఈవిధంగా భార్యల మధ్య విభజన సమానంగా ఉండాలి.

ముందునుంచే ఒకరిద్దరు భార్యలు ఉన్నప్పుడు కొత్తగా మరో భార్యను చేసు కున్న పక్షంలో కొత్తభార్య దగ్గర భర్త మొదటిసారి మూడు లేక ఏడు రాత్రులు గడప వలసిఉంటుంది. అంటే ఆ కొత్తభార్య కన్య

అయితే ఆమె దగ్గర ఏడు రాత్రులు గడపాలి. కొత్తభార్య ప్రౌఢ (వితంతువు లేక విడాకులు పొందిన స్త్రీ) అయితే ఆమె దగ్గర మూడు రాత్రులు గడపాలి. ఆ తరువాత నుంచి మామూలే.

ఇస్లాం దృష్టిలో మంచి భర్త

దైవప్రవక్త (స) ఒకసారి మంచి భర్తను గురించి చెబుతూ "తనభార్య కోసం ఉత్తము డయినవాడే మీలో ఉత్తముడు" అని అన్నారు. (ఇబ్నెమాజ)

మరొక సందర్భంలో ఆయన "గుర్తుంచుకోండి! స్త్రీలకు అన్నవస్త్రాలు ఇవ్వడంలో వారి పట్ల మంచిగా మసలుకోండి. ఇది మీమీద స్త్రీలకున్న హక్కు" అని తాకీదు చేశారు. (తిర్మిజి)

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి: "విశ్వాసులలో అందరికన్నా ఎక్కువ గుణవంతుడే పరిపూర్ణ విశ్వాసి. అలాగే మీభార్యల పట్ల మంచివాడే మీలో అందరికన్నా శ్రేష్ఠుడు." (తిర్మిజి)

భార్యావిధేయులైన భర్తలను గురించి దైవప్రవక్త (స) ఇలా అన్నారు: "భార్యలకు విధేయులయ్యే భర్తలు నాశనమవుతారు." (ముస్తదరక్ హాకిమ్)

హజ్రత్ లఖీత్ (రజి) కథనం: నేను ఓరోజు దైవప్రవక్త (స) సన్నిధికెళ్ళి నా భార్య నోటిదురుసు గురించి ఆయనకు ఫిర్యాదు చేశాను. దైవప్రవక్త (స) నా ఫిర్యాదు విని "నీవు నీభార్య నోటిదురుసును భరించలేకపోతే ఆమెకు విడాకులివ్వు" అన్నారు.

దానికి నేను "దైవప్రవక్తా! నేను మొదట పిల్లల్ని గురించి ఆలోచిస్తు న్నాను. తరువాత ఆమె నాతో ఓ సుదీర్ఘకాలం సంసారం చేసింది. అంచేత ఆమెకు విడాకులివ్వడానికి నాకు మనసొప్పడంలేదు" అన్నాను. అప్పుడు దైవప్రవక్త (స) ఇలా సలహా ఇచ్చారు: "అయితే ఆమెకు మంచితనంతో, నేర్పుగా హితబోధ చెయ్యి. ఆమె నైజంలో మంచితనం ఉంటే నీమాట విని నీవు చెప్పినట్లు నడుచుకుంటుంది. అయితే (ఒకటి గుర్తుంచుకో.) బానిసను కొట్టినట్లు ఆమెను కొట్టడం ధర్మసమ్మతం కాదు." (అబూదావూద్)

“వారిపట్ల మంచితనం కలిగివుంటూ సంసారం చేయండి. ఒకవేళ వారు మీకు (ఒక విషయంలో) నచ్చకపోతే, నచ్చని విషయంలోనే దేవుడు మీకు ఎంతో శ్రేయస్సు, మేలు పెట్టి ఉండవచ్చు.” (ఖుర్ఆన్–4:19)

హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (స) ఇలా అన్నారు: “ఏ విశ్వాసీ విశ్వాసురాలిని (భార్యను) అసహ్యించుకోరాదు. అతనికి ఆమెలో ఒక గుణం నచ్చకపోయినా అతనికి నచ్చిన మరోగుణం ఆమెలో ఉండవచ్చు.” (ముస్లిం)

దంపతుల మధ్య పరస్పర అవగాహన, ప్రేమానురాగాలు ఉన్నప్పుడే ఆ కలియకలో నిజమైన ఆనందం, సంతృప్తి కలుగుతాయి.

దైవప్రవక్త (స) ఇలా ప్రవచించారు: “మీరు స్త్రీల పట్ల మృదువుగా వ్యవహరించండి. స్త్రీలు ప్రక్కటెముకలతో సృజించబడ్డారు. ప్రక్కటెము కలలో కూడా అన్నిటికంటే ఎక్కువ వంకరగా ఉండే పైఎముకతో సృజించ బడ్డారు. మీరు దాన్ని సరిచేయడానికి ప్రయత్నిస్తే విరిగిపోతుంది. ఒకవేళ దాని మానాన వదిలేస్తే అది అలా వంకరగానే ఉంటుంది. కనుక మీరు స్త్రీలతో మంచిగా (మృదువుగా) మసలుకోండి.” (బుఖారి, ముస్లిం)

“మీ మాటలకు ఎదురు చెప్పి తిరగబడతారని భయమున్న స్త్రీలకు (నయాన భయాన) నచ్చజెప్పండి. (అలా దారికి రాకపోతే) వారిని మీ పడకల నుండి వేరుచేయండి. (అప్పటికీ మీ మాట వినకపోతే) కొట్టండి. ఆ తరువాత వారు మీకు విధేయులయిపోతే ఇక వారిని అనవసరంగా వేధించడానికి సాకులు వెతకకండి.” (ఖుర్ఆన్–4:34)

కొందరు స్త్రీలు చేయిచేసుకోనిదే దారికిరారు. అలాంటప్పుడు భార్య ముఖమ్మీద కొట్టరాదని, శరీరం కందిపోయే వస్తువులతో కొట్టరాదని, నిర్దయగా కొట్టరాదని దైవప్రవక్త (స) అన్నారు. ఏమైనా ఆయన భార్యల్ని కొట్టేవారిని అభిమానించేవారు కాదు. మనిషి తన భార్యలో ఏదో నచ్చలేదని తొందరపడి వివాహబంధాన్ని తెంచుకోకూడదు. అనివార్య పరిస్థితులు ఏర్పడి నప్పుడే విడాకులిచ్చే అనుమతిని వినియోగించుకోవాలి.

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి: “ధర్మ సమ్మతమైన పనులలో దేవునికి అన్నిటికంటే తలాఖ్ ఎంతో అప్రియమైన పని.” (హదీస్)

“విశ్వాసులారా! మీరు మిమ్మల్ని, మీ భార్యాపిల్లల్ని నరకాగ్ని నుండి రక్షించుకోండి. ఆ నరకాగ్నికి మానవులు, రాళ్ళు సమిధలవుతారు.” (ఖుర్ఆన్–66:6)

ఒక వ్యక్తిపై తన భార్యాపిల్లల సంరక్షణబాధ్యత ఎలా ఉందో, వారిని సన్మార్గగాములుగా తీర్చిదిద్దవలసిన బాధ్యత కూడా ఉంది. స్త్రీకి కూడా తన పిల్లలను సన్మార్గగాములుగా తీర్చి దిద్దవలసిన బాధ్యత ఉంది. దైవప్రవక్త (స) ఇలా అన్నారు:

“మీలో ప్రతివ్యక్తీ బాధ్యతాయుతుడైన సంరక్షకుడే. కనుక అతని సంరక్షణలో ఉండేవారిని గురించి (పరలోకంలో) ప్రశ్నించబడతాడు. పాలకుడు పాలితప్రజల సంరక్షకుడు. అతను తనప్రజల విషయంలో బాధ్యుడవుతాడు. పురుషుడు తన భార్యాపిల్లలకు సంరక్షకుడు. అతను వారివిషయంలో బాధ్యుడవుతాడు. స్త్రీ తన భర్త ఇంటికి, అతని పిల్లలకు సంరక్షకురాలు. ఆమె వారి విషయంలో బాధ్యురాలవుతుంది.” (బుఖారి)

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి: “మీరు చెడ్డ స్త్రీలతో సంబంధాలు పెట్టుకో కుండా జాగ్రత్త వహించండి, మీ స్త్రీలు పరపురుషులతో సంబంధాలు పెట్టుకోకుండా ఉంటారు. మీరు మీతల్లిదండ్రుల పట్ల సత్ప్రవర్తన కలిగి వుండండి, మీసంతానం మీపట్ల సత్ప్రవర్తన కలిగివుంటుంది...” (హాకిమ్)

3. భర్త హక్కులు

“దేవుడు స్త్రీలపై పురుషులకు కొంత ఆధిక్యత ప్రసాదించడం వల్ల, పురుషులు తమ సంపదను స్త్రీల కోసం ఖర్చుపెడ్తున్నందు వల్ల పురుషులు స్త్రీలపై వ్యవహారకర్తలు అవుతారు. కనుక సుగుణవతులైన స్త్రీలు తమ భర్తలకు విధేయత చూపుతూ వారి కనుసన్నలలో నడచుకుంటారు.” (ఖుర్ఆన్–4:34)

స్త్రీపై పురుషునికి ఆధికృత నివ్వడానికి రెండు కారణాలున్నాయి. ఒకటి, శారీరకంగా, మానసికంగా స్త్రీ కన్నా పురుషుడు ఎక్కువ శక్తిమంతుడు, సమర్థుడు. రెండు, ఈ కారణంగా భార్యాపిల్లల పోషణబాధ్యత పురుషుని మీదే మోపబడింది. స్త్రీలోని సుకుమారత్వం, కోమలత్వం, మార్దవం, లజ్జ, బిడియంల రక్షణ దృష్ట్యా ఆమె ఇంటిపట్టున ఉండటమే మంచిది. సమాజ శ్రేయస్సు కూడా అందులోనే ఉంది. స్త్రీ బయట పురుషులతో కలసి పని చేయడం వల్ల అనేక సామాజిక రుగ్మతలు వ్యాపించే ప్రమాదం ఉంటుంది.

అందుకే "ఏజాతి తన వ్యవహారాల నిర్వహణబాధ్యతను స్త్రీకి అప్ప గిస్తుందో ఆ జాతి ఎన్నటికీ బాగుపడదు" అన్నారు దైవప్రవక్త (స)- (బుఖారి)

ఇతర విషయాలను గురించి దైవప్రవక్త (స) ఇలా ప్రవచించారు:

"స్త్రీ తన భర్త ఇంట్లో అతని అనుమతి లేకుండా ఏ వస్తువు కూడా దానం చేయకూడదు. ఒకవేళ ఆమె అనుమతి లేకుండా దానం చేస్తే పుణ్యఫలం భర్తకు పోతుంది, ఆమెకు పాపం మిగులుతుంది." (బుఖారి)

"భర్త అనుమతి లేనిదే భార్య అతని ఇంటి నుండి బయలుదేర కూడదు." (భర్త వద్దన్నా అతడ్ని ధిక్కరించి బయటికిపోకూడదు)- (మిష్కాత్)

"భర్త ఇంట్లో ఉన్నప్పుడు అతని అనుమతి లేకుండా రమజాన్ ఉపవా సాలు తప్ప ఆమె ఇతర ఐచ్ఛిక ఉపవాసాలు పాటించకూడదు." (ముస్లిం)

"ఒక స్త్రీ దగ్గర (హజ్‌యాత్ర చేయగలిగినంత) ధనం ఉన్నప్పటికీ ఆమె భర్త హజ్‌యాత్ర జరిపే అనుమతి ఇవ్వకపోతే, అతని అనుమతి లేకుండా ఆమె హజ్ యాత్ర జరపలేదు." (దారుల్ ఖుత్నీ)

అబూసయీద్ (రజి) కథనం: ఓరోజు మేము దైవప్రవక్త (స) దగ్గర కూర్చొనివుంటే ఒక స్త్రీ వచ్చి తన బాధామయ గాథ ఇలా ఏకరువుపెట్టింది- "దైవప్రవక్తా! నాభర్త సుఫ్వాన్ బిన్ ముఅత్తల్ నమాజ్ చేస్తున్నందుకు నన్ను కొడ్తున్నారు. ఆయనేమో పొద్దెక్కిన తర్వాత లేచి నమాజ్‌చేస్తారు. నేనెప్పుడైనా ఉపవాసం పాటిస్తే ఉపవాసం పాటించవద్దని వారిస్తున్నారు."

ఈ ఆరోపణలు చేస్తున్నప్పుడు ఆమె భర్త సుఫ్వాన్ అక్కడే ఉన్నారు. దైవప్రవక్త (స) విషయం ఏమిటని అడిగితే సుఫ్వాన్ "ఈమె నమాజులో సుదీర్ఘమైన రెండు సూరాలు పఠిస్తుంది. అంత పెద్ద సూరాలు పఠించవద్దని మాత్రమే నేను చెప్పాను" అని అన్నారు. దైవప్రవక్త (స) ఈ మాట విని "నువ్వు ఒక్క సూరా పఠించినా సరిపోతుంది" అని చెప్పారు ఆ స్త్రీకి.

ఆ తర్వాత సుఫ్వాన్ "దైవప్రవక్తా! నేనీమె ఉపవాసాలను నిరోధిస్తున్నానని ఆరోపిస్తోంది. కాని ఈవిడ ఐచ్ఛిక ఉపవాసాలు పాటించడం మొదలెడితే వాటినిక విరమించకుండా రోజుల తరబడి పాటిస్తూనేవుంటుంది. కాని, నేనేమో యువకుడ్ని, నిగ్రహించుకోలేక పోతున్నాను" అని అన్నారు. దైవప్రవక్త (స) ఈ సంగతి విని "భర్త అనుమతి లేకుండా ఏ స్త్రీ కూడా ఐచ్ఛిక ఉపవాసాలు పాటించకూడదు" అని ఆదేశించారు.

సుఫ్వాన్ (రజి) మూడో ఆరోపణకు సంజాయిషీ ఇస్తూ "దైవప్రవక్తా! మేము కష్టజీవులం. పొద్దుపొడవనిదే నిద్రలేవని వంశస్థులుగా పేరుపడ్డాం" అని అన్నారు. అప్పుడు దైవప్రవక్త (స) "సరే సుఫ్వాన్! నిద్రనుంచి మేల్కోగానే నమాజ్ చేస్తుండు" అని ఉపదేశించారు. (అబూదావూద్)

దైవప్రవక్త (స) ఓసారి కొందరు స్త్రీలను సంబోధిస్తూ ఇలా ఉపదేశించారు: "మహిళల్లారా! మేలు చేసినవారికి మీరు ఎల్లప్పుడూ కృతజ్ఞులయి ఉండండి. మీలో ఎవరైనా ఒకరు తమ తల్లిదండ్రుల దగ్గర కాలం గడుపుతూ ఉంటారు. తరువాత దేవుడు ఆమెకు భర్తను అనుగ్రహిస్తాడు. ఆ తరువాత ఆమెకు సంతానభాగ్యం కూడా కలిగిస్తాడు. కాని ఎప్పుడయినా భర్తతో ఏదైనా చిన్నగొడవ వస్తే చాలు, 'నీ వల్ల నేనెప్పుడు సుఖపడ్డానని' అంటారు స్త్రీలు (లోగడ చేసిన మేళ్ళన్నీ మరచిపోయి)." (బుఖారి)

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి : "రెండు రకాల మనుషులున్నారు. వారు చేసే నమాజ్‌లు వారి తలల ఎత్తుకుమించి పైకి పోలేవు. ఒకటి, తన యజమానిని వదలిపోయి తిరిగిరాని బానిస చేసే నమాజ్. రెండు, తనభర్త ఆజ్ఞల్ని ధిక్కరించి ఇక ఎన్నటికీ దారికిరాని భార్య చేసే నమాజ్." (మిష్కాత్)

సాష్టాంగ ప్రణామం దేవుని హక్కు మాత్రమే. మానవులు తమ తోటి మానవులతో సహా ఏ సృష్టితానికి కూడా సాష్టాంగ ప్రణామం (సజ్దా) చేయ కూడదు. అలాంటి సాష్టాంగప్రణామం విషయంలో దైవప్రవక్త (స) మరో దృక్కోణంతో ఇలా చెప్పారు:

"నేనెవరికైనా ఇతరులకు సజ్దా చేయమని ఆజ్ఞాపించి నట్లయితే తన భర్త ముందు సజ్దా చేయమని స్త్రీని ఆదేశించి ఉండేవాణ్ణి" (తిర్మిజీ)

దైవప్రవక్త (స) మరో సందర్భంలో ఇలా ప్రవచించారు: "నా ప్రాణం ఎవరి అధీనంలో ఉందో ఆ శక్తిస్వరూపుని సాక్షిగా చెబుతున్నాను. ఏ స్త్రీ అయినా తన భర్త హక్కుల్ని నెరవేర్చనంత వరకు ఆమె తన ప్రభువు (దేవుని) హక్కుల్ని కూడా నెరవేర్చనట్టే." వేరొక సందర్భంలో ఆయన ఇలా అన్నారు: "భర్త హక్కుల్ని నెరవేర్చనంత వరకు ఏ స్త్రీ కూడా విశ్వాసంలోని మాధుర్యం ఆస్వాదించలేదు." (మిష్కాత్)

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి : "మీపై మీస్త్రీల హక్కులున్నాయి. మీ స్త్రీలపై మీ హక్కులున్నాయి. మీపై మీస్త్రీలకున్న హక్కులు- మీరు వారిపట్ల మంచిగా ప్రవర్తించండి; అన్నవస్త్రాలు ఇవ్వడంలో కొరత రానివ్వకండి. మీ స్త్రీలపై మీకున్న హక్కులు- వారు మీ పడకలపై ఇతర పురుషులు ఎవరినీ పడుకోనీయకూడదు; మీ అనుమతిలేకుండా ఇతరులెవరినీ మీ ఇంట్లోకి రానీయకూడదు." (ఇబ్నెమాజ)

దైవప్రవక్త (స) ఇలా అన్నారు: "స్త్రీ తన భర్త పడక వదలి అతని నుండి వేరయి రాత్రి గడిపితే, ఆమె అతని దగ్గరకు తిరిగి రానంతవరకూ దైవదూతలు ఆమెను శపిస్తూ ఉంటారు." (బుఖారి, ముస్లిం)

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి: "భర్త తన భార్యను పిలిచినపుడు ఆమె పొయ్యి దగ్గరున్నా సరే వెంటనే అతని దగ్గరికి వచ్చేయాలి." (తిర్మిజి, నసాయి)

దైవప్రవక్త (స) ఇలా ప్రవచించారు: "భర్త తన పట్ల ప్రసన్నుడిగా ఉన్న స్థితిలో మరణించే స్త్రీ స్వర్గానికి పోతుంది." (తిర్మిజీ)

హజ్రత్ ముఆజ్ బిన్ జబల్ (రజి) ప్రకారం దైవప్రవక్త (స) ఇలా ప్రవచించారు: "స్త్రీ తన భర్తకు బాధ కలిగించినప్పుడు (స్వర్గంలోని) అప్సరసల్లో అతనికి కాబోయే భార్య (ఇహలోకపు సవతిపై మండిపడుతూ) "ఆయన్ని బాధపెట్టకు. దేవుడు నిన్ను నాశనం చేస్తాడు. ఆయన నీదగ్గర (కొన్నాళ్ళు మాత్రమే) అతిథిగా ఉన్నారు అంతే; త్వరలోనే ఆయన నిన్ను విడిచిపెట్టి నా దగ్గరికి వచ్చేస్తారు" అని అంటుంది. (తిర్మిజీ)

హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కథనం: నేను "దైవప్రవక్తా! స్త్రీ మీద అందరికంటే ఎక్కువ హక్కు ఎవరికుంది?" అని అడిగాను. దానికాయన "ఆమె భర్తకు ఉంది" అని అన్నారు. మళ్ళీ నేను "పురుషుని మీద అందరికంటే ఎక్కువ హక్కు ఎవరికుంది?" అని ప్రశ్నిం చాను. ఆయన "అతని తల్లికి ఉంది" అని చెప్పారు. (ముస్తద్రక్ హాకిమ్)

దైవభీతి పరాయణురాలైన పతివ్రత పాటించవలసిన విధులేమిటో పై హితోక్తుల్లో వచ్చాయి. అంతేకాదు, కుటుంబవ్యవస్థ ఏకాంతాన్ని చక్కదిద్ది పటిష్ఠమైన పునాదులను ఏర్పరచే విషయాలపై సైతం శ్రద్ధ తీసుకొని జాగ్రత్తగా మసలుకోవలసి ఉంటుంది. అప్పుడే ఆమె ఇల్లు స్వర్గధామమై సుఖసంతోషాలతో అలరారుతుంది.

"భర్త పట్ల కృతఘ్నురాలయి ఉండే స్త్రీ వైపు దేవుడు తీర్పుదినాన కన్నెత్తి కూడా చూడడ"ని దైవప్రవక్త (సల్లం) తెలిపారు.

కేవలం భర్త కోసమే మేకప్, అలంకరణలు చేసుకోవడం ఉత్తమ ఇల్లాలి లక్షణం. కేవలం భర్త కోసం, అతను ఇంట్లో ఉన్నప్పుడు లేక ఇంటికొచ్చే ముందు భార్య అలంకరణలు చేసుకోవడం భర్త హక్కని ఇస్లాం చెబుతోంది.

దైవప్రవక్త (సల్లం) తన సహచరులకు ఇలా బోధించారు: "మీరు (ప్రయాణం నుంచి) తిరిగొస్తే, వచ్చేముందు మీరాక గురించి కబురు పంపండి. దానివల్ల మీ భార్యలు అలంకరించుకొని మీ కోసం ఎదురు చూడటానికి సిద్ధంగా ఉంటారు."

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి: “స్త్రీ (రోజా) అయిదు వేళలా నమాజ్ చేస్తూ, రమజాన్ ఉపవాసాలు పాటిస్తూ, తన శీలాన్ని కాపాడుకుంటూ భర్తపట్ల వినయంతో మసలుకుంటూ ఉంటే ఆమె పరలోకాన స్వర్గద్వారాల్లో తనకు నచ్చిన ద్వారం గుండా ప్రవేశించవచ్చు.” (మిష్కాత్)

ఇస్లాం దృష్టిలో మంచి భార్య

దైవప్రవక్త (స)ను ఒకతను ఉత్తమ మహిళ ఎవరని అడిగితే ఆయనిలా సమాధానమిచ్చారు: “ఏస్త్రీ అయితే భర్త తనవైపు చూసినప్పుడు అతడ్ని సంతోషపెడ్తుందో, అతను ఏదైనా చెయ్యమన్నప్పుడు ఎదురుచెప్పకుండా అతనికి విధేయత చూపుతుందో, ఎవరు తన విషయంలో, తన సొత్తు విషయంలో భర్త మనస్సు నొప్పించే వైఖరి అవలంబించకుండా ఉంటుందో ఆమే ఉత్తమ మహిళ.” (నసాయి)

అయితే పతిసేవంటే భర్త చేసే అక్రమ పనుల్లో కూడా అతనికి తోడ్ప డుతూ, అతనిచ్చే ధర్మవ్యతిరేక ఆజ్ఞలకు సైతం తలూపుతూ కట్టు బానిసలా పడివుండమని ఎంత మాత్రం అర్థంకాదు. ధర్మబద్ధ విషయాల్లో మాత్రమే భర్తతో సహకరిస్తూ, అనుక్షణం అతని మంచిచెడ్డలు విచారిస్తూ మసలుకోవాలి. అంతేగాని ధర్మవ్యతిరేక పనులు చేయమని ఆదేశించడం జరిగితే అలాంటి ఆజ్ఞల్ని ఏమాత్రం పాటించకూడదు.

ఆచ్ఛాదన, అలంకరణలు

ఇతరుల ముందు ప్రదర్శించకూడని కనీస దేహభాగాన్ని “సతర్” అంటారు. ఈ భాగంపై తప్పక ఆచ్ఛాదనం ఉండాలి. పురుషుడైతే కనీసం నాభినుంచి మోకాళ్ళ వరకుగల భాగం, స్త్రీఅయితే ముఖం, ముంజేతులు తప్ప మిగతా శరీర భాగమంతా ఆచ్ఛాదనం ఉండాలి. స్త్రీ తన ‘సతర్’ని భర్త ఎదుట తప్ప మరెవరిముందూ బహిరంగపరచకూడదు. చివరికి తన తండ్రి, కొడుకు, సోదరసోదరీల కొడుకుల దగ్గర కూడా.

దైవప్రవక్త (స) ప్రవచనం : “స్త్రీ యుక్తవయసుకు చేరుకోగానే ఆమె ముఖం, మణికట్టు నుంచి ముంజేతుల వరకున్న భాగం తప్ప ఇతర ఏ

దేహభాగం కూడా కన్పించకూడదు.” (అబూదావూద్)

దైవప్రవక్త (స) ప్రవచనం: “ఏ స్త్రీ అయినా తన ముహ్రిమ్ పురుషుడెవరూ లేకుండా ఒంటరిగా ఉన్నప్పుడు పరపురుషులెవరూ ఆమె దగ్గరకు పోకూడదు. అలాగే ఏ స్త్రీ అయినా ముహ్రిమ్ పురుషుడు తోడు లేకుండా ప్రయాణం చేయకూడదు.” (బుఖారి, ముస్లిం)

దైవప్రవక్త (స) తన సహచరులకు ఇలా బోధించారు: “మీరు (ప్రయాణం నుంచి) తిరిగొస్తే, వచ్చేముందు మీరాక గురించి కబురు పంపండి. దానివల్ల మీ భార్యలు అలంకరించుకొని మీకోసం ఎదురు చూడటానికి సిద్ధంగా ఉంటారు.” (మిష్కాత్)

కేవలం భర్తసంతోషం కోసం మంచిబట్టలు వేసుకొని అతని రాక కోసం ఎదురు చూడటం అనేది భర్త హక్కు కూడా. దాన్ని నెరవేర్చడం భార్య కర్తవ్యం. బయటికి వెళ్ళేటప్పుడు ముఖ్యంగా సభల్లో, వివాహాది శుభకార్యాల్లో పాల్గొనేటప్పుడు సాధారణ దుస్తులు మాత్రమే ధరించి అలంకరణలు ఏమీలేకుండా నిరాడంబరంగా ఉండాలి.

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి : “ఏ స్త్రీ అత్తరు పూసుకొని మనుషుల మధ్య గుండా నడచిపోతుందో ఆమె తిరుగుబోతు స్త్రీ వంటిది.” (తిర్మిజి)

4. సంతానం హక్కులు

స్త్రీ కార్యాచరణపరిధిలో భర్తపట్ల విధేయత తర్వాత సంతానశిక్షణకు ఎంతో ప్రాముఖ్యం ఇవ్వబడింది. “మీరు ఉత్తమ తల్లులను ఇవ్వండి, నేను మీకు ఉత్తమ జాతిని ఇస్తాను” అన్న నెపోలియన్ బోనాపార్టీ మాట కూడా సంతాన శిక్షణ ప్రాముఖ్యం తెలియజేస్తోంది. దీన్నిబట్టి భావితరాల భవితవ్యం స్త్రీ చేతిలోనే ఉందని కూడా తెలుస్తోంది. పిల్లల ప్రాథమిక పాఠశాల తల్లివడియే. కనుక స్త్రీ తలచుకుంటే సమాజాన్ని సంస్కరించ గలుగుతుంది. అలాగే ఆమె తలచుకుంటే సమాజాన్ని చెడగొట్ట గలుగు తుంది కూడా.

ఇస్లాంలో తల్లిదండ్రులు కలుసుకున్నప్పటి నుంచే సంతానశిక్షణ ప్రారంభమవుతుంది. వారప్పుడు దైవప్రవక్త (స) నేర్పిన ఈ (వేడుకోలు) పదాలు పఠిస్తారు:

"దేవుని పేరుతో ప్రారంభిస్తున్నాం. దేవా! మమ్మల్ని షైతాన్ కీడు నుండి కాపాడు. నీవు మాకు ప్రసాదించే సంతానాన్ని కూడా షైతాన్ కీడు నుండి కాపాడు." (బుఖారి)

సంతానశిక్షణ విషయంలో ఖుర్ఆన్ బోధనలు పరిశీలిద్దాం. హజ్రత్ లుఖ్మాన్ (అలై) తన కుమారునికి హితోపదేశం చేస్తూ ఇలా చెబుతారు:

"లుఖ్మాన్ తన కుమారునికి హితోపదేశం చేసిన సందర్భం గుర్తు చేసుకో. అతను తన కుమారునితో 'బాబూ! దేవునికి (ఆయన దైవత్వంలో) ఎవరినీ సాటికల్పించకు. దేవునికి సాటికల్పించడం ఘోరపాపం, దారుణ మైన అన్యాయం' అన్నాడు." (31:13)

"కుమారా! ఏదైనా బండరాయిలోగాని, ఆకాశంలోగాని, భూమిపై గాని, లేదా మరెక్కడైనా సరే ఆవగింజంత వస్తువు దాగివున్నా దేవుడు దాన్ని బయటికితీయగలడు. ఆయన ఎంతో సూక్ష్మగ్రాహి, సమస్తం తెలిసినవాడు." (కనుక) కుమారా! నీవు ప్రార్థనా (నమాజ్) వ్యవస్థ నెలకొల్పు. (ప్రజలను) మంచిని గురించి ఆదేశించు, చెడు విషయాల నుండి వారించు. కష్టాలు వచ్చినప్పుడు సహనం వహించు. ఇవి ఎంతో ధైర్యసాహసాలతో కూడిన విషయాలు. భూమిపై (మిడిసిపాటుతో) నిక్కుతూ నీల్గుతూ నడవకు. తననుతాను పొగడుకునే, మిడిసిపడే వాణ్ని దేవుడు ఏమాత్రం మెచ్చుకోడు. నీ నడవడిలో మధ్యేమార్గాన్ని అవలంబించు. నీ కంఠస్వరం కాస్త తగ్గించుకో. అన్ని స్వరాల కంటే గాడిదస్వరం అత్యంత కఠోరమైనది". (31:16-19)

"ఇబ్రాహీంను అతని ప్రభువు 'నిన్ను నీవు (మాకు) సమర్పించుకో' అని ఆదేశించగానే అతను (ఏమాత్రం తటపటాయించకుండా) 'నన్ను నేను సర్వలోక ప్రభువుకు సమర్పించు కుంటున్నా'నని అన్నాడు. తరువాత అతను తన కుమారులక్కూడా ఈ (స్వయం సమర్పణ) విధానాన్నే ఉపదేశించాడు."

యాఖూబ్ కూడా తన కొడుకులకు హితవు చేస్తూ 'దేవుడు మీ కోసం ఈ జీవనవిధానాన్నే నిర్ణయించాడు. కనుక చనిపోయే వరకూ దైవవిధేయులు (ముస్లిములు)గానే జీవించాలి' అన్నాడు." (2:131,132)

బిడ్డజన్మ తరువాత తీసుకునే జాగ్రత్తలు

పిల్లవాడు పుట్టగానే అతని కుడి చెవిలో అజాన్, ఎడమ చెవిలో ఇఖామత్ పఠించాలి. హజ్రత్ ఫాతిమా (రజి)కు "ఇమామ్ హుసైన్ (రజి) పుట్టగానే దైవప్రవక్త (సల్లం) వచ్చి ఆయన కుడి చెవిలో అజాన్, ఎడమ చెవిలో ఇఖామత్ పఠించారు." (త్బ్రాని)

"పిల్లవాడు పుట్టిన వెంటనే అతని చెవుల్లో దేవుని స్తుతి, దైవప్రవక్త (సల్లం) ప్రస్తావన పడగానే షైతాన్ అక్కడ్నుంచి పారిపోతాడు. పిల్లవాడు పుట్టిన ఏడవ రోజున అతనికి పేరుపెట్టాలి. (తప్పుడు అర్థం వచ్చే పేరు కాకుండా మంచి పేరు పెట్టాలి.) తరువాత తల వెండ్రుకలు గొరిగించి 'అఖీఖా' (జన్మదినోత్సవం) చేయాలి." (తిర్మిజి)

దైవప్రవక్త (స) ప్రవచనం: "ప్రజలారా! ప్రళయదినాన మీరు మీపేరు, మీతండ్రి పేరుతో పిలవబడతారు. అంచేత మీరు మంచిపేర్లు పెట్టుకోండి." (అబూదావూద్)

పిల్లవాడికి అదే రోజున ఖత్నా (వడుగు) కూడా చేయవచ్చు. బిడ్డకు తల్లిపాలే అన్నిటికంటే శ్రేష్ఠమైన ఆహారం. కనుక వీలైనంతవరకు తల్లిపాలే పట్టాలి. పోతే పిల్లవాడు మాట్లాడటం మొదలెట్టగానే ముందుగా అతని చేత 'లాఇలాహ ఇల్లల్లాహు, ముహమ్మద్ రసూలుల్లాహ్' అని చెప్పించాలి.

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి: "మన పెద్దలను గౌరవించని, మన పిన్నలపట్ల వాత్సల్యం చూపనివాడు మనలోనివాడు కాదు" అన్నారాయన. (మిష్కాత్).

పిల్లలకు విద్యాబుద్ధులు గరిపే విషయమయి ఆయన ఇలా అన్నారు:

"తండ్రి తన సంతానానికి ఇచ్చే కానుకలలో మంచి విద్యాబుద్ధులు గరపడమే గొప్ప కానుక. దానికి మించిన శ్రేష్ఠమైన కానుక మరేదీ లేదు."

(తిర్మిజి); “తండ్రి తన కొడుకుకు విద్యాబుద్ధులు గరపడం కంటే మించిన గొప్ప ఉపకారం అతని నుండి మరేదీ లేదు.” (తిర్మిజి)

ప్రళయదినాన మనిషితో అందరికన్నా ముందు జగడమాడేవారు అతని సంతానమే. వారు దేవునితో “దేవా! ఇతడ్ని గురించి మా ఫిర్యాదు తీసుకో. ఇతను మమ్మల్ని అధర్మ సంపాదనతో పోషించాడు. మాకు విధిగా నేర్పవలసిన విషయాలు ఇతను మాకు నేర్ప లేదు. అందువల్ల మేము అజ్ఞానులుగా ఉండిపోయాము” అని అంటారు. (తిర్మిజి)

“ఒక వ్యక్తి తన సంతానానికి విద్యాబుద్ధులు గరపడం మూడున్నర సేర్ల ధాన్యం లేక ఖర్జూరపండ్లు వగైరా దానం చేయడం కంటే ఎంతో శ్రేష్ఠమైన విషయం” (తిర్మిజి)

పై హదీసులలో తండ్రి ప్రస్తావన వచ్చింది. దీనర్థం సంతానశిక్షణకు తండ్రి మాత్రమే బాధ్యుడని కాదు, తండ్రితో పాటు తల్లి కూడా బాధ్యురాలే. ముఖ్యంగా పిల్లల ప్రాథమిక దశలో వారి శిక్షణ గురించి ఎక్కువగా తల్లే బాధ్యురాలవుతుంది. దైవప్రవక్త (స) చెప్పిన మరికొన్ని హితోక్తులు చూడండి:

“మీ పిల్లలు ఏడేళ్ళ వయస్సుకు చేరుకోగానే వారిని నమాజు గురించి ఆదేశించండి. పదేళ్ళ వయస్సు నిండిన తరువాత (కూడా) నమాజు చేయకపోతే వారిని కొట్టండి. పదేళ్ళు నిండిన తరువాత వారి పడకలు వేరుచేయండి.” (అబూదావూద్)

స్త్రీసంతానం-తల్లిదండ్రుల బాధ్యతలు

“దేవుడు భూమ్యాకాశాలకు యజమాని, సార్వభౌముడు. తాను తలచిన ప్రతిదాన్నీ సృష్టించగలడు. తాను కోరినవిధంగా కొందరికి మగసంతానం, కొందరికి ఆడసంతానం, మరి కొందరికి ఆడ, మగ సంతానం ప్రసాదిస్తాడు. అలాగే తాను కోరినవారిని సంతాన హీనులుగా కూడా చేస్తాడు. ఆయన గొప్ప జ్ఞానసంపన్నుడు, సమస్తకార్యాలు చేయగల సమర్థుడు.” (ఖుర్ఆన్–42:49,50)

“దారిద్ర్యభయంతో మీ సంతానాన్ని చంపుకోకండి. మేము వారికీ ఆహారమిస్తున్నాం, మీకూ ఇస్తున్నాం. వారిని చంపడం ఘోరమైన పాపం.” (ఖుర్ఆన్–17:31)

దేవుడు సృష్టికర్త, ఆరాధ్యుడు మాత్రమే కాదు; ఆయన శాసనకర్త, పోషకుడు కూడా. ప్రాణికోటిని పోషించే బాధ్యతను ఆయనే తీసుకున్నాడు. ఉపాధి సముపార్జనకు మానవులు కృషి మాత్రమే చేయగలరు. ఉపాధి ప్రదాత దేవుడే. పెరుగుతున్న జనాభాకు అనుగుణంగా ఆయన ఆహారోత్పత్తి కుడా పెంచుతున్నాడు. అధికోత్పత్తి కోసం వ్యవసాయరంగంలో అద్భుత విధానాలు, అసాధారణ సాంకేతికపద్ధతుల్ని మానవులకు అనుగ్రహించిన వాడు ఆ ప్రభువే.

అజ్ఞాన కాలంలో అరబ్బులు ఆడపిల్లల్ని దేవుని సంతానంగా నమ్మే వారు. కాని అలాంటి పిల్లల్ని రక్షణ, దారిద్ర్యభయాలతో నిర్దాక్షిణ్యంగా సజీవసమాధి చేసేవారు. వారి పైశాచికచేష్టల్ని ఖుర్ఆన్ ఇలా ఖండించింది:

“అజ్ఞానాంధకారంలో పడి తమ సంతానాన్ని హతమార్చినవారు, దేవుడు ప్రసాదించిన ఆహారవస్తువుల్ని దేవుని మీద అబద్ధాలుమోపి నిషేధించుకున్నవారు ఘోరంగా నష్టపోతారు.” (ఖుర్ఆన్-6:140)

ఇలాంటి అజ్ఞానులు ప్రతి యుగంలో దారిద్ర్యభయంతో తమ సంతానాన్ని చంపుతున్నారు. కుటుంబనియంత్రణ పేరుతో నేడు నాగరికు లమని చెప్పుకునేవారు మానవజాతిని ప్రపంచంలోకే రానీయకుండా మాతృగర్భంలోనే మట్టుపెడ్తున్నారు. ట్యుబెక్టమీ-వేసక్టమీ ఆపరేషన్ల ద్వారా, మందులు-కండోమ్‌ల ద్వారా పిండోత్పత్తిని అరికడ్తున్నారు. దైవం ప్రసాదిం చిన సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని దుర్వినియోగపరుస్తూ భ్రూణహత్యలకు సైతం పాల్పడుతున్నారు.

అబ్దుల్లా బిన్ మస్‌వూద్ (రజి) కథనం: నేను దైవప్రవక్త (స)ను “అన్నిటి కంటే ఘోరమైన పాపం ఏద”ని అడిగాను. దానికి ఆయన “నిన్ను సృష్టించినవాడు దేవుడు అయినప్పటికీ అలాంటి దేవునికి దైవేతర శక్తుల్ని

సాటికల్పించడం అన్నిటికంటే ఘోరమైన పాపం" అన్నారు. నేను "ఆ తర్వాత ఘోరమైన పాపం ఏద"ని అడిగాను. "ఆహారంలో నీతో పాలు పంచుకుంటారన్న ఉద్దేశ్యంతో నీవు నీసంతానాన్ని చంపడం" అని చెప్పా రాయన. "ఆతర్వాత ఘోరపాపం ఏద"ని మళ్ళీ అడిగాను నేను. "నీవు నీ పొరుగింటివాని భార్యతో వ్యభిచరించడం" అన్నారాయన. (బుఖారి)

"వీరు దేవునిదాసులలో కొందరిని ఆయనకు సంతానం అంటగట్టారు. మానవుడు నిజంగా పరమ కృతఘ్నుడు. దేవుడు తన సృష్టితాలలో కొందరిని తనకు కూతుళ్ళుగా ఎంచుకొని, మీకు మాత్రం కోరి కొడుకుల్ని ప్రసాదిం చాడా? (ఎంతఅపచారం?) అయితే వారు కరుణామయుడయిన దేవునికి ఏ ఆడసంతానం అంటగట్టారో ఆ సంతానం గురించిన శుభవార్తే వారిలో ఎవరి కైనా విన్పిస్తే అతను ముఖం మాడ్చుకొని పుట్టెడు దుఖంతో క్రుంగిపోతాడు. ఆభరణాలలో అల్లారుముద్దుగా పెరుగుతూ, వాదనలో తన అభిప్రాయాన్ని కూడా సరిగా వివరించలేని ఆడపిల్ల దేవుని వాటాలోకి వచ్చిందా?" (ఖుర్ఆన్-43:15-18)

పూర్వం అరబ్బులు సంతానోత్పత్తిని అరికట్టేందుకు సంపర్క సమయం లోనే వీర్యం స్త్రీ గర్భంలోకి పోకుండా నిరోధించేవారు. దైవప్రవక్త (స) ఈ చర్య పట్ల అయిష్టత వెలిబుచ్చుతూ "ప్రళయం వరకు పుట్టవలసిన పిల్లలు ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ పుట్టి తీరుతారు" అన్నారు.

దైవప్రవక్త (స) సన్నిధిలో ఆయన అనుచరులు కొందరు నిష్ఫలన సంపర్కం గురించి ప్రస్తావిస్తూ "దైవప్రవక్తా! సంపర్కం తర్వాత స్త్రీ గర్భం దాల్చకుండా ఉండేందుకు మేమేదైనా పని చేయవచ్చా?" అని అడిగారు. దానికి దైవప్రవక్త (స) "మీరు నిష్ఫలనసంపర్కం చేయడం వల్ల ఒరిగేదేమీ లేదు. దేవుడు ఏ మానవుడ్ని పుట్టించాలని విధివ్రాతలో రాశాడో అతను ఎలాగూ పుట్టితీరుతాడు" అని అన్నారు. (బుఖారి)

ప్రవక్త అనుచరుడొకాయన నిష్ఫలన సంపర్కం గురించి ప్రస్తావిస్తూ, ఇలా చేయ వచ్చా? అని ప్రశ్నించారు. దానికి దైవప్రవక్త (సల్లం) "ప్రతి

వీర్యబిందువు ద్వారా పిల్లవాడు పుట్టాల్సిన అవసరంలేదు. దేవుడు ఎవరి నైనా పుట్టించదలచుకున్నప్పుడు ఆయన నిర్ణయాన్ని (మానవుని) ఏయుక్తీ అడ్డుకోజాలదు" అని అన్నారు. (ముస్లిం)

నిష్ఫలన సంపర్కం గురించి అనుచరులు అడిగిన ఓ ప్రశ్నకు దైవ ప్రవక్త (స) ఇలా సమాధానమిచ్చారు: "నిష్ఫలన సంపర్కం చేయడమంటే పరోక్షంగా (బిడ్డను) సజీవసమాధి చేయడమే. ఈ పని 'సజీవసమాధి చేయబడిన పసిబాలికను నీవు ఏ తప్పు వల్ల చంపబడ్డావని అడిగి నప్పుడు...' (ఖుర్ఆన్-81:8) అనే సూక్తి లాంటిదే." (ముస్లిం)

ఆడపిల్లల పట్ల వివక్ష అరేబియాలో దైవప్రవక్త (స) ప్రభవించక పూర్వం మరింత ఎక్కువగా ఉండేది. దైవప్రవక్త(స) వారిని ఖుర్ఆన్, హదీసుల ద్వారా నయాన భయాన ఎంతగానో నచ్చజెప్పారు. ముఖ్యంగా ఖుర్ఆన్‌లోని పరలోకపు జవాబుదారీ భావన, పరలోక దుష్పరిణామాలను గురించి తెలియజేసి వారినిలా తీవ్రంగా హెచ్చరించారు:

"సూర్యుడు నిస్తేజమై చుట్టివేయబడినప్పుడు, నక్షత్రాలు చెదరి కాంతి కోల్పోయి నప్పుడు, పర్వతాలు కదలి నడచినప్పుడు, పది నెలల సూడి ఒంటెలు వాటి మానాన వదలి వేయబడినప్పుడు, క్రూరమృగాలు ఒకచోట గుమిగూడినప్పుడు, సముద్రం ప్రజ్వరిల్లినప్పుడు, ఆత్మలు (దేహాలతో) అనుసంధానం చేయబడినప్పుడు, సజీవసమాధి చేయబడిన పసిబాలికను నీవు ఏతప్పు వల్ల చంపబడ్డావని అడిగినప్పుడు, కర్మలచిట్టా తెరవబడినప్పుడు, ఆకాశానికున్న తెర తొలగించబడినప్పుడు, నరకం దహించబడినప్పుడు, స్వర్గం సమీపానికి తేబడినప్పుడు- ఆ...అప్పుడు ప్రతిమనిషికీ తానేమి వెంటతెచ్చు కున్నాడో తెలుస్తుంది." (ఖుర్ఆన్-81:1-14)

ఈ సూక్తులు ఆనాడు అరబ్బు సమాజంలో పెద్ద సంచలనం సృష్టించాయి. ఇస్లాం స్వీకరించని బహుదైవారాధకులు సైతం ఆడపిల్లల్ని సజీవసమాధి చేయడానికి భయపడటం మొదలెట్టారు. ఆ తరువాత అనతి కాలంలోనే ఈ వ్యవహారం గురించి అరబ్బులో విప్లవాత్మకమైన

మార్పువచ్చింది. వారు ఆడపిల్లల్ని మగపిల్లలతో పాటు సమానంగా చూసుకోవడం ప్రారంభించారు. రెండే రెండు దశాబ్దాలలో స్త్రీస్వాతంత్ర్య ప్రభంజనం అరేబియా దశదిశలా వీచి యావత్ స్త్రీజాతినే ఆశ్చర్యపరిచింది.

నరకానికి అడ్డుగోడలు ఆడపిల్లలే

బాలికల సంరక్షణపై ఇస్లాం ప్రత్యేక దృష్టి సారించింది. బాలికలను ఉత్తమ రీతిలో పెంచి పోషించినవారికి గొప్ప ప్రతిఫలం లభిస్తుందని తెలిపింది. దైవప్రవక్త (స) వివిధ సందర్భాలలో ఇలా ఉపదేశించారు:

"ఒక వ్యక్తికి ఓ కుమార్తె ఉండి, అతనా బాలికను సజీవసమాధి చేయకుండా, ఎలాంటి బాధలకు, అవమానాలకు గురిచేయకుండా, ఆమె కంటే కొడుక్కు ఎక్కువ ప్రాధాన్యమివ్వకుండా పోషించేవానికి దేవుడు స్వర్గం ప్రసాదిస్తాడు". (అబూదావూద్)

"ఏ దాసునిపై లేక దాసిపై దేవుడు కుమార్తెల (సంరక్షణా) బాధ్యతను మోపినప్పుడు అతను లేక ఆమె ఆ కుమార్తెలపట్ల మంచిగా ప్రవర్తిస్తారో, ఆ ఆడపిల్లలు అతడ్ని లేక ఆమెను నరకం నుండి కాపాడే సాధనాలుగా మారుతారు." (బుఖారి, ముస్లిం)

ఒకసారి ఆయన "ముగ్గురు కుమార్తెలు లేక ముగ్గురు చెల్లెళ్ళు పెరిగి పెద్ద వారయి ఎవరిమీదా ఆధారపడకుండా ఉండే స్థితికి చేరుకునే వరకూ వారిని పోషించి, విద్యాబుద్ధులు నేర్పి, వారిపట్ల ప్రేమ, వాత్సల్యాలతో ప్రవర్తించిన వ్యక్తికి దేవుడు విధిగా స్వర్గప్రాప్తి కలిగిస్తాడు" అని బోధించారు. అప్పుడు ఒకతను "దైవప్రవక్తా! మరి ఇద్దరు ఉంటేనో?" అనడిగాడు. దానికి ఆయన "అప్పుడు కూడా" అన్నారు. జనం అప్పుడు ఒక్క ఆడపిల్ల గురించి అడిగినా దైవప్రవక్త అదే సమాధానమిచ్చేవారని ఈ హదీసు ఉల్లేఖకుడు ఇబ్నెఅబ్బాస్ అన్నారు. (తిర్మిజి, అబూదావూద్)

మరోసారి దైవప్రవక్త (స) హితోపదేశం చేస్తూ "ఏ దాసుడు ఇద్దరు ఆడపిల్లల (సంరక్షణ) బాధ్యత వహిస్తూ వారిని యుక్తవయస్సు వచ్చేవరకు

(సరిగా) పోషిస్తాడో, ప్రళయదినాన అతను, నేను (పరస్పరం) ఈవిధంగా వెంటఉంటాం" అని అన్నారు. హజ్రత్ అనస్ (రజి) ఈ హదీసును ఉల్లేఖిస్తూ దైవప్రవక్త (స) తన చేతి (రెండు)వేళ్ళను పూర్తిగా కలిపి చూపించారని తెలిపారు. (ముస్లిం)

పై హదీసుల ద్వారా మూడు విషయాలు ప్రస్ఫుటమవుతున్నాయి. 1-తల్లిదండ్రుల సత్ప్రవర్తన ఆడపిల్లల హక్కు. 2-ఆడపిల్లల పట్ల సత్భావంతో మెలిగిన తండ్రి లేక తల్లి ప్రళయదినాన దైవప్రవక్త (స)కు అతి చేరువులో ఉంటారు. 3-అతనికి లేక ఆమెకు నరకం నుండి విముక్తి కలిగి స్వర్గప్రవేశం లభిస్తుంది. దైవప్రవక్త (స) సతీమణి హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) ఒక సంఘటన గురించి ఈ విధంగా తెలిపారు:

"ఒకరోజు ఓ (పేద) స్త్రీ ఇద్దరు బాలికలను వెంటబెట్టుకొని నా దగ్గరకు యాచించడానికి వచ్చింది. అప్పుడు నా దగ్గర ఒక ఖర్జూరపండు తప్ప మరేమీ లేదు. ఆ ఖర్జూర పండునే నేనామె చేతిలో పెట్టాను. ఆమె దాన్ని తన ఇద్దరు కూతుళ్ళకు చెరి సగం పంచిచ్చి తనుమాత్రం దాన్ని కాస్తయినా రుచిచూడ లేదు. ఆతర్వాత ఆమె లేచి వెళ్ళి పోయింది. ఆమె వెళ్ళిపోయాక దైవప్రవక్త (స) నా ఇంటికి వచ్చారు. నేనాయనకు ఈ సంఘటన గురించి చెప్పాను. అప్పుడాయన ఇలా అన్నారు: "ఆడపిల్లల (సంరక్షణ బాధ్యత) ద్వారా పరీక్షకు గురిచేయబడిన ఏ మనిషయినా వారిపట్ల మంచిగా ప్రవర్తిస్తే అతనికోసం ఈ బాలికలు నరకానికి అడ్డు (గోడలు) అవుతారు." (ముత్తఫఖున్ అలైహ్)

"పేదలకు దానం చేయడం గొప్ప పుణ్యకార్యం. అది నరకాగ్ని నుండి కాపాడే ముక్తి సాధనం. అందువల్ల 'మీ దగ్గర ఒక ఖర్జూరపు పండయినా సరే ఉంటే దానంచేసి నరకాగ్ని నుండి కాపాడుకోండి" అన్నారు దైవప్రవక్త (స) అలాంటి "దానాలలో గొప్ప దానం (సదఖా) ఏమిటో మీకు చెప్పనా?" అన్నారు ఆయన ఓసారి తన అనుచరులతో. "తప్పకుండా చెప్పండి దైవప్రవక్తా!" అన్నారు అనుచరులు. అప్పుడు

దైవప్రవక్త (స) ఈవిధంగా చెప్పారు: "(విడాకులివ్వబడటం వల్లగాని, లేదా వితంతువయినందు వల్ల గాని) నీ దగ్గరకు తిప్పిపంపబడిన నీ కుమార్తెకు నువ్వు తప్ప మరెవరూ సంపాదించి పెట్టేవారు లేనప్పుడు నువ్వామెకు మేలు చేయాలి." (ఇబ్నెమాజ)

దైవప్రవక్త (స)కు నలుగురు కుమార్తెలు. వారందర్నీ ఆయన ఎంతో అల్లారు ముద్దుగా పెంచారు. వారిలో హజ్రత్ ఫాతిమా (రజి) అందరికన్నా చిన్న కుమార్తె. ఓసారి దైవప్రవక్త (స) ఆమెను గురించి ప్రస్తావిస్తూ "ఫాతిమా నా బంగారుకొండ. ఆమెకు ఎవరైనా కోపం కలిగిస్తే వారు నాకు కోపం కలిగించినట్టే" అని అన్నారు.

హజ్రత్ ఫాతిమా (రజి)ను దైవప్రవక్త (స) ఎంతగా ప్రేమించేవారంటే ఆమె ఇంటికి వస్తే ఆయన ఆమెకు స్వాగతం చెప్పడానికి లేచి నిలబడే వారు. ఆమెను తన పక్కన కూర్చోబెట్టుకొని ప్రేమగా ఆమె నుదుటిని ముద్దాడేవారు. ఎక్కడికైనా ప్రయాణమై బయలుదేరితే అందరికన్నా చివర్లో ఆమె దగ్గర్నుంచే వీడ్కోలు తీసుకునేవారు. ప్రయాణం నుంచి తిరిగొచ్చిన తరువాత అందరికన్నా ముందుగా హజ్రత్ ఫాతిమా (రజి)నే కలుసుకొని యోగక్షేమాలు విచారించేవారు.

మహాప్రవక్త ముహమ్మద్ (సల్లం) కుమార్తె హజ్రత్ జైనబ్ (రజి)కు ఒక కూతురు ఉంది. ఆ పాప పేరు ఉమామా. దైవప్రవక్త (స) ఉమామాను కూడా ఎంతో ప్రేమించేవారు. నమాజు చేయడానికి మసీదుకు వెళ్తే ఆమెను వెంటబెట్టుకునేవారు. ఆయన నమాజు చేస్తున్నప్పుడు ఆ పాప తాతయ్య వీపు మీదెక్కి కూర్చుంటుంది. దైవప్రవక్త (స) రుకూ, సజ్దాలు చేయవలసి వచ్చినప్పుడు ఆమెను వీపు మీది నుంచి మెల్లిగా దించివేస్తారు. రుకూ, సజ్దాల నుంచి లేవగానే ఆ పాప మళ్ళీ తాతయ్య వీపు పైకెక్కి కూర్చునేది.

దైవప్రవక్త (స) ఆచరణ, ఆయన చేసిన హితవులతో ప్రభావితులైన ఆయన అనుచరులు ఆడపిల్లల పట్ల ప్రవర్తించిన తీరు కూడా చూడండి:

హజ్రత్ హమ్జా (రజి) ఉహద్ యుద్ధంలో అమరగతి కావడంతో ఆయన కుమార్తె ఉమామా మక్కాలో అనాథగా ఉండిపోతుంది. మక్కా ముస్లిం ల అధీనంలోకి వచ్చినపుడు, ఆపాప బాబాయి అంటూ రాగానే అలి (రజి) ఆమెను వళ్ళోకి ఎత్తుకుంటారు. తర్వాత ఆ పాపను తన అర్ధాంగికి అందిస్తూ "ఇదిగో తీసుకో నీ పినతండ్రి కూతుర్ని" అంటారు. అయితే జాఫర్ తయ్యార్ (రజి) అభ్యంతరం చెబుతూ "ఈ పాపతో నాకు రెండువిధాల బంధుత్వం ఉంది. ఈమె నా పినతండ్రి కూతురు. ఈమె పిన్ని నాఇంట్లో ఉంటున్నది. కనుక ఈపాపను నాకివ్వండి" అంటారు.

హజ్రత్ జైద్ (రజి) ముందుకు వచ్చి "దైవప్రవక్తా! ఈ పాప నాకు లభించాలి. హమ్జా (రజి) నా ధార్మిక సోదరుడు" అంటారు. అలి (రజి) తన వాదన విన్పిస్తూ "ఈ పాప నా చెల్లెలు, అందరికన్నా ముందు ఈమె నా ఒడిలోకే వచ్చింది. కాబట్టి ఈ పాప నాకే దక్కాలి" అంటారు.

చివరికి దైవప్రవక్త (స) "పినతల్లి కన్నతల్లితో సమానమవుతుంది. కనుక ఈపాప జాఫర్ (రజి) ఒడిలోకే వస్తుంద"ని చెప్పి ఈ సమస్యను పరిష్కరించారు.

దైవప్రవక్త (స) తన అనుచరుల హృదయాల్లో అనాథ బాలిక పట్ల పెల్లుబికిన ప్రేమ, సానుభూతుల్ని చూసి పరమానందభరితులవుతారు. ఆ మహనీయుని అమృత బోధనల ఫలితంగా బాలికలను సజీవసమాధి చేసిన రాతిగుండెలు సైతం మైనంలా కరిగిపోయాయి.

5. తల్లిదండ్రుల హక్కులు

ఇస్లాంలో దేవునిహక్కులు, దాసులహక్కులు అని రెండు భాగాలు ఉన్నాయి. ఈ రెండిటి కలియకతోనే పరిపూర్ణ దైవధర్మం, జీవనవ్యవస్థ అవుతుంది. దాసుల హక్కుల్లో మొట్టమొదటిది తల్లిదండ్రుల హక్కులే. కనిపెంచి, విద్యాబుద్ధులు నేర్పిన తల్లిదండ్రుల హక్కులనే నెరవేర్చని మనిషి మనస్ఫూర్తిగా దేవుని హక్కులు నెరవేర్చుతాడని ఏమాత్రం ఆశించ లేము. తల్లిదండ్రుల హక్కులకు ఎంత ప్రాముఖ్యముందో చూడండి:

"మేము మానవునికి తన తల్లిదండ్రుల పట్ల సత్ప్రవర్తన కలిగివుండాలని ఆదేశించాము. అతని తల్లి అతడ్ని ఎంతో శ్రమకోర్చి తన గర్భంలో పెట్టుకొని మోసింది. ఎంతో శ్రమపడి అతడ్ని కన్నది. అతడ్ని గర్భంలో పెట్టుకొని మోయడానికి, ఆతర్వాత పాలు మాన్పించడానికి ముప్ఫయి నెలలు పట్టింది. చివరికతను పూర్తిగా శక్తిమంతుడవుతాడు. (అలా) నలభై ఏళ్ళ ప్రాయానికి చేరుకున్న తర్వాత అతను (దేవుడ్ని) ఇలా ప్రార్థిస్తాడు":

"ప్రభూ! నీవు నాకు, నా తల్లిదండ్రులకు చేసిన మేళ్ళకు నేను నీపట్ల కృతజ్ఞుడై ఉండే సద్బుద్ధి ప్రసాదించు. నీ ప్రసన్నతాభాగ్యం లభించేటటువంటి సత్కార్యాలు చేసే సద్బుద్ధి కూడా ప్రసాదించు. నా సంతానాన్ని కూడా సజ్జనులుగా చేసి నాకు సుఖాన్నివ్వు. నేను నీకు విధేయుణ్ణయిన దాసుడ్ని. నా పాపాలకు నేను పశ్చాత్తాపపడుతూ నన్ను క్షమించమని నీ సన్నిధిలో వేడుకుంటున్నాను." (ఖుర్ఆన్–46:15)

ప్రవక్త అనుచరులలో ఒకతను దైవప్రవక్త (స)ను "దేవునికి అన్నిటికన్నా ఎక్కువ ఇష్టమైన సదాచరణ ఏదీ?" అనడిగాడు. దానికి దైవప్రవక్త (స) "వేళకు నమాజు చేయడం" అని చెప్పారు. "ఆ తర్వాత ఏద"ని అడిగాడు ఆ అనుచరుడు. "తల్లిదండ్రుల పట్ల సత్ప్రవర్తన కలిగివుండటం" అన్నారు దైవప్రవక్త (స). "ఆ తర్వాత ఏద"ని ప్రశ్నించాడతను. "దైవ మార్గంలో పోరాడటం" అన్నారు దైవప్రవక్త (స) (బుఖారి, ముస్లిం)

దైవప్రవక్త (స) ప్రవచనం: "వృద్ధులయిన తల్లి దండ్రులు ఇద్దరుగాని లేక వారిలో ఒకరుగాని బ్రతికుండగా (వారికి సేవచేసి) స్వర్గంలో ప్రవేశించలేకపోయిన వాడి ముక్కుకు మన్ను తగల! వాడి ముక్కుకు మన్ను తగల!! వాడి ముక్కుకు మన్ను తగల!!!" ఇలా ఆయన మూడు సార్లు శపించారు. (ముస్లిం)

మహాప్రవక్త (స) మహితోక్తి: "బానిసత్వంలో మగ్గుతున్న తండ్రిని కొని అతనికి విముక్తి కలిగించితే తప్ప సంతానం అతని రుణం తీర్చుకోలేదు." (బుఖారి)

"తల్లిదండ్రుల పట్ల సద్భావంతో మసలుకోండి. మీ ముందు వారిద్దరిలో ఎవరైనా వృద్ధులైఉంటే వారిని 'ఉఫ్' అనికూడా విసుక్కోకండి. కసురుకుంటూ విదిలించి మాట్లాడకండి. వారితో గౌరవంగా మాట్లాడండి; దయార్ద్రహృదయంతో, వినయంతో వారి ముందు తలవంచి ఉండండి. 'ప్రభూ! వీరు నన్ను చిన్నతనంలో ఎలా కరుణతో, వాత్సల్యంతో పెంచి పోషించారో అలా నీవు వీరిని కరుణించు' అని ప్రార్థించండి." (ఖుర్ఆన్–17:23,24)

"తల్లిదండ్రులకు సేవచేయాలని మేము మానవుడ్ని ఆదేశించాము. అతని తల్లి బాధ మీద బాధ భరిస్తూ అతడ్ని తన గర్భంలో పెట్టుకొని మోసింది. అతడ్ని పాలు విడిపించ డానికి రెండేండ్లు పట్టింది. (అందువల్ల మేమతనికి ఇలా ఉపదేశించాం:) 'నాపట్ల కృతజ్ఞుడై ఉండు. నీ తల్లిదండ్రుల పట్ల కూడా కృతజ్ఞతాభావంతో మసలుకో. నీవు (చివరికి) నా దగ్గరికే రావలసిఉంది. అయితే నీకు తెలియనిదాన్ని నాకు సాటి కల్పించమని వత్తిడిచేస్తే మటుకు నీవు వారిమాట ఎన్నటికీ వినకు. ప్రపంచంలో వారి పట్ల సత్ప్రవర్తన కలిగిఉండు. అనుసరణ విషయంలో మాత్రం నావైపు మరలిన వారి మార్గాన్నే అనుసరించు. చివరికి మీరంతా నా దగ్గరికే తిరిగిరావలసి ఉంది." (ఖుర్ఆన్–31:14,15)

హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అమ్ర్ బిన్ ఆస్ (రజి) ఉల్లేఖనం: ఒకతను దైవప్రవక్త (స) సన్నిధికి వచ్చి "నేను (ధర్మస్థాపన కోసం) హిజ్రత్ (వలస) చేస్తానని, జిహాద్‌లో పాల్గొంటానని ప్రమాణం చేసి మీతో అంటున్నాను. దీనివల్ల నాకు దైవం నుండి పుణ్యం లభించాలని కోరుకుంటున్నాను" అని అన్నాడు. దైవప్రవక్త (స) ఈమాట విని "నీ తల్లి దండ్రులలో ఎవరైనా జీవించివున్నారా?" అని అడిగారు. దానికా వ్యక్తి "ఉన్నారు, ఇద్దరూ జీవించే ఉన్నారు" అని చెప్పాడు. "నువ్వు నిజంగానే దేవుడు నీకు పుణ్యం ప్రసాదించాలని కోరుకుంటున్నావా?" అని అడిగారు దైవప్రవక్త (స) మళ్ళీ. ఆ వ్యక్తి ఔనన్నాడు. అప్పుడు దైవప్రవక్త (స)

"అలాగైతే నువ్వు నీ తల్లిదండ్రుల దగ్గరకు తిరిగివెళ్ళిపో. వారిద్దరికీ బాగా సేవ చెయ్యి. (అందులో నీకు హిజ్రత్, జిహాద్‌ల కంటే ఎక్కువ పుణ్యం లభిస్తుంది.)" అని ఉపదేశించారు. (బుఖారి, ముస్లిం)

వేరొక ఉల్లేఖనంలో ఇలా ఉంది: ఒకతను దైవప్రవక్త (స) సన్నిధికి వచ్చి తనను జిహాద్ (ధర్మపోరాటం)లో పాల్గొనడానికి అనుమతించమని విన్నవించుకున్నాడు. దైవప్రవక్త (స) ఈమాట విని "నీ తల్లిదండ్రులు జీవించి ఉన్నారా?" అని అడిగారు. దానికా వ్యక్తి, ఉన్నారని చెప్పాడు. అప్పుడు దైవప్రవక్త (స) "అయితే నీవు వారిద్దరి సేవలోనే పోరాడుతూ ఉండు" అని చెప్పారు. (బుఖారి, ముస్లిం)

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి : "తండ్రి స్వర్గద్వారాలన్నిటిలో మధ్యద్వారం లాంటివాడు. నీ కిష్టమయితే ఆ ద్వారాన్ని నాశనం చేసుకో లేదా కాపాడుకో." (తిర్మిజి)

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి: "(ఏకేశ్వరుడైన) దేవునికి ఇతరుల్ని సాటి కల్పించడం, తల్లిదండ్రుల మాట వినకపోవడం, నరహత్య చేయడం, అసత్యప్రమాణం (మొదలైనవి) ఘోరమైన పాపాలు." (బుఖారి)

దైవప్రవక్త (స) తన అనుచరులతో, ఘోరపాపాల్లో తల్లిదండ్రుల్ని దూషించడం కూడా ఉందన్నారు. అనుచరులు ఈ మాట విని "ఎవరైనా తమ తల్లిదండ్రుల్ని దూషిస్తారా" అన్నారు ఆశ్చర్యపోతూ. దానికి దైవప్రవక్త (స) "ఆ...ఇతను మరొకని తండ్రిని దూషిస్తే అతను ఇతని తండ్రిని దూషిస్తాడు. అలాగే ఇతను మరొకని తల్లిని దూషిస్తే అతను ఇతని తల్లిని దూషిస్తాడు. (ఈ విధంగా మనిషి ఇతరుల తల్లిదండ్రుల్ని దూషించి తన కన్నతల్లిదండ్రుల్నే దూషించిన వాడవుతాడు.)- (బుఖారి, ముస్లిం)

హజ్రత్ అబూఉసైద్ మాలిక్ బిన్ రబియా సాయిదీ (రజి) కథనం: ఒకసారి మేము దైవప్రవక్త (స) దగ్గర కూర్చొని ఉన్నప్పుడు బనూసలమా తెగకు చెందిన ఒకతను వచ్చి "దైవప్రవక్తా! నా తల్లిదండ్రులు చని పోయిన తరువాత కూడా నేను వారికి చేయవలసిన సేవ ఏదైనా

ఉంటుందా?" అని అడిగాడు. దానికి దైవప్రవక్త (స) ఇలా సమాధానం ఇచ్చారు- "ఉంటుంది. వారి శ్రేయస్సు మన్నింపుల కోసం దైవాన్ని వేడు కోవడం, వారు చేసిపోయిన ప్రమాణాలను నెరవేర్చడం, కేవలం వారి ద్వారానే కలిసే బంధుత్వాలను కలపడం, వారి స్నేహితుల్ని గౌరవించ డం." (అబూదావూద్)

దైవప్రవక్త (స) ప్రవచనం: "ఒక వ్యక్తి తనతండ్రి కానివాణ్ణి తన తండ్రి కాదని తెలిసినా తన కన్నతండ్రిగా చెప్పుకుంటే అతనికి స్వర్గం నిషిద్ధం అవుతుంది." (బుఖారీ)

తండ్రి కంటే తల్లి స్థానమే ఉన్నతమైనది

తల్లిదండ్రులిద్దరిలోనూ తల్లి స్థానానికి ఓ ప్రత్యేకత ఉంది. పిల్లవాడి పుట్టుక, పోషణల విషయంలో తండ్రి శ్రమ-త్యాగాల కన్నా తల్లి శ్రమ-త్యాగాలే ఎక్కువగా ఉంటాయి. కనుక న్యాయంరీత్యా సంతానంపై తండ్రిహక్కుల కన్నా తల్లిహక్కులే అధికంగా ఉంటాయి.

హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) ఉల్లేఖనం: ఒకతను దైవప్రవక్త (స)ను "నేను సేవ చేయడానికి నా తల్లి దండ్రులలో ఎవరెక్కువ హక్కుదారులు?" అని అడిగాడు. దానికి దైవప్రవక్త "నీ తల్లి" అని సమాధానమిచ్చారు. ఆ వ్యక్తి మళ్ళీ "ఆ తరువాత ఎవరు?" అని ప్రశ్నించాడు. దానికి కూడా దైవప్రవక్త (స) "నీ తల్లి" అనే సమాధానమిచ్చారు. ఆ వ్యక్తి తిరిగి "ఆ తరువాత ఎవరు?" అని అడిగాడు. దైవప్రవక్త (స) "నీ తల్లి" అనే జవాబిచ్చారు. అతను మళ్ళీ "ఆ తరువాత ఎవరు?" అని అడిగాడు. దానికి దైవప్రవక్త (స) "నీ తండ్రి" అని చెప్పారు. (బుఖారి, ముస్లిం)

వేరొక ఉల్లేఖనంలో ఇలా ఉంది: "దైవప్రవక్తా! నా సత్ప్రవర్తనకు ఎవరెక్కువ హక్కుదారులు?" అని అడిగాడా వ్యక్తి. దానికి దైవప్రవక్త (స) "నీ తల్లి, ఆ తరువాత నీ తల్లే, ఆ తరువాత కూడా నీ తల్లే, ఆ తరువాత నీ తండ్రి. ఆ తరువాత నీకు ఎవరెంత దగ్గరి బంధువైతే వారు" అని చెప్పారు. (బుఖారి, ముస్లిం)

హ॥జత్ బరా బిన్ ఆజిబ్ (రజి) ఉల్లేఖనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (స) ఇలా అన్నారు: "పినతల్లికి తల్లి స్థానం ఉంది." (తిర్మిజి)

ఒకతను దైవప్రవక్త (స) సన్నిధికి వచ్చి "నావల్ల పెద్ద పాపం జరిగిపోయింది. దీనికి నిష్కృతి ఏదైనా ఉందంటారా?" అని అడిగాడు. దైవప్రవక్త (స) ఈమాట విని "నీ తల్లి (జీవించి) ఉందా?" అని ప్రశ్నించారు. దానికా వ్యక్తి లేదన్నాడు. "పోనీ నీ పిన్నమ్మగాని, పెద్దమ్మగాని ఉందా?" అని అడిగారు దైవప్రవక్త (స). అతను ఉందన్నాడు. "అయితే ఆమెపట్ల మంచిగా ప్రవర్తిస్తూ ఉండు" అన్నారు దైవప్రవక్త (స). (తిర్మిజి)

హ॥జత్ అబూబకర్ (రజి) కుమార్తె హ॥జత్ అస్మా (రజి) దైవప్రవక్త (స)ను "దైవప్రవక్తా! నా తల్లి నన్ను చూడటానికి వచ్చింది. ఆమె (ఇంకా సత్యాన్ని విశ్వసించని) అవిశ్వాసి. మరి నేనామె పట్ల మంచిగానే ప్రవర్తిం చాలా?" అని అడిగారు. దానికి దైవప్రవక్త (స) "నీవు నీతల్లి హక్కును కూడా నిర్వహిస్తూ ఉండాలి" అని చెప్పారు. (బుఖారి)

తల్లి పాదాల క్రింద తనయుల స్వర్గం

ఒక వ్యక్తి వచ్చి దైవప్రవక్త (సల్లం)తో "నేను జిహాద్ చేయాలను కుంటున్నాను" అని అన్నాడు. దైవప్రవక్త (స) ఈమాట విని "నీ తల్లి దండ్రులు ఉన్నారా?" అని అడిగారు. దానికా వ్యక్తి "నా తల్లి మాత్రమే బ్రతికుంది" అన్నాడు. "అయితే నీ తల్లి పట్ల సత్ప్రవర్తన కలిగివుండు. నీవు నీ తల్లికి శక్తివంచన లేకుండా సేవ చేయగలిగితే జిహాద్ చేసిన పుణ్యమే కాదు, హజ్-ఉమ్రాలు చేసినంత పుణ్యం కూడా లభిస్తుంది" అన్నారు దైవప్రవక్త (స)- (తబ్రాని)

దైవప్రవక్త (స) ఒక సందర్భంలో : "తల్లి పాదాల క్రింద (తనయుల) స్వర్గం ఉంది" అన్నారు. (తబ్రాని)

ఒకతను దైవప్రవక్త (సల్లం) సన్నిధికి వచ్చి దైవమార్గంలో జిహాద్ (ధర్మయుద్ధం) చేయడానికి అనుమతి ఇవ్వమని అడిగాడు. అప్పుడు

దైవప్రవక్త (స) "నీ తల్లి బ్రతికే ఉందా?" అని అడిగారు. దానికా వ్యక్తి "బ్రతికే ఉంది" అన్నాడు. "అయితే నీ తల్లి కాళ్ళు పట్టుకో. ఆమే నీ స్వర్గం" అన్నారు దైవప్రవక్త (స). (తర్గీబ్ వ తర్హీబ్)

ఒకతను వచ్చి "నేను జిహాద్‌లో పాల్గొనాలని అనుకుంటున్నాను. మీ సలహా ఏమిట"ని అడిగాడు. దానికి దైవప్రవక్త (స) నీ తల్లి బ్రతికే ఉందా?" అని అడిగారు. ఆ వ్యక్తి "నా తల్లి బ్రతికే ఉంది" అన్నాడు. అప్పుడు దైవప్రవక్త (స) "అయితే నువ్వామెకు సేవ చేస్తూఉండు. ఆమె పాదాల క్రింద (నీ)స్వర్గం ఉంది" అని చెప్పారు. (నసాయి)

హ॥జత్ ఉలైస్ ఖర్నీ (రహ్మలై) యమన్ దేశ నివాసి. మహనీయ ముహమ్మద్ (స) దైవప్రవక్తగా ప్రభవించిన సమాచారం, ఇస్లాం సందేశం ఆయన దగ్గరకు చేరినప్పుడు ఆయన వెంటనే ఇస్లాం స్వీకరించారు. ఆయనగారి తల్లి అప్పటికి బ్రతికే ఉంది. కాని ఆ వృద్ధురాలు చాలా బలహీనంగా ఉండటం వల్ల కొడుకు సేవ మీద ఆధారపడవలసి వచ్చింది. హ॥జత్ ఖర్నీ (రహ్మలై) దైవప్రవక్త (స) బోధనల ప్రకారం జీవితాంతం తల్లి సేవలో ఉండిపోయారు. దైవప్రవక్త (స) పట్ల హృదయంలో అమితమైన ప్రేమాభిమానాలు ఉన్నప్పటికీ ఆయన దైవప్రవక్త (స)ను దర్శించి ఆ మహనీయునికి సహాబీ అయ్యే భాగ్యానికి నోచుకోలేక పోయారు.

హ॥జత్ ఉలైస్ ఖర్నీ (రహ్మలై) వైఖరి దైవప్రవక్త (స)కు ఎంతగానో నచ్చింది. ఆయన ఒకసారి అనుచరులకు హితోపదేశం చేస్తూ "తాబయీన్ (ప్రవక్త ప్రత్యక్ష అనుచరుల్ని దర్శించిన ముస్లింల)లో ఒకతను ఉన్నాడు. అతని పేరు ఉలైస్. అతనికి ఒక తల్లి ఉంది. అతని శరీరం మీద ఒక తెల్లని మచ్చ కూడా ఉంటుంది. మీరు మీ పొరపాట్లకు అతడ్ని మన్నింపు ప్రార్థన చేయమని అడగండి" అని చెప్పారు.

దైవప్రవక్త (స) ఓసారి నాలుగు ఘోరపాపాలను గురించి చెప్పారు. అందులో మొదటి ఘోరపాపం తల్లి పట్ల అవిధేయత చూపడమే. (బుఖారి)

6. బంధువుల హక్కులు

"అల్లాహ్‌ను తప్ప మరెవర్నీ ఆరాధించరాదని; తల్లిదండ్రుల పట్ల, బంధువుల పట్ల, అనాథల పట్ల, పేదల పట్ల సద్భావనతో మెలగాలని; ప్రజలతో (చిరునవ్వుతో) మంచిమాటలు పలకాలని; ప్రార్థనావ్యవస్థ స్థాపించాలని; జకాత్ చెల్లిస్తుండాలని మేము ఇస్రాయీల్‌సంతతి చేత ప్రమాణం చేయించాం." (ఖుర్‌ఆన్-2:83)

సామాజిక వ్యవస్థలో బంధువులతో సత్సంబంధాలు ఎంతో ముఖ్యమైన విషయం. రక్తసంబంధీకులతో, సన్నిహిత బంధువులతోనే సంబంధాలు విచ్ఛిన్నం చేసుకునే మనిషి సమాజంలోని ఇతర మానవుల పట్ల చిత్తశుద్ధితో సత్సంబంధాలు కలిగివుంటాడని ఆశించలేము.

"రక్తసంబంధీకులతో మీకేర్పడివున్న సహజ బాంధవ్యాన్ని తెంచకండి. దేవుడు మీ చర్యల్ని ఓకంట గమనిస్తున్నాడన్న సంగతి మరచిపోకండి." (ఖుర్‌ఆన్-4:1)

"తల్లిదండ్రుల పట్ల సద్వర్తనంతో వ్యవహరించండి. బంధువులు, అనాథలు, నిరుపేదలతో మంచిగా మసలుకోండి. ఇరుగుపొరుగు బంధువులకు, పరిచయంలేని పొరుగువారికి, (మీ దైనందిన కార్యకలాపాలలో) తారసపడే మిత్రులకు, బాటసారులకు, మీ అధీనంలో వున్న బానిసలకు మేలు చేయండి." (4:36); "అయితే దైవగ్రంథం ప్రకారం రక్తసంబంధీకులే ఒకరికొకరు ఎక్కువ హక్కుదారులు." (ఖుర్‌ఆన్-8:75)

హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (స) ఇలా ప్రవచించారు: "దేవుణ్ణి, అంతిమదినాన్ని విశ్వసించిన మనిషి తన (ఇంటికొచ్చిన) అతిథిని గౌరవించాలి. దేవుణ్ణి, అంతిమదినాన్ని విశ్వసించిన మనిషి తన బంధువులతో సత్సంబంధాలు కలిగివుండాలి. దేవుణ్ణి, అంతిమదినాన్ని విశ్వసించిన మనిషి మాట్లాడితే మంచిమాటనే మాట్లాడాలి లేదా మౌనం వహించాలి." (బుఖారి, ముస్లిం)

మనిషి అంతర్యంలో నిజమైన బంధుప్రేమ ఉంటేనే బంధువులతో సత్సంబంధాలు కలిగివుంటాడు. ఇలాంటి బంధుప్రేమను ఇస్లాంలో "సిలారహ్మ్" అంటారు. బంధుత్వాన్ని విచ్ఛిన్నం చేసుకోవడం, ఆస్తి, అంతస్తులు చూసుకొని మిడిసిపడ్తూ పేదబంధువులకు దూరంగా మసలుకోవడం, వారి హక్కులు కాలరాయడం బంధుప్రేమ అన్పించుకోదు.

అబూహురైరా (రజి) ప్రకారం దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి : దేవుడు సమస్త సృష్టిరాసుల్ని సృజించిన తర్వాత 'బంధుప్రేమ' లేచి నిలబడి "(దేవా!) నేను బంధుత్వాల తెగతెంపుల బారినుండి నీ శరణు కోరుతున్నాను" అన్నది. దేవుడు దానిమాట విని "అయితే నీపట్ల సత్సంబంధాలు కలిగివుండే వాడిపట్ల నేనూ సత్సంబంధాలు కలిగివుంటాను. నీతో సంబంధాలు తెంచుకునేవాడితో నేనూ సంబంధాలు తెంచుకుంటాను. ఇది నీకిష్టమేనా?" అన్నాడు. దానికి బంధుప్రేమ "ఇష్టమే ప్రభూ!" అన్నది. అప్పుడు దేవుడు "సరే ఆ భాగ్యం నీకు దక్కుతుంది" అని చెప్పాడు.

దీన్ని గురించి మీకు ప్రమాణం కావాలంటే ఖుర్‌ఆన్‌లోని ఈ సూక్తులు చదువుకోండి- "మీరు (సత్యానికి) విముఖులైపోతే లోకంలో మళ్ళీ అరాచకం, అల్లకల్లోలాలు రేకెత్తిస్తూ ఒకరి గొంతులు మరొకరు కోసుకుంటారు. అంతకంటే మీనుండి మరేం ఆశించగలం? వీరసలు దైవశాపగ్రస్తులు. దేవుడు వీరిని (సత్యంకానలేని) అంధులుగా, (హితోక్తులు వినలేని) బధిరులుగా చేశాడు." (47:22,23)- (బుఖారి, ముస్లిం)

వేరొక ఉల్లేఖనంలో దైవప్రవక్త (స) దేవుని మాటలను ఈవిధంగా పేర్కొన్నారు : "నీతో సత్సంబంధాలు కలిగివున్నవాడితో నేనూ సత్సంబంధాలు కలిగివుంటాను. నీతో సంబంధాలు తెంచుకున్నవాడితో నేనూ సంబంధాలు తెంచుకుంటాను." (బుఖారి)

దైవప్రవక్త (స) ప్రవచనం: "బంధుత్వాన్ని త్రెంచివేసేవాడు స్వర్గంలో ప్రవేశించలేడు." (బుఖారి)

హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) ప్రకారం దైవప్రవక్త (స) ఇలా తెలిపారు:

బంధుత్వం దైవ సింహాసనానికి వ్రేలాడబడి "నాతో సత్సంబంధాలు కలిగివున్న వాడితో దేవుడు కూడా సత్సంబంధాలు కలిగివుండుగాక! నన్ను విచ్ఛిన్నం చేసినవాడిని దేవుడు కూడా విచ్ఛిన్నం చేయుగాక!" అని ప్రార్థిస్తూ ఉంటుంది. (బుఖారి, ముస్లిం)

హజ్రత్ అబూఅయ్యూబ్ ఖాలిద్ బిన్ జైద్ అన్సారీ (రజి) కథనం: ఒకతను దైవప్రవక్త (స) సన్నిధికి వచ్చి "నన్ను నరకం నుండి దూరంచేసి, స్వర్గానికి గొనిపోయే ఆచరణ గురించి నాకు తెలియజేయండి" అని అడిగాడు. దానికి దైవప్రవక్త (స) ఇలా చెప్పారు- "అల్లాహ్‌ను మాత్రమే ఆరాధించు. ఆయనకు మరెవరినీ సాటి కల్పించకు. నమాజ్ వ్యవస్థ నెలగొల్పు. (పేదల ఆర్థిక హక్కయిన) జకాత్ చెల్లిస్తూఉండు. బంధువులతో సత్సంబంధాలు కలిగివుండు." (బుఖారి, ముస్లిం)

రోమ్ చక్రవర్తి హెర్క్యులస్ దగ్గరకు దైవప్రవక్త (స) పంపిన ధర్మ ప్రచార లేఖ వచ్చి నప్పుడు, అతను వాస్తవ పరిస్థితి తెలుసుకోవాడానికి వ్యాపార నిమిత్తం జెరూసలేంకు వచ్చివున్న అబూసుఫ్యాన్‌ని పిలిపించు కొని మాట్లాడాడు. ఆ రోజుల్లో అబూసుఫ్యాన్ ఇస్లాంకు, దైవప్రవక్త (స)కు బద్ధశత్రువుగా ఉండేవారు. ఇస్లాం స్వీకరించిన తరువాత ఆయన ఆనాడు తనకు, హెర్క్యులస్‌కు మధ్య జరిగిన సంభాషణను గురించి వివరించిన ఒక హదీసులో ఈ క్రింది విషయాలు ఎంతో గమనార్హమైనవి:

హెర్క్యులస్ అబూసుఫ్యాన్‌ని ఉద్దేశించి "ఆయన (స) మిమ్మల్ని ఏ విషయాల్ని గురించి ఆదేశిస్తున్నాడు?" అనడిగాడు. దానికి అబూ సుఫ్యాన్ (రజి) ఇలా సమాధానమిచ్చారు: "ఆయన మమ్మల్ని 'మీరంతా ఒకే దేవుడ్ని ఆరాధించండి. ఆయనకు మరెవరినీ సాటి కల్పించకండి. మీ పూర్వీకుల మాటల్ని వదలిపెట్టండి' అని ఆదేశిస్తున్నాడు. అదీగాక ఆయన మమ్మల్ని నమాజ్ చేస్తుండాలని, సత్యమే పలకాలని, నీతిమంతమైన జీవితం గడపాలని, బంధువులను ప్రేమించాలని కూడా ఆదేశిస్తున్నాడు." (బుఖారి, ముస్లిం)

హజ్రత్ అనస్ (రజి) ఉల్లేఖనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (స) ఇలా ప్రవచించారు: "ఎవరైనా తన ఉపాధిలో సమృద్ధిని, ఆయుష్షులో పెరుగుదలను కోరుకుంటుంటే అతను తన బంధువుల పట్ల సత్ప్రవర్తన కలిగివుండాలి" (బుఖారి, ముస్లిం)

హజ్రత్ అమ్ర్ బిన్ అబస (రజి) ఉల్లేఖించిన ఒక సుదీర్ఘమైన హదీసులో ఆయన ఇలా అన్నారు: దైవప్రవక్త (స)కు ప్రవక్త పదవి లభించిన తొలిరోజుల్లో నేనొక సారి మక్కా వెళ్ళి ఆయన్ని "మీరెవరండీ?" అనడిగాను. దానికి ఆయన "దేవుడు నన్ను తన ప్రవక్తగా నియమించి పంపాడు" అని చెప్పారు. "దేవుడు మిమ్మల్ని ఏలక్ష్యం కోసం పంపాడ"ని నేను మళ్ళీ అడిగాను. దైవప్రవక్త (స) విషయం వివరిస్తూ "బంధువుల మధ్య సత్సంబంధాలు నెలగొల్పడానికి, విగ్రహాలను తొలిగించడానికి (అంటే విగ్రహారాధనను అంతమొందించడానికి), బహుదైవారాధన జరగకుండా ఒకే దేవుడు ఆరాధించబడటానికి దేవుడు నన్ను పంపిం చాడు" అని అన్నారు. (సుననె తిర్మిజి)

హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అమ్ర్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (స) ఇలా తెలిపారు: "ఒక బంధువు ఉపకారం చేస్తే దానికి ప్రత్యుపకారం చేసేవాడు బంధుప్రియుడు కాడు. బంధువులు తనతో సంబంధాలు తెగతెంపులు చేసుకున్నప్పటికీ వారితో సత్సంబంధాలు కొనసాగించేవాడే (నిజమైన) బంధుప్రియుడు." (బుఖారి)

విశ్వాసుల మాతృమూర్తి హజ్రత్ మైమూనా బిన్తె హారిస్ (రజి) తన దగ్గరున్న ఒక దాసికి బానిసత్వం నుంచి విముక్తి కలిగించారు. దీని కోసం ఆమె దైవప్రవక్త (స) నుండి అనుమతి తీసుకోలేదు. ఆమె దాంపత్యం వంతు వచ్చిన రోజు దైవప్రవక్త (స) ఆమె దగ్గరకు వెళ్ళారు. అప్పుడామె "దైవప్రవక్తా! మీకీ సంగతి తెలుసా? నేను నా దాసికి బానిసత్వం నుంచి విముక్తి కలిగించాను" అని అన్నారు. దైవప్రవక్త (స) ఈమాట విని "నువ్వు నిజంగా అలా చేశావా?" అనడిగారు. దానికామె ఔనన్నారు. అప్పుడాయన

“నీవా దాసిని నీ మేనమామలలో ఎవరికైనా ఇచ్చివుంటే (తద్వారా బంధుప్రేమ వ్యక్తం చేసినందుకు) నీకు మరింతపుణ్యం లభించి ఉండేది కదా! అని అన్నారు. (బుఖారి)

హజ్రత్ సల్మాన్ బిన్ ఆమిర్ (రజి) ప్రకారం దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి: “పేదవాడికి చేసే దానం (సాధారణ)దానంగా పరిగణించబడుతుంది. కాని (పేదవాడైన) బంధువుకు చేసే దానం రెండువిధాల ప్రయోజనకరమైనది. ఒకటి, అది దానంగా పరిగణించబడుతుంది. రెండు, బంధుప్రేమతో ఇచ్చినట్లుగా కూడా ఉంటుంది.” (తిర్మిజి)

హజ్రత్ అబూఅబ్దుల్లా అమ్ర్ బిన్ ఆస్ (రజి) ప్రకారం దైవప్రవక్త (స) మెల్లిగా కాకుండా బిగ్గరగా ఇలా అన్నారు: “ఫలానా తెగవారు నా మిత్రులు కాజాలరు. దేవుడు, సదాచారులైన విశ్వాసులే నామిత్రులు. అయితే ఆ తెగవారితో నాకు బంధుత్వం ఉంది గనక నేను బంధుత్వ సత్సంబంధాలను మాత్రం తప్పక కొనసాగిస్తాను.” (బుఖారి)

అబూహురైరా (రజి) కథనం: ఒకతను వచ్చి “దైవప్రవక్తా! నా బంధువులు కొందరున్నారు. నేను వారితో సత్సంబంధాలు కొనసాగించాలని ఎంత ప్రయత్నిస్తున్నా వారు మాత్రం నాతో సంబంధాలు తెంచుకోవాలనే చూస్తున్నారు. నేను వారి పట్ల మంచిగా వ్యవహరిస్తుంటే వారు నాకు కీడు తలపెడ్తున్నారు. నేను వారి పట్ల మృదువైఖరి అనుసరిస్తుంటే వారు నాపట్ల కఠినంగా ప్రవర్తిస్తున్నారు” అంటూ తన గోడు వెళ్ళబుచ్చున్నాడు. దైవప్రవక్త (స) అతని మాటలు విని “నువ్వు చెప్పింది నిజమేఅయితే నువ్వు వారి నోళ్ళలో వేడిబూడిద పోస్తున్నావనుకో. నువ్వు వారిపట్ల ఇలాగే సత్ప్రవర్తనతో మెలుగుతున్నంత కాలం దేవుని తరఫున వారికి వ్యతిరేకంగా ఒక సహాయకుడు నీవెంట ఉంటాడు” అని అన్నారు. (ముస్లిం)

హజ్రత్ అనస్ (రజి) కథనం: మదీనాలోని అన్సార్ ముస్లింలందరిలో అబూతల్హా (రజి) గొప్ప ధనికులు. ఆయనకు అనేక ఖర్జూరపు తోటలు ఉండేవి. వాటిలో ‘బైరహా’ తోటంటే ఆయనకు చాలా ఇష్టం. ఈ తోట

మస్జిదెనబవీ ముందుభాగాన ఉండేది. దైవప్రవక్త (స) తరచూ ఆ తోటకు వెళ్ళి అక్కడి మంచినీళ్ళు తాగేవారు. ఖుర్ఆన్‌లో “మీకు అత్యంత ప్రీతికరమైన వస్తువుని దైవమార్గంలో ఖర్చు చేయనంతవరకు మీరు పుణ్యస్థాయికి చేరుకోలేరు” అనే సూక్తి (3:92) అవతరించినపుడు హజ్రత్ అబూతల్హా (రజి) లేచి దైవప్రవక్త (స)తో ఇలా అన్నారు:

“దైవప్రవక్తా! ‘అత్యంత ప్రీతికరమైన వస్తువుని దైవమార్గంలో ఖర్చు చేయనంతవరకు పుణ్యస్థాయికి చేరుకోలేర’ని దేవుడు సెలవిస్తున్నాడు కదా! ‘బైరహా’తోట నాకెంతో ప్రియమైనది. నేనా తోటను దైవమార్గంలో దానం చేయాలనుకుంటున్నాను. దైవం నుండి దాని పుణ్యఫలం ఆశిస్తున్నాను. మీరు దైవాజ్ఞ ప్రకారం దాన్ని ఉపయోగించండి.” దైవప్రవక్త (స) ఈమాట విని “చాలా మంచిది. ఇదెంతో లాభదాయకమైన సంపద. అయితే నాదొక సలహా. ఆ తోటను నీ (పేద)బంధువులకు పంచివ్వు” అని చెప్పారు. దానికి అబూతల్హా (రజి) “నేను మీఆజ్ఞ శిరసావహిస్తున్నా” అన్నారు. తర్వాత ఆయన ఆ తోటను తన పెదనాన్న, చిన్నాన్న కొడుకులకు పంచిచ్చారు. (బుఖారి).

ఆర్థిక హక్కులు

ఇస్లాం సమస్త జీవనరంగాలను పరివేష్ఠించివున్న సమగ్ర జీవన వ్యవస్థ. దేవుడు స్వయంగా తన ప్రవక్త (స) ద్వారా పంపిన ధర్మం ఇది. అందువల్ల ప్రతి ముస్లిం నమాజ్, రోజా వంటి ఆరాధనలను గురించే కాకుండా, సామాజిక బాధ్యతలు, ఆస్తిపంపకం, ఇతర ఆర్థిక విషయాలకు సంబంధించిన ఇస్లాంబోధనలను గురించి కూడా క్షుణ్ణంగా తెలుసుకొని ఉండాలి. అజ్ఞానం మనిషిని దైవాగ్రహం నుండి తప్పించజాలదు. జ్ఞానార్జన కూడా ముస్లింల విధ్యుక్త ధర్మమే.

దైవప్రవక్త (స) ఈ విషయాన్ని ప్రస్తావిస్తూ “మీ విధులేమిటో తెలుసుకోండి. అంటే మీరు ఆస్తిపంపకం పద్ధతుల్ని నేర్చుకోండి, ఇతరులక్కూడా నేర్పండి. ఆస్తిపంపకానికి సంబంధించిన జ్ఞానం సగం జ్ఞానంతో సమానం” అని అనుచరులకు ఉపదేశించారు. (ఇబ్నెమాజ)

ఈ హదీసులో ఆస్తిపంపిణీ జ్ఞానాన్ని మొత్తం ఇస్లాంజ్ఞానంలో సగం అని చెప్పబడింది. కాని ఈజ్ఞానాన్నే నేటి ముస్లింలు మరచిపోయారు. లేదా దానికి తగిన ప్రాముఖ్యం ఇవ్వడంలేదు.

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి: "ఆస్తి పంపకం గురించిన జ్ఞానాన్ని ప్రజలు మరచిపోతారు. నా అనుచర సముదాయం (ఉమ్మత్)లో మొట్టమొదట (ఆకాశానికి) ఎత్తుకో బడే విషయమిదే." (ఇబ్నెమాజ)

వారసత్వపు ఆస్తిపంపిణీలో సంపద ఒకటి రెండు కుటుంబాలలో కేంద్రీకృతమై ఉండకుండా దాదాపు బంధువులందరిలో వికేంద్రీకరణ జరగాలన్నది ఇస్లాం లక్ష్యం.

వారసత్వపు ఆస్తిపంపిణీకి సంబంధించిన ఆజ్ఞలు అవతరించక పూర్వం ప్రతి ముస్లిం తప్పని సరిగా వీలునామా రాయాలని ఖుర్‌ఆన్‌లో ఒక ఆదేశం ఉంది. ఆస్తిపంపిణీ వివరాలు అవతరించిన తరువాత ఈ ఆదేశానికి సంబంధించిన సూక్తులు రద్దయిపోయాయి. కనుక ఇకనుంచి ఎవరూ మొత్తం ఆస్తిని తన ఇష్టమొచ్చిన విధంగా వీలునామా రాయడానికి వీల్లేదు. ఒకవేళ ఎవరైనా అలా రాస్తే అది షరీఅత్ ప్రకారం చెల్లదు. అయితే మొత్తం ఆస్తిలో మనిషి తాను అర్హులని భావించిన దూరపు బంధువుల కోసం లేదా ఇతర సత్కార్యాల కోసం 1/3 వంతు లోపు వీలునామా రాయడానికి ఇస్లాం అనుమతించింది.

"తల్లిదండ్రులు, ఇతర బంధువులు వదలి వెళ్ళిన ఆస్తి కొద్దిగా ఉన్నా, ఎక్కువగా ఉన్నా అందులో పురుషులకూ వాటా ఉంది; స్త్రీలకూ వాటా ఉంది. ఇవి (దైవ)నిర్ణీత వాటాలు. (వాటిని తగ్గించడానికిగాని, పెంచడానికి గాని ఎవరికీ అధికారం లేదు.) ఆస్తి పంపకం జరుగుతున్న సమయంలో వారసులుకాని (నిరుపేద) బంధువులు, అనాథలు, అగత్యపరులు ఎవరైనా వస్తే వారికి కూడా మీరు ఎంతో కొంత ఇచ్చి పంపండి. వారితో మృదువుగా మాట్లాడండి." (ఖుర్‌ఆన్-4:7,8)

ఏ మనిషయినా చనిపోయిన తరువాతే అతని ఆస్తి వారసుల్లో పంచడం జరగాలి. తండ్రి బ్రతికుండగానే తన వాటా ఇవ్వమని అడిగే అధికారం కొడుక్కు లేదు. అలాగే తన తాత ఆస్తి ఇవ్వమని తండ్రిని అడిగే అధికారం కూడా అతనికి లేదు. తాత చనిపోయినప్పుడే అతని ఆస్తి కొడుకులకు, కూతుళ్ళకు సంక్రమిస్తుంది.

స్త్రీపురుషుల ఆస్తి వాటాలను గురించి ఖుర్‌ఆన్‌లో ఓ ప్రాథమిక సూత్రం ఇలాఉంది: "మీసంతానం విషయంలో దేవుడు మిమ్మల్ని ఇలా ఆదేశిస్తున్నాడు: ఒక పురుషుని వాటా ఇద్దరు స్త్రీల వాటాలతో సమానం." (4:11)

ఉదాహరణకు మృతునికి ఇద్దరు కుమారులు, ముగ్గురు కుమార్తెలు ఉన్నప్పుడు అతను వదలిపోయిన 7 లక్షల రూపాయల ఆస్తిలో ఒక్కొక్క కుమారునికి 2 లక్షలు చొప్పున ఇద్దరు కుమారులకు 4 లక్షలు, ఒక్కొక్క కుమార్తెకు 1 లక్ష చొప్పున ముగ్గురు కుమార్తెలకు 3 లక్షలు లభిస్తాయి.

దేవుని దృష్టిలో స్త్రీపురుషు లిద్దరూ సమానమైనప్పటికీ ఈ ఆర్థిక వ్యత్యాసానికి మూడు కారణాలున్నాయి. (1) కుటుంబపోషణ భారాన్ని ఇస్లాం పురుషుడి మీదనే మోపింది. (2) పురుషుడు ఒకేవంశానికి చెందిన వాడైఉంటాడు. కాని స్త్రీ రెండు వంశాలకు చెందినదై ఉంటుంది. ఆమె ఇటు పుట్టింటి ఆస్తిలోనూ, అటు మెట్టింటి ఆస్తిలోనూ భాగస్తురాలవుతుంది. పురుషునికి తన వంశపు ఆస్తి మాత్రమే సంక్రమిస్తుంది. (3) వివాహ సందర్భంలో స్త్రీకి వరుడి నుంచి మహర్ రూపంలో కొంతఆస్తి లభిస్తుంది. నేడు మన దేశంలో ముస్లింలు అతి ముఖ్యమైన ఈ దైవాజ్ఞను నిర్లక్ష్యం చేసి, సహవాసదోషంతో కట్నకానుకల రూపంలో వేలాది, కాదు లక్షలాది రూపాయలు నిలువుదోపిడి చేస్తున్నారు. ఇది ఘోరమైన పాపం.

ఈ విధంగా ఇస్లాం పుట్టింటి బంధువుల నుండి ఆస్తివాటా ద్వారా, భర్త నుండి మహర్ ద్వారా, మెట్టింటి బంధువుల నుండి ఆస్తివాటా ద్వారా స్త్రీకి మొత్తం మీద పురుషునితో పాటు ఆర్థిక సమానత్వం ప్రసాదించింది. అందుకే స్త్రీల వాటాను పురుషుల వాటా కంటే తక్కువగా

నిర్ణయించబడింది. పై ప్రాథమిక సూత్రం తరువాత వారసులు, వారికి రావలసిన ఆస్తి వాటాలను గురించి ఖుర్‌ఆన్ ఇలా పేర్కొంటోంది:

"(మృతునికి) ఇద్దరు లేక ఇద్దరికన్నా ఎక్కువమంది కుమార్తెలు ఉంటే, వారికి అతని ఆస్తిలో మూడింట రెండు వంతులు (2/3) లభించాలి. ఒకవేళ ఒకే కుమార్తె ఉంటే, ఆమెకు ఆస్తిలో అర్ధభాగం (1/2) లభించాలి." (ఖుర్‌ఆన్-4:11)

మిగిలిన 1/3 లేక 1/2 భాగం ఇతర వారసులకు లభిస్తుంది.

"మృతుడు సంతానం కలిగివున్నవాడైతే అతని తల్లిదండ్రులలో ప్రతి ఒక్కరికీ అతని ఆస్తిలో ఆరోవంతు (1/6) లభించాలి." (ఖుర్‌ఆన్-4:11)

మిగిలిన 2/3వంతు ఆస్తి అతని సంతానానికి లభిస్తుంది. మృతునికి ఒక్కకొడుకు మాత్రమే ఉండి ఇతరవారసులు ఎవరూ లేకుంటే, 2/3 వంతు ఆస్తిఅంతా అతనికే దక్కుతుంది. ఇతర వారసులుంటే 2/3 భాగంలో వారి వాటాలు పోగా మిగిలినది కొడుక్కు లభిస్తుంది. మృతునికి కొడుక్కు బదులు కూతురు ఉండి ఇతర వారసులు ఎవరూ లేకుంటే, ఆమెకు 1/3 వంతు మాత్రమే లభిస్తుంది. మిగతా 1/3 వంతు తండ్రికి వస్తుంది. ఈవిధంగా తండ్రికి మొత్తం 1/6+1/3=1/2 వంతు లభిస్తుంది.

ఇక్కడ ఆస్తిపంపిణీకి సంబంధించిన విషయాలన్నీ స్థలాభావం వల్ల పేర్కొనలేక పోతున్నాం. వీటి వివరాలన్నీ తెలుసుకోదలచినవారు ఇస్లామిక్ రిసోర్స్ సెంటర్ నుండి వెలువడిన "ధనవికేంద్రీకరణ" పుస్తకంలో చూడవచ్చు.

7. పేదల హక్కులు

సమాజంలోని పేదలకు, ఉపాధి కోసం ఏపనీ చేయలేని బలహీనులకు, వికలాంగులకు కూడా సహాయం చేయవలసిన బాధ్యత స్థితిపరులపై ఉంది. ముఖ్యంగా స్థితిపరులు ప్రతిఏడూ చెల్లించే జకాత్ పైకంలో, 'ఉష్ర్' పంటలో, రమజాన్ పండుగ సందర్భంగా తీసే ఫిత్రా పైకంలోవారి

హక్కుంది. ఖుర్‌ఆన్‌లోని 9:60 సూక్తిలో పేర్కొనబడినట్లు జకాత్ స్వీకార అర్హుల్లో ఇలాంటి వాళ్ళు ఇలా మూడు విధాలుగా ఉన్నారు:

(1) అగత్యపరుడు (ఫకీర్): ధనికుడు అనే పదానికి వ్యతిరేకభావంలో ఇది ఉపయోగించబడింది. షరీఅత్ పరిభాషలో 'ఫకీర్' అంటే జకాత్ విధింపుకు కావలసినంత సంపదలేనివాడని అర్థం. జకాత్ విధింపుకు అవసరమైన ఆస్తిపాస్తులుగాని, జీవనోపాధి కోసం పనిచేసే శక్తిగాని, యోగ్యతగాని, అవకాశంగాని లేని రోగులు, వికలాంగులు, అనాథలు, వితంతువులు వగైరా వ్యక్తులందరూ ఈ పద్దు కిందికి వస్తారు.

(2) ఆత్మాభిమాని అయిన నిరుపేద (మిస్కీన్): మిస్కీన్ అంటే ఎంత కష్టపడినా సరిగా ఇల్లు కూడా గడవని, ఒక్కొక్కసారి ఒక పూట తింటే మరోపూట పస్తుండే, ఎవరి ముందూ చేయి జాపడానికి ఇష్టపడని ఆత్మాభిమానంగల నిరుపేద అని అర్థం. మిస్కీన్ గురించి దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా అభివర్ణించారు:

"అతను తన అవసరాలకు సరిపడ సంపద పొందలేనివాడు; ప్రజలు ఆర్థిక సహాయం చేయడానికి అవకాశంలేకుండా (తన ఆత్మాభిమానం వల్ల) గుర్తించబడనివాడు; ప్రజల ముందు నిలబడి (ఆర్థిక సహాయం) అడగనివాడు." (బుఖారి, ముస్లిం)

(3) రుణభారంతో సతమతమవుతున్న రుణగ్రస్తుడు (గారిమ్): రుణభారం క్రింద నలుగుతూ తన జీవితావసరాల నుండి మిగిల్చి అప్పు తీర్చలేని రుణగ్రస్తునికి కూడా జకాత్ నుండి ఆర్థిక సహాయం చేయవచ్చు. అంతేకాకుండా ఆస్తి ధ్వంసానికి గురైనవారు, అసాధారణ జరిమానా విధించబడినవారు, వ్యాపారంలో దీవాళా తీసినవారు, ప్రకృతి విపత్తులు సంభవించి సర్వస్వం కోల్పోయినవారు కూడా ఈ ఖాతా క్రిందికి వస్తారు. అయితే వ్యభిచారం, మద్యసేవనం, దుబారాఖర్చులతో అప్పుల పాలైన మనిషికి జకాత్ ఇవ్వడం మంచిది కాదని ధర్మవేత్తలు అన్నారు. అలాగే 'ఉష్ర్' విషయంలోనూ ఈ నిర్భాగ్యులే ఉంటారు.

పోతే సమరసొత్తు (మాలెగనీమత్)లో కూడా పేదలకు, అనాథలకు హక్కుంది. అయితే ఈ హక్కు నెరవేర్చవలసిన బాధ్యత వ్యక్తులపై లేదు. ఇది ఇస్లామీయ ప్రభుత్వం నెరవేర్చవలసిన బాధ్యత.

యుద్ధంలో శత్రువర్గం ఓడి పారిపోతూ యుద్ధమైదానంలో వదలి పెట్టిన వివిధ వస్తుసంపదను "సమరసొత్తు" అంటారు. ఇది విజేతవర్గానికి లభిస్తుంది. అయితే ఈ సమరసొత్తులో యుద్ధంలో పాల్గొన్న సైనికులతో పాటు ప్రభుత్వానికి కూడ వాటా ఉంటుంది. ప్రభుత్వం దాన్ని పేదలకు, ఇతర ప్రజాసంక్షేమకార్యాలకు వినియోగిస్తుంది.

"మీకు లభించిన సమరసొత్తులో అయిదో వంతు దేవునికి, ఆయన ప్రవక్తకు, బంధువులకు, అనాథ బాలలకు, నిరుపేదలకు, బాటసారులకు చెందినదని తెలుసుకోండి. మీరు దేవుణ్ని, (సత్యాసత్యాలను) వేరుచేసిన రోజు, అంటే రెండుసైన్యాలు పరస్పరం ఢీకొన్న రోజు మేము మా దాసునిపై అవతరింపజేసినదాన్ని విశ్వసించిన వారైతే (ఈ అయిదో వంతు సమరసొత్తు సంతోషంగా ఇచ్చేయండి)." (ఖుర్ఆన్-8:41)

ఈ అయిదోవంతు 1/5 సమరసొత్తు ప్రజాసంక్షేమకార్యాల వినియోగం కోసం ప్రభుత్వధనాగారంలో జమ అవుతుంది.

ఈదుల్ ఫిత్ర్ (రమజాన్ పండుగ) సందర్భంగా తీసే ఫిత్రా పైకంలో కూడా పేదలకు హక్కుంది. ఫిత్రా ఒక కుటుంబంలో పిల్లలతో సహా ఎంతమంది ఉంటే అంతమంది తరఫున ఫిత్రా తీసి పండుగకు ఒక రోజు ముందు పేదలకు అందజేయవలసి ఉంటుంది.

రమజాన్ ఉపవాసాలు ఫరజ్ (విధి)గా నిర్దేశించబడిన తరువాత దైవప్రవక్త (స) తన మనిషి ఒకడ్ని పట్నం వీథుల్లోకి పంపి ఈవిధంగా ప్రకటన చేయించారు: "(జనులారా!) వినండి. ప్రతి ముస్లిం పురుషుడు, స్త్రీ, బానిస, స్వేచ్ఛాపరుడు, చిన్నా, పెద్దా అందరూ ఫిత్రా దానం విధి (వాజిబ్)గా చెల్లించాలి." (తిర్మిజి)

దైవప్రవక్త(స) హితోక్తి : "పండుగకు ముందే (పేదలకు) చేసే ఫిత్రా దానం దేవుని దృష్టిలో 'స్వీకృత ఫిత్రా'గా పరిగణించబడుతుంది. పండుగ తర్వాత చేసే ఫిత్రాదానం సాధారణమైన దానం అవుతుంది." (బుఖారి)

జకాత్ చెల్లించనివాడు

దైవప్రవక్త (స) ఇలా సెలవిచ్చారు: "ఎవరికైతే దేవుడు ఐశ్వర్యం ప్రసాదించాడో అతను జకాత్ చెల్లించకపోతే ప్రళయదినాన ఆ ధనం ఓ పెద్ద కొండచిలువగా మారుతుంది. దాని నెత్తి మీద రెండు చుక్కలుంటాయి. ఆ పామును కంఠపాశంగా చేసి అతని మెడలో వేయడం జరుగుతుంది. అప్పుడా పాము నోటితో అతని దౌడలు పట్టుకొని 'నేను నీ ధనాన్ని, నీ నిధిని' అంటుంది." ఆ తరువాత దైవప్రవక్త (స) ఖుర్ఆన్‌లోని ఈసూక్తి పఠించారు:

"దేవుడు తన అనుగ్రహంతో ప్రసాదించిన సంపద విషయంలో పిసినారితనం వహించేవారు ఆ పిసినారితనం తమకు మేలు చేకూరుస్తుందని భావించకూడదు. అది వారికి హాని కలిగిస్తుంది. వారు ఏ ధనం విషయంలో పిసినారితనం వహిస్తున్నారో అది రేపు ప్రళయదినాన వారి మెడకు గుదిబండగా మారుతుంది." (ఖుర్ఆన్-3:180)

వెండి బంగారాలను కూడబెట్టే పిసినారులను గురించి దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు: "వెండి బంగారాలు కలిగి వున్నవాడు వాటి హక్కు (జకాత్) నెరవేర్చకపోతే ప్రళయదినాన ఆ వెండిబంగారాలను అగ్నిలో కాల్చి పలకలుగా చేసి మండుతున్న ఆ పలకలతో అతని వీపుపై, పక్కలపై, నుదుటిపై వాతలు పెట్టడం జరుగుతుంది. పలకలు చల్లారినప్పుడల్లా వాటిని మళ్ళీ కాల్చి అతని శరీరం మీద వాతలు పెడ్తారు. ఈ విధంగా యాభైవేల సంవత్సరాల సుదీర్ఘదినాన యావత్తు మానవాళి తీర్పు ముగిసే దాకా మాటిమాటికి వాతలు పెట్టడం జరుగుతుంది. చివరికి అతను (తన విశ్వాసం, కర్మలను బట్టి) స్వర్గానికి లేక నరకానికి పంపబడతాడు..... (ముస్లిం-మిష్కాత్)

పేదలు, అనాథలు

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి : "(ఇంటింటా తిరిగి) ఒకటి రెండు ఖర్జూర పండ్లు లేదా ఒకటి రెండు ముద్దలు అడుక్కునేవాడు పేదవాడు కాదు. (పేదరికంతో బాధపడున్నా) ముష్టెత్తకుండా (ఆత్మాభిమానంతో) బ్రతికేవాడే నిజమైన పేదవాడు." (బుఖారీ, ముస్లిం)

హజ్రత్ సాద్ బిన్ అబూవఖ్ఖాస్ కథనం: మేము ఆరుగురం దైవప్రవక్త (స) వెంట ఉండేవాళ్ళం. బహుదైవారాధకులు (మమ్మల్ని అల్పులుగా భావించి) దైవప్రవక్తతో "వీళ్ళను దూరంగా తొలగిపొమ్మను. వీళ్ళు మా మీదికి వస్తే మేము సహించం" అన్నారు. (వారిలో) నేను, ఇబ్నెమసూద్, హుజైల్ తెగకు చెందిన ఒకతను, బిలాల్, ఇంకా ఇద్దరున్నారు. వారి పేర్లు నాకు తెలియవు-

(బహుదైవారాధకుల ప్రతిపాదనపై) దైవప్రవక్త (స)కు దైవం తలచిన ఆలోచన వచ్చింది. ఆయన (ఆ ప్రతిపాదనకు అను కూలంగా) మనసులో (మాగురించి) ఏదో అనుకున్నారు. అప్పుడు అల్లాహ్ (ఆయన్ని మందలిస్తూ) ఈ సూక్తులు అవతరింపజేశాడు. "(ప్రవక్తా!) కొందరు రేయింబవళ్ళు తమ ప్రభువునే వేడుకుంటూ ఆయన ప్రసన్నత అర్థిస్తూ ఉంటారు. అలాంటివారిని నీ నుండి దూరంచేయకు. వారి (కర్మల) లెక్క విషయమై నీపై ఎలాంటి బాధ్యతలేదు. అలాగే నీ (కర్మల)లెక్క విషయమై వారిపై ఎలాంటి బాధ్యత లేదు." (6:52)- (ముస్లిం)

ముస్అబ్ బిన్ సాద్ బిన్ అబీవఖ్ఖాస్ (రజి) ప్రకారం (ఆయన తండ్రి) సాద్‌కు తాను తన క్రిందివారికన్నా గొప్పవాణ్ణనిపించింది. (ఈసంగతి తెలిసి) దైవప్రవక్త "ఈ బలహీనుల చలువతోనే నీకు (దైవం నుంచి) సహాయం లభిస్తోందని, ఉపాధి దొరుకుతోందని తెలుసుకో" అన్నారు. (బుఖారీ)

దైవప్రవక్త (స) ప్రవచనం: "మీరు నన్ను (పేదలు,) బలహీనుల్లో అన్వేషించండి. నిస్సందేహంగా (పేదలు,) బలహీనుల వల్లనే మీకు సహాయం అందుతోంది; ఉపాధి లభిస్తోంది." (అబూదావూద్)

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి : "పేదవారిని పిలవకుండా ధనికులు మాత్రమే ఆహ్వానించబడే వలీమా విందు అత్యంత నీచమైనది." (బుఖారీ, ముస్లిం)

దైవప్రవక్త (స) ప్రవచనం: "పేదలు, వితంతువుల బాగోగుల కోసం కృషిచేసేవాడు దైవమార్గంలో పోరాడే యోధుడితో సమానం." (హదీసు ఉల్లేఖకులు ఇలాఅంటున్నారు:) "అతడు అలుపెరగకుండా దైవారాధన చేసేవాడితో, నిరంతరం ఉపవాసాలు పాటించే వాడితో సమానమని కూడా దైవప్రవక్త (స) అన్నారని నా అనుమానం." (బుఖారీ)

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి: "నేను, అనాథ పోషకుడు స్వర్గంలో ఇలా ఉంటాం. అప్పుడాయన తన చూపుడువ్రేలితో మధ్యవ్రేలిని కలపకుండా కొంత సందు ఉంచి చూపించారు. (అంటే స్వర్గంలో ఇద్దరూ దాదాపు ఒకేచోట ఉంటారు)- (బుఖారీ)

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి: "దైవప్రసన్నత కోసం అనాథబాలుడి తల నిమిరే వ్యక్తి కర్మల చిట్టాలో ఆ బాలుడి తలలోని ప్రతి వెండ్రుకకు బదులు ఒక్కో పుణ్యం రాయబడుతుంది." (తిర్మిజ)

8. వృద్ధులు, మహనీయులు, స్నేహితులు

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి: "ఏ యువకుడైనా ఒక వృద్ధుడ్ని అతని వృద్ధాప్యం చూసి గౌరవిస్తే దేవుడు అతని వృద్ధాప్యంలో అతడ్ని గౌరవించేవారిని పుట్టిస్తాడు." (తిర్మిజి)

హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) కథనం: నేను ఉమ్రాకు వెళ్ళటానికి దైవప్రవక్త (స) అనుమతి కోరాను. ఆయన అనుమతిస్తూ "సోదరా! (ఉమ్రాలో) నువ్వు దేవుణ్ణి ప్రార్థించేటప్పుడు మమ్మల్ని మరచిపోకు సుమా!" అన్నారు. ఆ మాటకు నేనెంతగా పొంగిపోయానంటే, మొత్తం ప్రపంచం నా సొంతమైనా నాకు అంత ఆనందం కలిగేది కాదు. (అబూదావూద్, తిర్మిజి)

ఉసైర్ బిన్ జాబిర్ కథనం: "యమన్ నుండి ముస్లిం యోధులకు సహాయ పడేవారెవరైనా వస్తే హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) వారిని "మీలో ఉవైస్

బిన్ ఆమిర్ ఉన్నారా?" అని అడుగుతుండేవారు. ఒకరోజు ఓ బృందంతో పాటు నిజంగానే ఉవైస్ బిన్ ఆమిర్ వచ్చారు. మీరు 'ఉవైస్ బిన్ ఆమిర్ గారేనా?' అని ఉమర్ (రజి) అడిగారు. ఆయన అవునన్నారు. "మీకు మురాద్ కుటుంబంతోనూ, ఖర్న్ తెగతోనూ సంబంధం ఉందా?" అని అడిగారు. ఆయన ఉందని చెప్పారు. ఆ తరువాత ఉమర్ (రజి) "మీ శరీరంపై తెల్లమచ్చలుండేవి. ఇప్పుడు అవన్నీ నయమై దిర్హం నాణెమంత మచ్చ మాత్రమే మిగిలివుంది కదూ!?" అనడిగారు. ఆయన అవునన్నారు. ఆ తర్వాత "మీ తల్లి బ్రతికిఉందా?" అనడిగారు. "అవును, బ్రతికే ఉంది" అన్నారాయన. (ఆయన ఉవైసే అని నమ్మకం కుదిరాక) ఉమర్ దైవప్రవక్త (స) ఇలా చెబుతుండగా తాను విన్నానని తెలియజేశారు:

యమన్ నుండి ముస్లిం సేనలకు జిహాద్‌లో సహకరించేవారితో పాటు మురాద్ కుటుంబానికి, ఖర్న్ తెగకు చెందిన ఉవైస్ బిన్ ఆమిర్ అనే మనిషి మీ దగ్గరికి వస్తాడు. ఒకప్పుడు అతని శరీరంపై ఉన్న తెల్లమచ్చలన్నీ నయమైపోయి ఒక దిర్హం నాణెమంత మచ్చ మాత్రమే మిగిలి ఉంటుంది. అతను తన తల్లి పట్ల చాలా మంచిగా ప్రవర్తిస్తాడు. అతను దేవుని పేరుతో ఏదైనా ప్రమాణం చేస్తే దేవుడు తప్పక అతని ప్రమాణాన్ని నెరవేరుస్తాడు. కాబట్టి (ఉమర్!) నీకు నీ పాపమన్నింపు కోసం అతని చేత ప్రార్థన చేయించుకునే అవకాశం లభిస్తే తప్పకుండా చేయించుకో."

తరువాత హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) "అందుకే అడుగుతున్నాను. మీరు నా పాపాల మన్నింపు కోసం దేవుణ్ణి ప్రార్థించండి" అని అన్నారు. ఉమర్ (రజి) కోరినట్లుగానే ఉవైస్ ఖర్నీ ఆయన మన్నింపు కోసం దేవుణ్ణి ప్రార్థించారు. ఆతర్వాత ఉమర్ (రజి) "ఇప్పుడు మీరెక్కడికి వెళ్ళాలనుకుంటున్నారు?" అనడిగారు. కూఫాకు వెళ్ళాలను కుంటున్నానని చెప్పారాయాన. "అలాగయితే నేను కూఫా గవర్నర్‌కు మీ గురించి లేఖ రాసివ్వమంటారా?" అని అడిగారు. దానికాయన, "(అవసరం లేదు). నేను ఎవరికీ తెలియకుండా ఎవరూ పట్టించుకోకుండా ఉండే నిరుపేదలు, అభాగ్యులతో పాటు ఉండాలనుకుంటున్నాను" అని అన్నారు. (ముస్లిం)

దైవప్రవక్త (స) ప్రవచనం: "దేవుడు ఏ దాసుణ్ణయినా అభిమానిస్తే జిబ్రీల్ (అలై)ని పిలిచి "దేవుడు ఫలానా మనిషిని అభిమానిస్తున్నాడు. కనుక నీవు కూడా అతడ్ని అభి మానించు" అని అంటాడు. అప్పుడు జిబ్రీల్ (అలై) అతడ్ని అభిమానించడం ప్రారం భిస్తారు. తరువాత ఆయన ఆకాశంలో ఒక ప్రకటన చేస్తూ "దేవుడు ఫలానా మనిషిని అభిమానిస్తున్నాడు. కనుక మీరంతా అతడ్ని అభిమానించండి" అని అంటారు. దాంతో ఆకాశవాసులంతా (అంటే దైవదూతలంతా) అతడ్ని అభిమానించడం మొదలెడతారు. చివరికి భూమిపై కూడా అతనికి ప్రజాదరణ లభిస్తుంది. (బుఖారి, ముస్లిం)

ఒకతను "దైవప్రవక్తా! ప్రళయం ఎప్పుడొస్తుంది?" అని అడిగాడు. "దాని కోసం నువ్వేం ఏర్పాట్లు చేసుకున్నావు?" అని ప్రశ్నించారు దైవప్రవక్త (స). "దాని కోసం నేను ఎక్కువగా నమాజులు చేయలేదు. ఎక్కువగా ఉపవాసాలు కూడా పాటించలేదు. ఎక్కువగా దానధర్మాలు కూడా చేయలేదు. కాకపోతే నేను దేవుణ్ని, ఆయన ప్రవక్త (స)ను అభిమానిస్తున్నాను" అన్నాడా వ్యక్తి. దానికి దైవప్రవక్త (స) "నీవు ఎవరిని అభిమానిస్తున్నావో (ప్రళయ దినాన) అతనితో పాటే ఉంటావు" అని చెప్పారు. (బుఖారి)

అబూమూసా (రజి) కథనం: "ఒకతను కొందరిని అభిమానిస్తున్నాడు. కాని సత్కార్యాలు చేయడంలో అతను వారి స్థాయికి చేరుకోలేకపోతున్నాడు. (దీనిపై మీ అభిప్రాయం)?" అని దైవప్రవక్త (స)ను ఎవరో అడిగాడు. దానికి దైవప్రవక్త (స) ఇలా అన్నారు: "మనిషి తాను అభిమానించిన వారితోపాటే ఉంటాడు." (బుఖారీ, ముస్లిం)

దైవప్రవక్త (స) ఇలా తెలిపారు: "ఎవరైనా రోగిని పరామర్శించడానికి లేదా దేవుని కోసం తన సోదరుణ్ణి కలుసుకోవడానికి వెళ్ళినప్పుడు (దేవుని తరఫున) ఒక ప్రకటనకర్త "నీకు అభినందనలు. నీ నడక సార్థకమవుగాక! నీకు స్వర్గంలో స్థానం లభించుగాక!" అని ఎలుగెత్తి ప్రార్థిస్తాడు. (తిర్మిజీ)

మహాప్రవక్త ముహమ్మద్ (స) స్నేహసంబంధాలను గురించి ఇలా ప్రవచించారు: "మంచిస్నేహితుడు కస్తూరి అమ్మేవాడితో సమానం.

చెడ్డస్నేహితుడు కొలిమిఊదేవాడితో సమానం. కస్తూరి అమ్మేవాడి దగ్గర కూర్చుంటే అతను నీకు కానుకగా కస్తూరి ఇస్తాడు లేదా దాన్ని నువ్వు కొననైనా కొంటావు. ఈ రెండూ కాకపోయినా కనీసం నీకు అతని దగ్గర్నుంచి సువాసనైనా వస్తుంది. అదే నువ్వు కొలిమి ఊదేవాడి దగ్గర కూర్చుంటే (అతను నీ మీదకు నిప్పురవ్వలు ఎగరేసి) నీ బట్టల్ని కాలుస్తాడు లేదా అతని దగ్గర్నుంచి నీకు దుర్వాసనైనా అంటుతుంది.'' (బుఖారీ, ముస్లిం)

9. పొరుగువారి హక్కులు

దైవప్రవక్త (స) ఒకసారి మాట్లాడుతూ ''దైవసాక్షి! అతను విశ్వాసి కాడు, దైవసాక్షి! అతను విశ్వాసి కాడు, దైవసాక్షి! అతను విశ్వాసి కాడు'' అని అన్నారు (మూడుసార్లు). ''ఎవరు దైవప్రవక్తా!'' అని అనుచరులు అడిగితే, ''తన కుచేష్టలతో ఇరుగుపొరుగు వారికి మనశ్శాంతి లేకుండా చేస్తున్నవాడు'' అని చెప్పారు ఆయన. (బుఖారి, ముస్లిం)

వేరొక ఉల్లేఖనంలో ''తన తుంటరి చేష్టలతో ఇరుగుపొరుగు వారికి మనశ్శాంతి లేకుండా చేసేవాడు స్వర్గంలో ప్రవేశించలేడు'' అని అన్నారు దైవప్రవక్త (స). (ముస్లిం)

హజ్రత్ ఉఖ్బా బిన్ ఆమిర్ (రజి) ప్రకారం దైవప్రవక్త (స) ప్రవచనం: ''(ప్రళయ దినాన) దేవుని న్యాయస్థానంలో అన్నిటికంటే ముందు ప్రవేశపెట్టబడే ఇద్దరు వ్యక్తుల వ్యాజ్యం- ఇద్దరు పొరుగువాళ్ళకు సంబంధించిన వ్యాజ్యం అవుతుంది.'' (బుఖారి)

పై హదీసు బట్టి ఇరుగుపొరుగు వారిని బాధించడం, వారి హక్కులు నెరవేర్చక పోవడం ఎంత ఘోరమైన పాపమో తెలుస్తోంది.

దైవప్రవక్త (స) ప్రవచనం: ''తన పొరుగువాడు పస్తుండగా తాను కడుపు నిండా తినేవాడు (నిజమైన) విశ్వాసి కాడు.'' (మిష్కాత్)

దైవప్రవక్త (స) స్త్రీలతో ఇలా అన్నారు: ''ముస్లిం మహిళల్లారా! ఏ పొరుగింటి స్త్రీ అయినా తన పొరుగింటావిడ (ఇచ్చిన కానుక)ను అల్ప

మైనదిగా భావించరాదు, అది ఓ మేక కాలిగిట్ట అయినసరే.'' (బుఖారి)

మహాప్రవక్త ముహమ్మద్ (స) మహితోక్తి : ''తన సహచరుల పట్ల మంచిగా మెలిగేవాడే దేవుని దృష్టిలో మంచి సహచరుడు. అలాగే తన ఇరుగుపొరుగువారి పట్ల మంచిగా మసులుకునేవాడే దేవుని దృష్టిలో మంచి పొరుగువాడు. (తిర్మిజి)

హజ్రత్ అబూజర్ (రజి) కథనం: నా మిత్రులు (దైవప్రవక్త-స) నన్ను ఉద్దేశించి ''అబూజర్! నీవు చారు వండితే అందులో నీళ్ళు ఎక్కువ పోయి. తర్వాత ఇరుగుపొరుగు ఇండ్లలో ఎంతమంది సభ్యులున్నారో అంచనా వేసుకొని, వారిక్కూడా అందులో కొంతివ్వు'' అని తాకీదు చేశారు. (ముస్లిం)

మహాప్రవక్త (స) మహితోక్తి: ''తన గోడకు పొరుగువాడు గూటం (లేక మేకు) కొట్టుకుంటానంటే దానికి ఎవరూ అభ్యంతరం పెట్టకూడదు.'' (బుఖారి, ముస్లిం)

హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కథనం: నేను ఓసారి దైవప్రవక్త (స)తో మాట్లాడుతూ ''దైవప్రవక్తా! నాకు ఇద్దరు పొరుగువాళ్ళు ఉన్నారు. వారిలో నేను ఎవరికి కానుక ఇవ్వాలి?'' అని అడిగాను. దానికి ఆయన ''వారిలో ఎవరి గడప నీకు దగ్గరగా ఉంటే వారికివ్వు'' అని చెప్పారు. (బుఖారి)

హజ్రత్ ఇబ్నెఉమర్ (రజి), హజ్రత్ ఆయిషా (రజి)ల కథనాల ప్రకారం దైవప్రవక్త (స) ఇలా తెలిపారు: (దైవదూత) జిబ్రయీల్ పొరుగువాని (హక్కుల్ని) గురించి నాకు మాటిమాటికి ఎంతగా తాకీదు చేశారంటే, ఆమాట విని ఆయన నా ఆస్తిలో (కూడా) పొరుగువాడ్ని వాటాదారుడిగా నిర్ణయిస్తారేమోననిపించింది నాకు.'' (బుఖారి, ముస్లిం)

పొరుగువారు అంటే మన పొరుగిళ్ళలో ఉండేవారని మాత్రమే అర్థం కాదు. మనతో పాటు కార్యాలయాల్లో, కర్మాగారాల్లో, దుకాణాలలో పని చేసేవారు, మన సహ ప్రయాణీకులు కూడా పొరుగువారి కిందికే వస్తారు. కనుక మనం వారి హక్కులు కూడా నెరవేర్చవలసి ఉంటుంది.

10. అతిథి హక్కులు

"వారు నిరుపేదలైనప్పటికీ ఇతరుల అవసరాలకే ప్రాధాన్యం ఇస్తారు. పేరాశ, పిసినారితనాల నుండి రక్షించబడినవారే ధన్యులు." (ఖురాన్-59:9)

దైవప్రవక్త (స) ప్రవచనం: "దేవుడ్నీ, అంతిమదినాన్ని విశ్వసించేవాడు తన అతిథికి మర్యాద చేయాలి. ఒక పగలు, ఒక రాత్రి ఆతిథ్యమివ్వడం అతని విధి. మూడు రోజులు ఆతిథ్యమిస్తే చాలామంచిది. అంతకంటే ఎక్కువ రోజులు ఆతిథ్యమిస్తే అది దానం అవుతుంది. అయితే ఆతిథ్యం ఇచ్చేవాని ఇంట అతనికి కష్టం కలిగేటంత కాలందాకా తిష్ఠవేసి కూర్చోవడం అతిథికి ధర్మసమ్మతం కాదు." (బుఖారి)

హజ్రత్ ఉఖ్బా బిన్ ఆమిర్ (రజి) కథనం: మేమొక రోజు దైవప్రవక్త (స)తో మాట్లాడుతూ "మీరు మమ్మల్ని (ఎక్కడికైనా) పంపినపుడు ఒక్కోసారి మేము మాకు ఆతిథ్యం ఇవ్వనివారి దగ్గరికెళ్ళి బస చేయవలసి వస్తుంది. అలాంటి పరిస్థితిలో మేము ఏం చేయాలి?'' అని అడిగాము. దానికి దైవప్రవక్త (స) ఇలా చెప్పారు- "మీరేదైనా తెగవారి ప్రాంతానికి వెళ్ళి విడిది చేసినప్పుడు ఆ తెగవాళ్ళు మీకు సంప్రదాయం ప్రకారం తగిన ఆతిథ్యం ఇవ్వడానికి ముందుకు వస్తే సరే, లేకపోతే మీరు మీ (అతిథ్య)హక్కును వారి నుండి రాబట్టుకోండి." (బుఖారి, ముస్లిం)

ఓసారి దైవప్రవక్త (స) వద్దకు ఒక అతిథి వచ్చాడు. దైవప్రవక్త అతనికి భోజనం ఏర్పాటు చేయమని తన భార్యలతో అన్నారు. దానికి వారు "మాదగ్గర మంచినీరు తప్ప మరేమీలేద"ని చెప్పారు. అప్పుడు ఆయన తన అనుచరుల్ని "ఇతనికి ఆతిథ్యమిచ్చే వారెవరైనా ఉన్నారా?" అనడిగారు. ఒక అన్సారీ లేచి "నేనాతిథ్యమిస్తాను" అన్నాడు.

తరువాత అతనా వ్యక్తిని ఇంటికి పిలుచుకెళ్ళి "ఇతను ప్రవక్తగారి అతిథి. ఇతనికి మనం భోజనం పెట్టాలి" అన్నాడు భార్యతో. దానికామె "పిల్లల కోసమే కాస్తుంది" అన్నది. "ముందు భోజనం తయారుచెయ్యి. పిల్లలు అన్నం అడిగితే ఏదోచెప్పి వాళ్ళను నిద్రపుచ్చు"అన్నాడతను.

కాస్సేపటికి ఆయన భార్య భోజనం తయారుచేసి దీపం వెలిగించింది. పిల్లల్ని (ఏదోచెప్పి) పడుకోబెట్టింది. తర్వాత ఆమె లేచి దీపం (వత్తిని) సరిచేస్తున్నట్లు నటిస్తూ ఆర్పింది. ఆ చీకటిలోనే వారిద్దరు తాము కూడా అన్నం తింటు న్నట్లు అతిథికి అన్పించేలా నోళ్ళు కదపసాగారు.

ఇలా వారిద్దరు ఆరాత్రి అతిథికి అన్నంపెట్టి తాము పస్తుండిపోయారు. మర్నాడుదయం ఆ అన్సారీ దైవప్రవక్త (స) సన్నిధికి వెళ్ళగానే "ఈరోజు మీరు చేసిన పనిని దేవుడు చూసి సంతసించాడు. సంతసించి ఈసూక్తి అవతరింపజేశాడు'' అంటూ ఆయన ఈ (59:9)సూక్తినే పఠించారు. (బుఖారి, ముస్లిం)

హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అమ్ర్ (రజి) కథనం: ఒక వ్యక్తి దైవప్రవక్త (స) సన్నిధికి వచ్చి "ఇస్లాంకు సంబంధించిన ఆచరణలలో అన్నిటికన్నా శ్రేష్ఠమైన ఆచరణ ఏది?'' అని అడిగాడు. దానికి దైవప్రవక్త (స) "నీవు అతిథికి, ఆకలిగొన్నవాడికి అన్నం పెట్టు. అలాగే పరిచయం ఉన్నా లేకపోయినా ప్రతి మనిషికీ సలాం చెయ్యి. ఇవే అన్నిటికన్నా శ్రేష్ఠమైన ఆచరణలు (కర్మలు)" అని బోధించారు. (ముస్లిం)

11. రోగుల హక్కులు

ఒక ముస్లింపై మరొక ముస్లింకు ఏడు విధాల హక్కులున్నాయి. వాటిలో రోగిని పరామర్శించడం ఒకటి. సమీపంలో ఉన్న రోగిని వీలున్నా పరామర్శించడానికి వెళ్ళకపోతే మరణానంతరం తీర్పుదినాన దేవుని ముందు జవాబిచ్చుకోవలసి వస్తుంది. అలాంటి మనిషితో దేవుడు తీర్పుదినాన ఈ విధంగా అంటాడని దైవప్రవక్త (స) తెలియజేశారు:

"ఆదంపుత్రుడా! నేను జబ్బుపడినప్పుడు నీవు నన్ను పరామర్శించ డానికి రాలేదు' అంటాడు దేవుడు. దానికి దాసుడు 'ప్రభూ! నేను మిమ్మల్ని ఎలా పరామర్శించగలను? మీరు యావత్తు లోకాలకే ప్రభువు కదా!' అంటాడు. అప్పుడు విశ్వప్రభువు ఇలా అంటాడు: 'ఫలానా దాసుడు జబ్బు

పడ్డాడు. కాని నీవు అతడ్ని పరామర్శించ లేదు. (ఆరోజు) నీవు అతడ్ని పరామర్శించి ఉంటే అతని దగ్గర నన్ను దర్శించి ఉండేవాడివి.'' (ముస్లిం)

దైవప్రవక్త (స) రోగిని పరామర్శించడానికి వెళ్ళినప్పుడు అతడ్ని ఊరడిస్తూ ఆందోళన పడకు. దేవుడు తలిస్తే నీపాపాలు క్షమించబడతాయి. నువ్వు పరిశుద్ధుడవుతావు... అంటూ స్వాంతన పలుకులు పలికేవారు. ఆయన ఓసారి ముస్లింలకు బోధచేస్తూ ''మీరు రోగిని చూడటానికి వెళ్తే అతని బాధలో పాలుపంచుకోండి. ఇది పరిస్థితిని మార్చలేకపోయినా దానివల్ల రోగి మాత్రం సంతోషిస్తాడు'' అని చెప్పారు. (అబూదావూద్)

దైవప్రవక్త (స) ఓసారి ఇలా తెలియజేశారు : ''ఒక ముస్లిం (జబ్బు పడిన తన తోటి ముస్లిం సోదరుడ్ని) పరామర్శించడానికి వెళ్తే (అక్కడ్నుంచి) తిరిగి వచ్చేవరకూ అతను స్వర్గ పలహారాలు ఆరగించడంలో నిమగ్నుడై ఉంటాడు.'' (ముస్లిం)

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి: ''ఎవరైనా ముస్లింరోగిని పరామర్శించడానికి వెళ్తున్నప్పుడు ఆకాశం నుండి ఒక ప్రకటనకర్త అతడ్ని కేకవేసి 'నీకు స్వాగతం! నీవు (ఇలా) నడచి పోవడం శుభప్రదమైనది. నీకు స్వర్గంలో ఉన్నత స్థానం లభిస్తుంది' అంటాడు.'' (ఇబ్నెమాజ)

''ఉజూ చేసి పూర్ణవిశ్వాసంతో తోటిముస్లిం సోదరుడ్ని పరామర్శించ డానికి వెళ్ళేవాడు అరవై ఏళ్ళ దీర్ఘకాలిక నరకశిక్షకు దూరంగా ఉంచబడ తాడు.'' (అబూదావూద్)

''ఏ ముస్లిం ఉదయం తన తోటిముస్లింని పరామర్శించడానికి బయలుదేరుతాడో, అతని పాపమన్నింపు కోసం 70వేల మంది దైవదూతలు సాయంత్రందాకా దైవాన్ని ప్రార్థిస్తుంటారు. అలాగే ఏ ముస్లిం సాయంత్రం తోటిముస్లిం సోదరుడ్ని పరామర్శించడానికి బయలుదేరుతాడో, అతని పాపమన్నింపు కోసం 70వేల మంది దైవదూతలు తెల్లవారేదాకా దైవాన్ని ప్రార్థిస్తుంటారు. చివరికతను స్వర్గంలో ప్రవేశిస్తాడు.'' (తిర్మిజి)

12. యజమాని, శ్రామికుల హక్కులు

భూస్వామి, వ్యాపారి, పారిశ్రామికవేత్త, కాంట్రాక్టర్, ప్రభుత్వ-ప్రభుత్వే తర అధికారులు తమ అధీనంలోని వస్తులకు, బాధ్యతలకు యజమాను లవుతారు. వారి యాజమాన్యంలో పని చేసే కార్మికులు, ఉద్యోగులు తమ బాధ్యతలను సక్రమంగా, నిజాయితీగా నిర్వహించవలసి ఉంటుంది. ఇలా వ్యవహరించడం యజమానుల హక్కు. అంతేగాని కార్మికులు, ఉద్యోగులు బాధ్యతారహితులుగా, అవినీతిపరులుగా, మోసగాళ్ళుగా ఉండకూడదు. ధర్మాధర్మ సంపాదనలను గురించి దైవప్రవక్త (స) వివిధ హదీసుల్లో ఈవిధంగా ప్రవచించారు:

''ధర్మయుక్తమైన సంపాదన కోసం పాటుపడటం ప్రతి ముస్లింకు విధిగా నిర్ణ యించబడింది.''

''ధర్మయుక్తమైన సంపాదన కోసం పాటుపడినందున లభించే పుణ్యఫలం జిహాద్ పుణ్యఫలంతో సమానం.''

''అక్రమ సంపదతో పోషించబడిన శరీరం స్వర్గంలో ప్రవేశించలేదు.''

''అక్రమ సంపాదన తిని చేసే ఆరాధనను దేవుడు ఆమోదించడు. అతని దుఆ (వేడుకోలు)ను ఆయన స్వీకరించడు.''

''ఎవరైనా అన్యాయంగా ఇతరుల భూమిని జానెడు ఆక్రమించు కున్నా ప్రళయదినాన దేవుడు అతని మెడలో అవమానకరమైన గుదిబండ కడ్తాడు.''

ఉద్యోగులు లంచం ఏ రూపంలో తీసుకున్నా అది అధర్మ కార్యంగానే, అక్రమ సంపాదనగానే పరిగణించబడుతుంది. కానుక రూపంలో ఇవ్వబడినా సరే దాన్ని తీసుకోవడం ఇస్లాంలో నిషిద్ధం. ఈ క్రింది హదీసు చూడండి:

హజ్రత్ అబూ హమీద్ సాయిదీ (రజి) కథనం: దైవప్రవక్త (సల్లం) జకాత్, సదఖాలు (రెవెన్యూ) వసూలు చేయడానికి ఒకతడ్ని నియ

మించారు. అతను తనకప్పగించబడిన పని పూర్తి చేసుకొని తిరిగొచ్చి "దైవప్రవక్తా! ఈ ధనం మీది, ఇది నాకు పారితోషికంగా లభించింది" అని అన్నాడు. దైవప్రవక్త (స) ఈమాట విని "నువ్వు నీ తల్లిదండ్రుల ఇంట్లోనే ఎందుకు కూర్చోలేదు? అప్పుడు నీకెవరైనా పారితోషికం తెచ్చిస్తారో లేదో తెలుస్తుంది కదా!" అని అన్నారు.

ఆ తరువాత ఆయన ఇషా నమాజ్ చేసి (ఉపన్యాసమివ్వడానికి) నిలబడ్డారు. ముందుగా ఆయన సత్యసాక్ష్య వచనం పఠించి దైవస్తోత్రం చేశారు. స్తోత్రం దేవునికే శోభిస్తుంది. తరువాత ఆయన ఇలా అన్నారు:

"ఈ కార్యనిర్వాహకులకు ఏమయింది? మేమొక వ్యక్తిని కార్యనిర్వాహకునిగా (రెవెన్యూ వసూలుచేసే ఉద్యోగిగా) నియమించి పంపితే అతను తిరిగొచ్చి 'ఇది నన్ను వసూలుచేసి తీసుకురమ్మని పంపిన ధనం, ఇది నాకు పారితోషికంగా లభించిన ధనం' అంటున్నాడు. అతను తన తల్లిదండ్రుల ఇంట్లోనే ఎందుకు కూర్చోలేదు? అప్పుడు తెలుస్తుందిగా అతనికి పారితోషికం ఎవరు తెచ్చిస్తారో! ఎవరి అధీనంలో ముహమ్మద్ ప్రాణముందో ఆ శక్తిస్వరూపుని సాక్షి! ఈ (ప్రభుత్వ)రాబడిలో ఎవరు నమ్మకద్రోహానికి పాల్పడతాడో ప్రళయదినాన దొంగిలించబడిన ఆ ధనం అతని మెడపై పెనుభారంగా పరిణమిస్తుంది. అతను ఒంటెను దొంగిలించిఉంటే, ఆ ఒంటె అతని మెడ మీదెక్కి అరుస్తూ అతనికి దుర్భరంగా మారవచ్చు. ఒకవేళ అతను ఆవును దొంగిలించిఉంటే, ఆ ఆవు అతని మెడ మీదెక్కి అంబా అంటూ అరుస్తుండవచ్చు. మేకయితే మ్యామ్యా అంటూ అరుస్తుండవచ్చు. గుర్తుంచుకోండి! నేను దేవుని ఆజ్ఞలన్నీ మీకు అందజేశాను. (నా బాధ్యత తీరిపోయింది. ఇక ఎవరి కర్మలకు వారే బాధ్యులు.)" (బుఖారి)

ఈ హదీసుని బట్టి ప్రభుత్వఉద్యోగులు (ప్రజల నుండి) కానుకలు, పారితోషికాలు స్వీకరించకూడదని, అది ప్రభుత్వ ధనం లేక సమరసొత్తు నుండి దొంగిలించి నమ్మకద్రోహానికి పాల్పడినట్లు అవుతుందని తెలుస్తోంది. ప్రభుత్వ ఉద్యోగి కానుకలు (లంచం) స్వీకరించడమంటే తన

హోదా, అధికారాల ద్వారా అక్రమ ప్రయోజనాలు పొందడమే; తన బాధ్యతలను దుర్వినియోగం చేయడమే. అందువల్లనే దైవప్రవక్త (సల్లం) సమరసొత్తు కాజేసే మనిషికి ఎలాంటి శిక్ష పడుతుందో, కానుక (లంచం) తీసుకునే వాడికి కూడా అలాంటి శిక్షే పడుతుందని హెచ్చరించారు.

కార్మికుల హక్కులు

కార్మికుల హక్కుల విషయంలో ఇస్లాం నిర్దేశించిన మౌలిక సూత్రాలు సోషలిస్టు వ్యవస్థలో కూడా కానరావు. ఈ మౌలిక సూత్రాలలో మొట్టమొదటి ఈవిధంగా ఉంది:

మహాప్రవక్త (స) మహితోక్తి: "శ్రామికుని చెమట ఆరక ముందే అతనికి రావలసిన వేతనం ఇచ్చేయండి." (ఇబ్నెమాజ)

దైవప్రవక్త (స) దేవుని పలుకుల్ని ఇలా పేర్కొన్నారు: "ప్రళయదినాన నేను ముగ్గురు మనుషులతో పోట్లాడుతాను. వారిలో ఒకడు- నా పేరుతో ప్రమాణం చేసి దాన్ని ఉల్లంఘించినవాడు. రెండోవాడు- స్వేచ్ఛాపరుడ్ని పట్టుకొని అమ్మి ఆ ధరను తిన్నవాడు. మూడోవాడు- కూలిడబ్బుపై కూలివాడ్ని పెట్టుకొని అతనిచేత పని చేయించుకొని అతనికి ఇవ్వాల్సిన కూలిడబ్బు ఎగవేసినవాడు." (బుఖారి-మిష్కాత్)

రెండవ మౌలిక సూత్రం తమ క్రింది ఉద్యోగుల పట్ల అధికారుల ప్రవర్తనకు సంబంధించిన విషయం. బుఖారి, ముస్లిం గ్రంథాలలో హజ్రత్ మామూర్ ఇబ్నె సువైద్ తెలిపిన ఒక హదీసు ఈ విధంగా ఉంది:

నేనొక సారి అబూజర్ గిఫ్ఫారి (రజి)ని, ఆయన సేవకుడ్ని ఒకే విధమైన దుస్తులు ధరించివుండటం చూశాను. నేను ఇలా ఎందుకు చేస్తున్నారని అడిగాను. దానికాయన ఇలా చెప్పారు: నేనొక సారి ఒకతను తన బానిసను దూషిస్తుంటే చూశాను. అప్పుడు దైవప్రవక్త (స) ఆగ్రహోదగ్రులై అతనితో "వీరు నీ సోదరులే, మానవులే, ఆదం-హవ్వా (అలై)ల సంతతికి చెందినవారే. దేవుడు వీళ్ళను నీఅధీనంలో ఉంచాడు" అన్నారు. తరువాత ఆయన ఈ విధంగా ఆదేశించారు:-

"దేవుడు ఒక మనిషిని మరొక మనిషికి అధీనం చేసినప్పుడు ఆ మరో మనిషి తాను తినేటటువంటి తిండే అతనికి పెట్టాలి; తాను ధరించేటటువంటి దుస్తులే అతనికి ఇవ్వాలి. అతను మోయలేనంత బరువు అతనిపై మోపకూడదు. ఒకవేళ అంతటి బరువు మోపడం తప్పనిసరి అయినప్పుడు ఆ పనిలో తాను కూడా పాల్గొని అతనికి సహకరించాలి."

13. తోటి ముస్లింల హక్కులు

మహాప్రవక్త ముహమ్మద్ (స) సాటి ముస్లింల హక్కుల్ని గురించి వివిధ సందర్భాలలో ఇలా ప్రవచించారు:

"నీవు నీ ముస్లిం సోదరుడ్ని కలుసుకుంటే (ముందుగా) అతనికి సలాం చెయ్యి. అతను విందుకు ఆహ్వానిస్తే ఆ ఆహ్వానాన్ని స్వీకరించు. అతను నీద్వారా ఏదైనా సహాయం కోరితే అతనికి సహాయం చెయ్యి. అతను తుమ్మి 'అల్ హమ్దులిల్లాహ్' (సకల ప్రశంసలకు దేవుడే అర్హుడు) అనంటే, నీవు 'యర్‌హమ్‌కుల్లాహ్' (దేవుడు నిన్ను కరుణించుగాక) అని బదులు పలుకు. అతడు వ్యాధిగ్రస్తుడయితే వెళ్ళి పరామర్శించు. చనిపోతే అతని జనాజా (శవాని)కి తోడుగా వెళ్ళు." (ముస్లిం)

"నాప్రాణం ఎవరి అధీనంలో ఉందో ఆ శక్తిస్వరూపుడి సాక్షి! తన కోసం ఇష్టపడినదాన్నే తన (ముస్లిం)సోదరుని కోసం కూడా ఇష్టపడనంత వరకూ ఏవ్యక్తీ నిజమైన విశ్వాసి కాలేడు." (బుఖారి, ముస్లిం)

"ఒక ముస్లిం తోటిముస్లింకు సోదరుడు (లాంటివాడు). ఒక సోదరుడు తన సోదరునిపై (ఎన్నటికీ) దౌర్జన్యం చేయడు; అతడ్ని దౌర్జన్య పరునికి అప్పగించడు కూడా. ఎవరు తన సోదరుని అవసరాలు తీర్చే పనుల్లో నిమగ్నుడై ఉంటాడో, దేవుడు అతని అవసరాలు తీర్చే బాధ్యత తీసుకుంటాడు. ఎవరు (తోటి)ముస్లింకు వచ్చిన కష్టాల్లో ఓ కష్టాన్ని దూరం చేస్తాడో ప్రళయదినాన దేవుడు అతని కష్టాలలో ఓ కష్టాన్ని దూరంచేస్తాడు.

మరెవరు (తోటి)ముస్లిం పొరపాట్లను కప్పిపుచ్చుతాడో, ప్రళయదినాన దేవుడు అతని పొరపాట్లను కప్పిపుచ్చుతాడు." (బుఖారి, ముస్లిం)

"ఏ మనిషికీ తన సోదరునితో మూడు రోజులకన్నా మించి మాట్లాడ కుండా ఉండటం, దారిలో తారసపడినప్పుడు ఇద్దరు ఎడ ముఖం పెడ ముఖంగా ఉండిపోవడం ఏమాత్రం ధర్మసమ్మతం కాదు. వారిద్దరిలో సలాం చేయడంలో ముందంజ వేసేవాడే మంచివాడు." (ముస్లిం)

"ఏ ముస్లిమూ తోటి (ముస్లిం)సోదరుని మీద కోపంతో మూడు రోజులకు మించి అతనితో మాట్లాడకుండా ఉండరాదు. మూడు రోజులకు మించి మాట్లాడకుండా ఉన్న స్థితిలో చనిపోతే అతను నరకానికి పోతాడు." (అబూదావూద్)

"తన సోదరునితో ఒక ఏడాది పాటు తెగత్రెంపులు చేసుకొని ఉంటే తాను అతడ్ని ఖూనీ చేసినట్లే లెక్క." (అబూదావూద్)

"ఒక విశ్వాసి తోటివిశ్వాసితో మూడురోజులకు మించి సంబంధం లేకుండా ఉండ రాదు. ఒకవేళ అదే స్థితిలో మూడురోజులు గడిచిపోతే ఆ తర్వాత అతడ్ని కలుసుకొని అతనికి సలాం చేయాలి. అతనా సలాంకు ప్రతి సలాం చేస్తే ఇద్దరికీ పుణ్యం లభిస్తుంది. ఒకవేళ అతను ప్రతిసలాం చేయక పోతే పాపాత్ముడవుతాడు. సలాం చేసినవాడు మాత్రం తెగత్రెంపుల పాపం నుండి బయటపడతాడు." (అబూదావూద్)

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి : "ఒక ముస్లిం దగ్గరకు తోటిముస్లిం సోదరుడు క్షమాపణ చెప్పుకోవడానికి వచ్చినపుడు అతను చెప్పిన కారణం నిజమైనా, అబద్ధమైనా అతని తప్పు క్షమించాలి. ఒకవేళ అతను క్షమించకపోతే అలాంటి వ్యక్తి (ప్రళయదినాన) కౌసర్ కోనేటిపై నా దగ్గరకు చేరుకోలేడు." (హాకిమ్)

మనిషి దాసుల హక్కుల విషయంలో జాగ్రత్తగా ఉండాలి. నమాజ్, రోజా, హజ్ లాంటి దైవహక్కుల విషయంలో తప్పు జరిగితే దేవుడు క్షమిస్తా డని ఆశించగలం. కాని దాసులహక్కుల విషయంలో తప్పు జరిగినపుడు సంబంధిత వ్యక్తికి క్షమాపణ చెప్పుకోవాలి.

హజ్రత్ అనస్ (రజి) కథనం: దైవప్రవక్త (స) మాతో "మీ సోదరుడు దౌర్జన్యపరుడైనా, పీడితుడైనా అతనికి సహాయం చేయండి" అన్నారు. ఒకతను ఈమాట విని "దైవ ప్రవక్తా! పీడితునికి మాత్రం నేను సహాయం చేస్తాను. కాని దౌర్జన్యపరుడికి నేనెలా సహాయం చేయాలి?" అనడిగాడు. దానికి దైవప్రవక్త (స) "అతడ్ని దౌర్జన్యం నుండి నిరోధించు. ఇదే అతనికి నీవు చేసే సహాయం" అని చెప్పారు. (బుఖారి, ముస్లిం)

దైవప్రవక్త (స) ఓసారి తన అనుచరులతో మాట్లాడుతూ "దైవ దాసులలో కొందరు ప్రవక్తలు, అమరగతులు కానప్పటికీ దేవుడు వారికి ప్రసాదించిన హోదాఅంతస్తులు చూసి దైవప్రవక్తలు, అమరగతులు కూడా (పరమ సంతోషంతో) అసూయపడతారు" అని అన్నారు. అనుచరులు ఈమాట విని "దైవప్రవక్తా! వారు ఎవరై ఉంటారు?" అని అడిగారు. అప్పుడు దైవప్రవక్త (స) ఇలా చెప్పారు: "వారు పరస్పరం బంధువులు కానప్పటికీ, ధనం ఇచ్చిపుచ్చుకోవడాలు చేయనప్పటికీ కేవలం దైవధర్మం ప్రాతిపదికపై ఒకర్నొకరు ప్రేమించుకునేవారు. వారి ముఖాలు దేదీప్య మానంగా వెలిగిపోతుంటాయి. వారి నలువైపులా జ్యోతిర్మయంగా ఉంటుంది. (ప్రళయదినాన) ప్రజలు భయాందోళనలకు గురైె ఉన్నప్పుడు వారు నిర్భయంగా ఉంటారు. ప్రజలు విచార సముద్రంలో మునిగి ఉన్నప్పుడు వారికి ఎలాంటి విచారం ఉండదు." (మిష్కాత్)

మహాప్రవక్త (స) ప్రవచనం : "మీరు చెడ్డ అనుమానాలకు దూరంగా ఉండండి. సమస్త విషయాల్లో పచ్చిఅబద్ధం చెడ్డ అనుమానమే. ఇతరుల తప్పుల్ని ఎన్నకండి. కూపీలు తీయకండి. ఇతరుల హక్కుల్ని కబళించే ప్రయత్నంలో ఒండొకరిని మించిపోవటానికి యత్నించకండి. పరస్పరం అసూయ చెందకండి. ద్వేషించుకోకండి. ఎడమొహం పెడమొహంతో ఉండకండి. దైవదాసులారా! దేవుడు ఆదేశించినట్లు మీరు పరస్పరం అన్నదమ్ముల్లా ఉండండి. ముస్లిం ముస్లింకు సోదరుడు. తను అతని మీద దౌర్జన్యం చేయరాదు. అతడ్ని నిస్సహాయునిగా వదలిపెట్టరాదు. అతడ్ని అల్పునిగా

భావించరాదు. తఖ్వా (దైవభీతి) అనేది ఇక్కడుంటుంది. తఖ్వా అనేది ఇక్క డుంటుంది." ఈ మాట ఆయన తన ఛాతీ వైపు సైగ చేస్తూ చెప్పారు.

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి : "ఒక మనిషి తన తోటిముస్లిం సోదరుణ్ణి చులకనగా చూడటం చాలు అతను చెడ్డవాడని చెప్పటానికి. ఒక ముస్లిం కొరకు తోటి ముస్లిం ధనమానప్రాణాలు నిషిద్ధం. దేవుడు మీ శరీరాలను, మీ ముఖాలను చూడడు. ఆయన మీ అంతరాత్మల్ని, మీ ఆచరణల్ని మాత్రమే చూస్తాడు." (బుఖారి, ముస్లిం)

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి : "మీలో ఎవరూ తన సోదరునివైపు ఆయుధం తో సైగ చేయరాదు. బహుశా షైతాన్ దాన్ని ప్రయోగింపజేస్తే అతను అగ్నిగుండంలో పడిపోయే ప్రమాదం ఉంది." (బుఖారీ, ముస్లిం)

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి: "ఎవరైనా మా మస్జిదుల గుండాగాని, మా బజారుల గుండాగాని వెళ్తున్నప్పుడు, తమ వెంట బాణం ఉంటే దాన్ని ఆపిఉంచాలి లేదా దాని మొన చేత్తో గట్టిగా పట్టుకొని నడవాలి. లేకుంటే అది ఏ ముస్లింకైనా తగిలి బాధ కలిగించవచ్చు. (బుఖారీ, ముస్లిం)

ఓసారి ప్రవక్త అనుచరులు "దైవప్రవక్తా! అందరిలో ఎవరి ఇస్లాం శ్రేష్ఠమైనద"ని అడిగారు. దానికి దైవప్రవక్త(స) "మాటల ద్వారాగాని, చేతల ద్వారాగాని తోటిముస్లింకు బాధ కలిగించనివాడి (ధర్మం ఎక్కువ శ్రేష్ఠ మైన)ది" అన్నారు. (బుఖారి, ముస్లిం)

దైవప్రవక్త (సల్లం) హితోక్తి: "తన నోటితోగాని, చేత్తోగాని ఇతర ముస్లింలకు బాధ కలగకుండా మసలుకునేవాడే (నిజమైన) ముస్లిం. దేవుడు వారించిన విషయాలకు దూరంగా ఉండేవాడే (వాస్తవానికి) 'ముహాజిర్' (కాందిశీకుడు). (బుఖారీ, ముస్లిం)

ఒకసారి సల్మాన్ (రజి), సుహైబ్ (రజి), బిలాల్ (రజి)ల దగ్గరికి అబూసుఫ్యాన్ వచ్చారు. అక్కడే ఇంకొంతమంది ముస్లింలు కూడా ఉన్నారు. (అబూసుఫ్యాన్ అప్పటికింకా ఇస్లాం స్వీకరించలేదు.) అక్కడున్న

ముస్లింలు (అబూసుఫ్యాన్‌ను చూసి) "దైవవిరోధిపై దేవుని ఖడ్గవేటు సరిగ్గా పడలేదు" అన్నారు. హజ్రత్ అబూబకర్ (రజి) ఈమాట విని "మీరు ఖురైష్‌తెగ అగ్రనాయకుడ్ని పట్టుకొని అంతేసి మాటంటారా?" అన్నారు. తరువాత ఆయన దైవప్రవక్త (స) దగ్గరకు వెళ్ళి వాళ్ళు అబూ సుఫ్యాన్‌కు ఇంతేసి మాటన్నారని చెప్పారు. అది విని దైవప్రవక్త (స), "అబూబకర్! మీరు వారి భావాలను గాయపరచారేమో అనిపిస్తోంది నాకు. ఒకవేళ (మీ మాటవల్ల) నిజంగానే ఆ ముస్లింల మనసు నొచ్చుకొని వుంటే మీరు మీప్రభువును అప్రసన్నుణ్ణి చేశారు!" అని అన్నారు. దైవప్రవక్త (స) మాటలు విని అబూబకర్ (రజి) వెంటనే (పశ్చాత్తాప పడుతూ) ఆ (పేద)ముస్లింల వద్దకు వెళ్ళి "సోదరులారా! నేను మిమ్మల్ని కష్టపెట్టానా?" (మీ మనసు నొచ్చుకుందా?)" అని అడిగారు. దానికి వారు, "లేదు సోదరా! దేవుడు మిమ్మల్ని క్షమిస్తాడు (జరిగిన దానికి బాధపడ కండి)" అని అన్నారు. (ముస్లిం)

దైవప్రవక్త (స) ప్రవచనం: "మంచి నీతినడవడికలుగల ముస్లిం వల్ల (వ్యభిచారం, దొంగతనం వగైరా) శిక్షార్హమయిన నేరాలు తప్ప ఏదైనా పొరపాటు జరిగితే అతడ్ని క్షమించండి." (అబూదావూద్)

దైవప్రవక్త (స) ఇలా తెలిపారు: "ప్రజలతో కలసిమెలసి ఉండ కుండా, వారు కలిగించే బాధలకు (అసహనంతో) మనస్సు నొచ్చుకుంటూ ఉండే ముస్లిం కంటే ప్రజలతో కలసిమెలసిఉంటూ, వారు కలిగించే బాధల పట్ల సహనం వహించే ముస్లిం ఎంతో శ్రేష్ఠుడు." (తిర్మిజి)

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి: "ముస్లిం తోటిముస్లింని దూషించడం దుర్మార్గం. అతనితో యుద్ధంచేయడం అవిశ్వాసంతో సమానం." (బుఖారి)

దైవప్రవక్త (స) ప్రవచనం: "మనిషి తన సోదరుణ్ణి, అవిశ్వాసీ (కాఫిర్)! అనంటే, రెండు విషయాల్లో ఏదోఒకటి అవుతుంది. ఆ వ్యక్తి నిజంగానే అవిశ్వాసి (కాఫిర్) అయితే సరే; లేదా ఆమాట తన వైపుకే తిరిగొస్తుంది. (బుఖారీ, ముస్లిం)

"విశ్వాసులు పరస్పరం అన్నదమ్ముల్లాంటివారు. కనుక మీ అన్న దమ్ముల మధ్య సత్సంబంధాలు నెలకొల్పండి. దేవునికి భయపడండి, మీరు కరుణించబడతారు."(ఖుర్‌ఆన్-49:10)

దైవప్రవక్త (స) ప్రవచనం: "విశ్వాసులు పరస్పరం అభిమానించు కోవడంలో, కనికరించుకోవడంలో, ప్రేమావాత్సల్యాలతో మెలగడంలో దేహం లాంటివారు. దేహంలో ఒక అవయవానికి బాధకలిగినప్పుడు దేహమంతా బాధతో మూలుగుతుంది. (బుఖారీ, ముస్లిం)

"ఒక కట్టడంలోని ఇటుకలు ఒకదానికొకటి ఊతమిస్తూ ఆ కట్ట డం పటిష్ఠతకు కారణమైనట్లే విశ్వాసులు కూడా (ఒకరికొకరు సహక రించుకుంటూ సమాజ సమైక్యతకు దోహదపడతారు)." దైవప్రవక్త (స) ఈవిషయం చెబుతూ తమచేతుల వ్రేళ్ళను ఒకదానిలో మరొకటి జొప్పించి (ఇలా కలసిమెలసి ఉంటారని) చూపించారు. (బుఖారి, ముస్లిం)

అంతఃకలహాలు అంతంచేయండి

"అవిశ్వాసులు ఒకరికొకరు సమర్థించుకొని సహకరించుకుంటున్నారు. మీరు (విశ్వాసులై ఉండి కూడా) పరస్పరం సహకరించుకోకపోతే లోకంలో అరాచకం ఏర్పడి పెద్ద అల్లకల్లోలం చెలరేగుతుంది." (ఖుర్‌ఆన్-8:73)

ఒకపార్టీకి బయటి దాడులకన్నా అంతః కలహాలే చాలా ప్రమాదకర మైనవి. బయట్నుంచి ఎన్ని సవాళ్ళు ఎదురైనా, అంతర్గతంగా పటిష్ఠంగా ఉన్నప్పుడే ఆ పార్టీ విజయపథంలో పురోగమిస్తుంది. దీనికోసం పార్టీ కార్య కర్తలకు పార్టీ నిబంధనావళిపై దృఢమైన విశ్వాసం, దాని లక్ష్యంపట్ల శ్రద్ధాస క్తులు, కార్యకర్తల మధ్య పరస్పరం ప్రేమాభిమానాలు ఎంతో అవసరం.

దేవుడ్ని, ఆయన అంతిమప్రవక్త (స)ను విశ్వసించినవారి పార్టీ 'ఇస్లాం.' వారి పార్టీ నిబంధనావళి 'ఖుర్‌ఆన్.' దాని కార్యాచరణవిధానం 'హదీస్.' పార్టీ లక్ష్యం 'ధర్మసంస్థాపనం', తద్వారా దైవప్రసన్నత, పరలోక సాఫల్యం పొందడం. ఈ ఉన్నత లక్ష్యం కోసం పనిచేసేవారి భావాలు

కూడా ఎంతో ఉన్నతంగా ఉండాలని, పార్టీలో అంతగా ప్రాముఖ్యంలేని అత్యల్ప విషయాలపై రేకెత్తే విభేదాలకు అతీతంగా వారు విశాల దృక్పథం అలవరచుకోవాలని ఇస్లాం బోధిస్తోంది. పార్టీ నిబంధనావళిని, దాని కార్యాచరణవిధానాన్ని, దాని ఆశయాల్ని ఎంత గట్టిగా ప్రేమిస్తే అంతగా వారి మధ్య ప్రేమాభిమానాలు జనిస్తాయని చెబుతోంది.

కాని ఈనాడు ముస్లిం సమాజం ఖుర్ఆన్ మౌలిక బోధనలు విస్మరించి అనైక్యతా, అంతర్విభేదాలతో సతమతమవుతోంది. ప్రతివర్గం ఎదుటి వర్గంపై విద్వేషం కక్కుతూ దుష్ప్రచారం సాగిస్తోంది. ముస్లింలు పైకి ఎంతో సమైక్యంగా ఉన్నట్లు కన్పిస్తున్నా అత్యల్పవిషయాల్లో అత్యధిక విభేదాలు కల్పించుకొని ఒకరిపైనొకరు బురద చల్లుకుంటున్నారు.

అత్యల్ప విషయాల్లో విభేదాలను గురించి హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ మస్వూద్ (రజి) ఒక హదీసు ఉల్లేఖిస్తూ ఇలా చెప్పారు : "నేనొక రోజు ఒకతను ఖుర్ఆన్ పఠిస్తున్న తీరును గమనించాను. దైవప్రవక్త (స) ఇలాంటి తీరుతో పఠించడం నేనిదివరకు ఎన్నడూ వినలేదు. అంచేత నేనా వ్యక్తిని దైవప్రవక్త (స) దగ్గరకు పిలుచుకెళ్ళి విషయం చెప్పాను. కాని ఈమాట విని దైవప్రవక్తకు కోపం వచ్చినట్లు అన్పించింది నాకు. ఆయన మా ఇద్దర్ని ఉద్దేశించి "మీరిద్దరూ బాగానే పఠిస్తున్నారు. పరస్పరం విభేదించుకోకండి. (ఇలాంటి) విభేదాల వల్లనే మీకు పూర్వం గతజాతులు నాశనమయ్యాయి" అని అన్నారు." (బుఖారి)

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి: "సోమ, గురు వారాల్లో స్వర్గద్వారాలు తెరువబడతాయి. ఆరోజు అల్లాహ్ దైవత్వంలో ఇతరులకు సాటికల్పించని ప్రతి ఒక్కరి పాపాలు మన్నించబడతాయి. కాని తనకూ తన (ముస్లిం)సోదరునికి మధ్య శత్రుత్వం ఉన్నవాడి పాపాలు మన్నించబడవు. వారి గురించి "వీరిద్దరూ తమ సంబంధాలు మెరుగుపరచుకునేదాకా గడువు ఇవ్వండి! వీరిద్దరూ తమ సంబంధాలు మెరుగుపరచుకునేదాకా గడువు ఇవ్వండి" అని అనటం జరుగుతుంది. (ముస్లిం)

14. నాయకానుచరుల సంబంధాలు

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి: "ముస్లింలు తమకిష్టమున్నా, లేకపోయినా తమ పైఅధికారి చెప్పే మంచిమాటను విధిగా వినాలి. ఒకవేళ అతను చెడుమాట చెబితే అప్పుడతనికి విధేయత చూపకూడదు." (బుఖారి)

దైవప్రవక్త (స) ప్రవచనం: "ఎల్లప్పుడూ (జన) సముదాయానికి సేవ చేయడంలో నిమగ్నుడై ఉంటూ జాతికి సేవ చేసేవాడే జాతి నాయకుడవుతాడు. ఇంతకంటే గొప్ప సదాచరణ మరెవరిదీ కాజాలదు, ఒక్క అమరగతుడి ఆచరణ తప్ప." (మిష్కాత్)

దైవప్రవక్త (స) ఓ సైనికదళానికి ఒక అన్సారీ ముస్లింని సేనాపతిగా నియమించి పంపారు. అప్పుడాయన సేనాపతికి విధేయులై మసలుకోవాలని సైనికుల్ని ఆజ్ఞాపించారు. అయితే ఆ సేనాపతి (ఒక సందర్భంలో) వారి మీద ఆగ్రహం వెలిబుచ్చుతూ "మీరంతా నాకు విధేయులై ఉండాలని దైవప్రవక్త మిమ్మల్ని ఆదేశించలేదా?" అనడిగాడు. దానికి వారంతా "నిజమే, ఆదేశించారు" అన్నారు. "అయితే నేనొక నిర్ణయం తీసుకున్నాను. దాని ప్రకారం మీరు కట్టెలు తెచ్చి ఒకచోట పేర్చండి. తరువాత దానికి నిప్పు పెట్టి అందులోకి దూకండి" అన్నాడు సేనాపతి.

సైనికులు అతని ఆజ్ఞ పాటిస్తూ కట్టెలు తెచ్చి పేర్చారు. దానికి నిప్పు కూడా పెట్టారు. కాని అందులోకి దూకాలనుకున్నప్పుడు వారు (అయోమయంగా) ఒకరి ముఖాలు మరొకరు చూసుకోసాగారు. వారిలో కొందరు మాట్లాడుతూ "మనం (నరకా)అగ్ని నుండి తప్పించుకోవడానికే కదా దైవప్రవక్త(స)కు విధేయులయ్యాం! అలాంటిది ఇప్పుడు అగ్నిలో దూకడం ఏమిటీ?" అన్నారు. ఇలా ఆలోచిస్తూ మాట్లాడుకుంటుండగా ఆ నిప్పు కాస్తా ఆరిపోయింది. అటు సేనాపతి కోపం కూడా చల్లారిపోయింది.

ఆ తర్వాత దైవప్రవక్త (స) ముందు ఈ సంఘటన ప్రస్తావన వచ్చింది. అది విని ఆయన "వారు గనక అప్పుడు అగ్నిలో దూకివుంటే ఇకఎన్నటికీ అగ్నినుంచి బయటపడే వారు కాదు. శాశ్వతంగా నరకాగ్నిలోనే

కాలిపోతుండేవారు. ధర్మసమ్మతమైన వ్యవహారాల్లో మాత్రమే అధికారు లకు విధేయత చూపాలి" అని అన్నారు. (బుఖారి, ముస్లిం)

ధర్మసమ్మతమైన వ్యవహారాల్లోనూ ఒక్కోసారి విషయావగాహనా విభేదం వల్లగాని, మరేదైనా కారణంవల్లగాని అనుచరులు నాయకుని ఆదేశానికి భిన్నంగా ప్రవర్తించే అవకాశం ఉండచ్చు. అప్పుడు నాయకుడు అనుచరుల చిత్తశుద్ధిని, కార్యదీక్షను లెక్కలోకి తీసుకోవాలి.

(1) దైవప్రవక్త (స) అగడ్త యుద్ధం ముగిసిన తరువాత అక్కడ్నుంచి తిరిగొచ్చి "బనీఖురైజా (యూదుల)వాడకు చేరుకోనంత వరకు ఎవరూ అసర్ నమాజ్ చేయకూడద"ని ఆదేశిస్తూ ఒక ప్రకటన చేయించారు. ఈ ప్రకటన వినగానే ప్రవక్త అనుచరులంతా (జట్లు జట్లుగా) బయలుదేరారు. కొందరు కొంతదూరం నడిచిన తర్వాత దారిలోనే అసర్ వేళయింది. అప్పుడు వారిలో కొందరు "మనం బనూఖురైజా వాడకు చేరు కోనంత వరకు అసర్‌నమాజ్ చేయకూడదు" అన్నారు. మరికొందరు దీన్ని వ్యతిరే కిస్తూ "కాదు, మనం ఇక్కడే నమాజ్ చేయాలి. దైవప్రవక్త (స) ఆదేశానికి అర్థం అసర్‌నమాజ్ 'ఖజా' చేయాలని కాదుకదా?" అన్నారు.

(కొన్ని ఉల్లేఖనాల ప్రకారం మొదటి అభిప్రాయంతో ఏకీభవించిన వారిలో కొందరు సూర్యాస్తమైన తర్వాత, మరికొందరు ఇషా వేళకు బనీ ఖురైజా వాడకు చేరుకొని అసర్ నమాజ్ చేశారు.) చివరికి ఈ వ్యవహారం దైవప్రవక్త (స) దృష్టికి తీసికెళ్ళారు. ఆయన అంతా విని ఆ ఉభయవర్గాల్లో ఎవరినీ కోపగించుకోలేదు. (బుఖారి, ముస్లిం)

(2) దైవప్రవక్త (సల్లం) ఓసారి కొందరు అనుచరుల్ని వెంటబెట్టుకొని బనీఉమర్ బిన్ ఔఫ్ తెగప్రజల మధ్య రాజీ కుదర్చడానికి వారి దగ్గరకు వెళ్ళారు. ఆ సందర్భంలో నమాజ్ వేళయింది. అప్పుడు ముఅజ్జిన్, హజ్రత్ అబూబకర్ (రజి)తో "నేను తక్బీర్ (ఇఖామత్) చెబుతాను, మీరు నమాజ్ చేయిస్తారా?" అనడిగాడు. దానికి అబూబకర్ (రజి) చేయిస్తాను అన్నారు. ఆతర్వాత ఆయన నమాజ్ చేయించడం ప్రారంభించారు. నమాజ్ ఇంకా

పూర్తికాలేదు. అంతలో దైవప్రవక్త (స) వచ్చి జనాన్ని దాటుకుంటూ వెళ్ళి మొదటి వరుసలో నిలబడ్డారు. ఆయన్ని చూసి ప్రజలు (ముఖ్తదీలు) చప్పట్లు చరుస్తూ, అబూబకర్ (రజి)ని సైగ చేయడానికి ప్రయత్నించారు.

హజ్రత్ అబూబకర్ (రజి) నమాజ్ చేస్తున్నప్పుడు ఇతర విషయాలపై మనస్సు పోనివ్వరు. అందువల్ల ఆయన ఆ విషయాన్ని పట్టించుకోలేదు. చివరికి ప్రజలు మరింత గట్టిగా చప్పట్లు చరచడంతో ఆయన విషయం గమనించారు. దైవప్రవక్త (స)ను చూడగానే ఆయన (ఇమామత్ స్థానం నుంచి) వెనక్కి జరగడానికి ప్రయత్నించారు. అయితే దైవప్రవక్త (స) ఆయన్ని తన స్థానంలోనే నిలబడి ఉండమని ఆదేశించారు. కాని అబూ బకర్ (రజి) దైవప్రవక్త (స) ఆజ్ఞ విని (ఆయన తననంతటి యోగ్యుడిగా గుర్తించినందుకు) రెండు చేతులెత్తి కృతజ్ఞతగా దేవుడ్ని స్తుతించారు. తర్వాత వెనక్కి జరిగి అందరితోపాటు సమానంగా పంక్తిలో నిల్చున్నారు.

అప్పుడు దైవప్రవక్త (స) ముందుకెళ్ళి నమాజ్ చేయించారు. నమాజ్ ముగిసిన తర్వాత "అబూబకర్! నీ స్థానంలోనే నిలబడమని నేను ఆజ్ఞా పించినా నీవలా ఎందుకు చేయలేదు?" అని ప్రశ్నించారు. దానికి అబూ బకర్ (రజి) "అబూఖహాఫా కొడుక్కి దైవప్రవక్త ముందు నిలబడేటంత శక్తి, సాహసం ఎక్కడున్నాయి?" అన్నారు. ఆ తర్వాత దైవప్రవక్త (స) ప్రజల వైపుతిరిగి "మీరు (అనవసరంగా) చాలాసార్లు చప్పట్లు కొట్టారు. అసలీ చేత్తో శబ్దం చేయడమనేది స్త్రీల పని. నమాజ్‌లో ఏదైనా ఊహించని విషయం జరిగితే మీరు 'సుబ్‌హానల్లాహ్' అంటే చాలు. సుబ్‌హానల్లాహ్ అనగానే ఇమామ్ మీ ఉద్దేశ్యం గ్రహిస్తాడు" అని అన్నారు. (బుఖారి)

పాలకుల ఆజ్ఞల్ని ఏమేరకు పాటించాలి, వారు ధర్మవ్యతిరేక ఆజ్ఞలు జారీ చేసినప్పుడు ఎలా వ్యవహరించాలి అనే ప్రశ్నకు కూడా దైవప్రవక్త (స) ఇలా సమాధానమిచ్చారు:

"భవిష్యత్తులో మీపై కొందరు వ్యక్తులు పాలకులవుతారు. వారి పాలనలో మీకు కొన్ని మంచివిషయాలు, మరికొన్ని చెడువిషయాలు

గోచరిస్తాయి. అప్పుడు చెడు విష యాలపట్ల నిరసన వెలిబుచ్చేవాడిపై ఎలాంటి బాధ్యత ఉండదు. అలాగే ఆ చెడువిషయాల్ని ఇష్టపడనివాడు కూడా (ప్రచారబాధ్యత నుండి) తప్పించుకుంటాడు. అయితే చెడు విషయాల్ని అంగీకరించి వాటిని అనుసరించేవాడ్ని మాత్రం (దైవన్యాయ స్థానంలో) ప్రశ్నించడం జరుగుతుంది" అన్నారు దైవప్రవక్త (స). అప్పుడు అనుచరులు "అలాంటి ఆజ్ఞలు జారీఅయ్యే కాలం వస్తే మేము వారితో (పాలకులతో) యుద్ధం చేయవచ్చా?" అని అడిగారు. దానికి దైవప్రవక్త (స) "చేయకూడదు. వారు నమాజ్ చేస్తున్నంతకాలం (వారికి వ్యతిరేకంగా తిరుగుబాటు) చేయకూడదు" అని చెప్పారు. (ముస్లిం)

అనుచరుల పట్ల దైవప్రవక్త (స) ప్రవర్తన

అనస్ (రజి) కథనం: నేను దైవప్రవక్త (స) దగ్గర పదేండ్లు పనిచేశాను. కాని ఆయన నన్ను ఏనాడూ కోపగించుకోలేదు; పరుషంగా మాట్లాడలేదు. కనీసం "నువ్విలా ఎందుకు చేశావ"ని కూడా అడగలేదు. (బుఖారి)

ఇత్బాన్ బిన్ మాలిక్ (రజి) కథనం: (ఒకసారి) దైవప్రవక్త (స) నమాజ్ చేయించటానికి నిలబడి "మాలిక్ బిన్ దుఖ్ఖుమ్ ఏడి?" అని అడిగారు. దానికి అక్కడున్న వారిలో ఒకతను "అతను కపటి, దేవునిపట్ల, దైవప్రవక్త పట్ల అతనికి అభిమానమే లేదు" అన్నాడు. ఆ మాట విని దైవప్రవక్త (స) అతడ్ని (మందలిస్తూ) "అంత మాటనకు. అతను దైవ ప్రసన్నత కోసం "లాఇలాహ ఇల్లల్లాహ్" అనటం నీవు చూడలేదా? దైవప్రసన్నత కోసం లాఇలాహ ఇల్లల్లాహ్ అనేవారిపై దేవుడు నరకాగ్ని నిషేధించాడు" అని అన్నారు. (బుఖారీ, ముస్లిం)

15. ప్రజారాజ్యంలో పాలకుల బాధ్యతలు

దైవప్రవక్త (స) ప్రవచించిన ఈ క్రింది హితోక్తులు గమనించండి:

"మన ప్రభుత్వంలో ఏదైనా హోదా చేపట్టిన మనిషి భార్యావిహీనుడై ఉంటే పెళ్ళి చేసుకోవచ్చు; సేవకుడు లేకపోతే ఒక సేవకుడ్ని పెట్టుకోవచ్చు; నివసించడానికి ఇల్లు లేకపోతే ఒక ఇంటిని తీసుకోవచ్చు;

వాహనం లేకపోతే ఒక వాహనం కూడా తీసుకోవచ్చు. అంతకుమించి మరే వస్తువునయినా సంపాదించడానికి పాల్పడితే అలాంటి మనిషి దొంగగా, నమ్మకద్రోహిగా పరిగణించబడతాడు." (కన్జుల్ అమ్మాల్)

"అబూజర్! నీవు చాలా బలహీనుడివి. ప్రభుత్వ హోదా అనేది ఎంతో నిజాయితీతో కూడిన వ్యవహారం (అమానత్). ఆ హోదాకు సంబంధించిన హక్కు పూర్తిగా నిర్వహించ లేని, తనపై మోపబడిన బాధ్యతలను సక్రమంగా నెరవేర్చలేని వ్యక్తికి ప్రళయదినాన అది (తీవ్రమైన) పశ్చాత్తాపానికి కారణభూతమవుతుంది." (కన్జుల్ అమ్మాల్)

"దేవుడు ఒక మనిషిని ప్రజలకు పాలకుడిగా, సంరక్షకుడిగా చేసినప్పుడు అతను గనక తన ప్రజల పట్ల శ్రేయోభిలాషతో వారి భద్రత సంరక్షణల బాధ్యతను నెరవేర్చక పోతే అతను స్వర్గ సువాసన సైతం ఆస్వాదించలేడు." (బుఖారి)

ఈహదీసుల్ని బట్టి దేశపాలన ఎంత నిజాయితీ, బాధ్యతలతో కూడిన వ్యవహారమో స్పష్టమవుతోంది. ఖలీఫా హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) తన బాధ్యతల్ని గుర్తుచేసుకుంటూ ఓసారి ఇలా అన్నారు: "ఫిరాత్ నదీతీరాన ఒక మేకపిల్ల చచ్చిపడివున్నా దాన్ని గురించి కూడా దేవుడు నన్ను నిలదీస్తాడేమోనని నాకు భయంగా ఉంది." (కన్జుల్ అమ్మాల్)

అబూబకర్ (రజి) ఖలీఫాగా ఎన్నికైనపుడు ఆయనిలా ప్రసంగించారు: "ప్రజలారా! నేను మీకంటే ఎక్కువ శ్రేష్ఠుడ్ని కాకపోయినా మీరు ప్రభుత్వ నిర్వహణబాధ్యత నాకప్పగించారు. మీలో అందరికంటే ఎక్కువ బలవంతుడు నేనతనికి అతని హక్కు ఇప్పించనంతవరకు నాదృష్టిలో బల హీనుడే. మీలో అందరికంటే ఎక్కువ బలహీనుడు నేనతనికి అతని హక్కు ఇప్పించనంత వరకు నాదృష్టిలో బలవంతుడే. ప్రజలారా! నాస్థాయి మీలో ఒక సాధారణ మనిషి స్థాయికంటే ఎక్కువకాదు. కాబట్టి నేను సన్మార్గంలో నడచినంతకాలం మీరు నాకు విధేయులైఉండండి. ఒకవేళ నేను సన్మార్గం తప్పి నడవడం చూస్తే మీరు నన్ను సరిచేయండి." (అల్‌జిహాద్ ఫిల్‌ఇస్లాం)

హజ్రత్ అబూబకర్ (రజి) గతంలో వస్త్రవ్యాపారం చేస్తుండేవారు. అందువల్ల ఆయన ఖలీఫాగా ఎన్నికయిన మరుసటి రోజు నుంచే యథాప్రకారం బట్టలమూట భుజాన వేసుకొని బయలుదేరారు. దారిలో హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) తారసపడి "మీరిప్పుడు ముస్లింలకు (దేశానికి) నాయకుడయ్యారు. మీకీ పని శోభించదు" అన్నారు. దానికి అబూబకర్ (రజి) "మరి నేను నా భార్యాపిల్లల్ని ఎలా పోషించుకోవాలి?" అన్నారు. "ఆ ఏర్పాటు (మన కోశాధికారి) అబూఉబైదా చేస్తారు, పదండి ఆయన దగ్గరకు" అన్నారు ఉమర్ (ర). చివరికి ముహాజిర్ ముస్లింలలో మధ్య తరగతి వ్యక్తి సంపాదనను దృష్టిలో పెట్టుకొని ఖలీఫాకు సంవత్సరానికి దాదాపు నాలుగువేల దిర్హమ్‌లు (ఈనాటి మన లెక్క ప్రకారం నెలకు సుమారు నాలుగు వేల రూపాయలు) జీతం నిర్ణయించబడింది.

అయితే అబూబకర్ (రజి) రెండేళ్ళపాలన తరువాత తనకు మరణ కాలం సమీపించినప్పుడు, తన ఆస్తి నుంచి ఎనిమిది వేల దిర్హమ్‌లు తీసి ప్రభుత్వ ధనాగారంలో జమచేయాలని వీలునామా రాశారు.

హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) ఓ ప్రసంగంలో తన హోదాను గురించి వ్యాఖ్యానిస్తూ ఇలా అన్నారు: "మీ (ప్రజా)ధనంతో నాసంబంధం ఒక అనాథధనంతో అతని సంరక్షకునికున్న సంబంధం వంటిదే. నేను స్థితి పరుడినైతే ఇందులో నుంచి చిల్లిగవ్వ కూడా తీసుకోను; పేదవాడినైతే నాసేవకు లభించేటంత ప్రతిఫలమే తీసుకుంటాను. మీహక్కులు కొన్ని నాపై ఉన్నాయి. వాటినిగురించి మీరు నన్ను అడగవచ్చు. మీ ఆదాయం నుండి, 'ఫై'(సమరసొత్తు) రూపంలో దైవం మీకిచ్చిన సంపద నుండి (ప్రభుత్వ) రెవెన్యూ ఖాతాకు రావలసిన దానికంటే ఎక్కువ పన్నులు నేను వసూలుచేయను. ధర్మసమ్మతమైనంత పన్ను మాత్రమే వసూలు చేయడం నాబాధ్యత. నాచేతికి వచ్చే ధనాన్ని నేను ధర్మసమ్మతంగా తప్ప మరేవిధంగాను ఖర్చుచేయకుండా ఉండేలా మీరు నన్ను అదుపులో ఉంచవచ్చు. ఇది నామీద మీకున్న హక్కు." (అల్‌జిహాద్ ఫిల్‌ఇస్లాం)

ఇస్లాం తన న్యాయాన్ని మాటలకు, రాతలకు మాత్రమే పరిమితం చేయలేదు. మహాప్రవక్త ముహమ్మద్ (స), ఆయన నలుగురు శ్రేష్ఠ ఖలీఫాలు దీన్ని ఆచరణ ద్వారా లోకానికి చూపించారు. ఇలాంటి సంఘటనలతో ఇస్లాం చరిత్ర నిండిపోయివుంది.

హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) పాలనాకాలంలో ఈరాన్ నుండి ఉత్తరాఫ్రికా వరకూ ఇస్లాం విజయపతాకాలు రెపరెపలాడాయి. సమరసొత్తు, జకాత్, జిజ్యా రూపాల్లో ప్రతి ఏడూ కోట్లాది దిర్హమ్‌లు ప్రభుత్వ ధనాగారంలోకి వచ్చి చేరుతుండేవి. అయినప్పటికీ ఆ మహాసామ్రాజ్యాన్ని ఏలే ఖలీఫా పరిస్థితి ఎంత దయనీయంగా ఉండేదో చూడండి-

ఆయన ఒంటిపై పదేసి అతుకులతో కూడిన ముతకబట్టలు, కాళ్ళకు చిరిగిన చెప్పులు, తలమీద చింపిరితలపాగ మాత్రమే ఉండేవి. సామాన్య ముస్లింలలో ఖలీఫా ఎవరో అరబ్బేతరులకు, విదేశీ దౌత్య వేత్తలకు ఎవరైనా చెప్పేవరకు తెలిసేది కాదు. ఆ రాజాధిరాజు సిరియా పర్యటనకు వెళ్ళి జెరూసలేం (బైతుల్‌మఖ్దిస్)లో ప్రవేశించినప్పుడు అక్కడి క్రైస్తవులు ఖలీఫా ఎవరో, ఆయన సేవకుడెవరో గుర్తించలేకపోయారు.

ఖలీఫా హజ్రత్ ఉమర్ (రజి), ఆయన సేవకుడు ఒంటె మీద వంతులవారిగా కూర్చొని ప్రయాణం చేస్తూ నగరంలో ప్రవేశించే సమయానికి ఒంటెపై కూర్చునే వంతు సేవకునికి వచ్చింది. సేవకుడు ఎంత బ్రతిమాలినా ఉమర్ (రజి) వినకుండా అతడ్ని ఒంటె మీద ఎక్కించి తాను ఒంటె ముకుతాడు పట్టుకొని కాలినడకనే నగరంలో ప్రవేశించారు. స్థానిక ముస్లింలు ఆయన దగ్గరకు వచ్చి సలాం చేస్తూ స్వాగతిస్తుంటే, "ఏమిటీ ఇతనా ముస్లింల చక్రవర్తి!" అంటూ క్రైస్తవులు నోరెల్లబెట్టి మరీ ఆశ్చర్యపోయారు.

ఇక్కడ ఒక విషయం ప్రస్తావిస్తే సందర్భోచితంగా ఉంటుంది. కాస్త చరిత్ర పుటలు తిప్పి వెనక్కి వెళ్ళండి.... దైవప్రవక్త (స) అనేక రాజులతో పాటు రోమ్‌చక్రవర్తికి కూడా శాంతిసందేశం లేఖ పంపిన సందర్భం.

అప్పుడు రోమ్ చక్రవర్తి పాలస్తీనా పర్యటనకు వచ్చి జెరూసలేంలో ఆగివున్నాడు. అతను వ్యాపారం కోసం అక్కడకు వచ్చిన కొందరు అరబ్ బహుదైవారాధకుల్ని పిలిపించి ముహమ్మద్ (స) గుణగణాలు గురించి అడిగాడు. వారు చెప్పినదాన్నిబట్టి రోమ్‌చక్రవర్తికి మహనీయ ముహమ్మద్ (స) తప్పకుండా దైవప్రవక్తే అని నమ్మకం కలిగింది. అప్పుడతను తన సింహాసనం క్రింద నేల వైపు చూపిస్తూ "అయితే అతని సామ్రాజ్యం ఇక్కడ దాకా విస్తరిస్తుంది" అన్నాడు.

మహాప్రవక్త (స) గురించిన బైబిల్ భవిష్యవాణి వెలుగులో ఆనాడు రోమ్‌చక్రవర్తి చెప్పిన మాట ఉమర్ (రజి) పాలనలో నిజమయింది. ఆయన బైతుల్‌మఖ్దిస్‌లో ప్రవేశించేటప్పటికి ఆ నగరం ముస్లింల అధీనం లోకి వచ్చింది. అయినప్పటికీ అక్కడ ఇస్లాంవ్యాప్తి కోసం రక్తపాతం జరగలేదు. కారణం కాలినడకన నగరంలో ప్రవేశించిన ఆ ఖలీఫా అత్యంత బాధ్యతాభావం గల శ్రేయోరాజ్యం పాలకుడు కావడమే.

16. పాలకుల పట్ల ప్రజల వైఖరి

"విశ్వాసులారా! దేవునిపట్ల, ఆయన ప్రవక్తపట్ల విధేయత కలిగి ఉండండి. మీలో వ్యవహారకర్తలైన అధికారుల పట్ల కూడా. అయితే ఏదైనా వ్యవహారంలో మీమధ్య వివాదం తలెత్తితే దాన్ని తిరిగి దేవుని వైపుకు, ఆయనప్రవక్త వైపుకు మరల్చండి." (ఖుర్‌ఆన్–4:59)

ముస్లింలు ఐకమత్యంతో ఉండాలని, జీవితంలోని ప్రతి రంగంలో ఖుర్‌ఆన్, హదీసుల ఆజ్ఞలతో పాటు వారి పైఅధికారులు ఇచ్చే ఆజ్ఞల్ని పాటించాలని ఈసూక్తి తెలియజేస్తోంది. ఈసూక్తిలో "దేవునిపట్ల విధేయత కలిగిఉండండి" అంటే ఖుర్‌ఆన్ ఆజ్ఞలు పాటించాలని; "దైవప్రవక్త (స) పట్ల విధేయత కలిగిఉండండి" అంటే హదీసు బోధనలు అనుసరించా లని అర్థం. అధికారులిచ్చే ఆజ్ఞలు ఈ రెండిటి వెలుగులోనే ఉండాలి.

దైవప్రవక్త (స) ప్రవచనం: "ఎవరికైనా ధర్మాధర్మాల దృష్ట్యా తమ పాలకునిలో ఏదైనా విషయం నచ్చకపోతే అతను సహనం వహించాలి.

నాయకుని విధేయతా పరిధి నుండి ఎవరైనా జానెడు దూరం బయటికి పోయినా అతను అజ్ఞానపు చావును కొనితెచ్చుకున్నట్లే." (బుఖారి)

అబ్దుల్లా బిన్ మస్‌వూద్ (రజి) కథనం: దైవప్రవక్త (స) ఒకసారి "మీ హక్కులు కాలరాయబడే కాలం సమీపంలోనే ఉంది. ఆ కాలంలో మీకు నచ్చని విషయాలు కూడా ఉంటాయి" అన్నారు. అనుచరులు ఈమాట విని, దైవప్రవక్తా! అలాంటి పరిస్థితుల్లో మాకు మీఆజ్ఞ ఏమిటని అడిగారు. దానికాయన ఇలా చెప్పారు- "మీపై ఇతరులకున్న హక్కులు మీరు నెరవేర్చండి. మీహక్కులను (ఆనాటి పాలకులు నెరవేర్చకపోతే వాటిని) గురించి దైవాన్ని ప్రార్థించండి. (అప్పుడు దేవుడు ఆ పాలకునికి సద్బుద్ధి నైనా ప్రసాదించవచ్చు లేదా అతడ్ని పదవీచ్యుతుడ్ని చేసి మీహక్కులు నెరవేర్చే మరో పాలకుడ్నయినా తీసుకురావచ్చు.)" (బుఖారి)

ఉబాదా బిన్ సామిత్ (రజి) కథనం: "దైవప్రవక్త (స) మమ్మల్ని ప్రమాణం కోసం పిలిచినప్పుడు మేమాయన చేతిలో ప్రమాణం చేశాము. ఈ ప్రమాణంలో ఆయన మాచేత వాగ్దానం చేయించుకున్న విషయాలలో ఆజ్ఞలు విని వాటిని పాటిస్తామని, అవి మాకు నచ్చినా నచ్చకపోయినా, కలిమిలోనూ, లేమిలోనూ, మాహక్కులు కాలరాయబడినా, ఎట్టి పరిస్థితు లోనైనా మేము వాటిని శిరసావహిస్తామన్న వాగ్దానం కూడా ఉంది. ప్రభుత్వ వ్యవహారాలను గురించి ప్రభుత్వా ధికారులతో తగవుపడరాదన్న వాగ్దానంకూడ ఉంది. అయితే (పాలకులు) సత్యవ్యతిరేక కార్యకలాపా లకు పాల్పడినప్పుడు మీదగ్గర దేవునికి సంబంధించిన విస్పష్ట ప్రమా ణం, తగిన నిదర్శనాలుంటే (మీరు వారికి తలఒగ్గరాదు)." (బుఖారి)

పై ఉల్లేఖనం గురించి ఇమామ్ నవవీ (రహ్మ) వ్యాఖ్యానిస్తూ ఇలా అన్నారు: "అధికారి (పాలకుడు) బహిరంగంగా షరీఅత్ ఆజ్ఞలను ఉల్లం ఘిస్తుంటే మీరు చూస్తూ మౌనంగా ఉండకూడదు. అతని ముందు యదార్థం మాట్లాడాలి. అయితే ముస్లిం పాలకుడు దుర్మార్గుడైనా, దౌర్జన్య పరుడైనా అతనిపై తిరుగుబాటు చేయకూడదు. ఇది యావత్తు ధర్మవేత్తల

ఏకాభిప్రాయం. దీనికి ప్రమాణంగా అనేక హదీసులు ఉన్నాయి. అదీగాక కేవలం దుర్మార్గుడన్న కారణంతో నాయకుడ్ని పదవి నుండి తొలగించ కూడదని, పదవి నుండి తొలగిస్తే కల్లోలం, రక్తపాతం జరిగే ప్రమాదం ఉంటుందని కూడా ధర్మవేత్తలు అభిప్రాయపడ్డారు."

ఖాజీ అయాజ్ (రహ్మ) ఈవిధంగా వ్యాఖ్యానించారు: "నాయకుడు నమాజ్ చేయడం మానేస్తే లేదా ధర్మంలో కొత్త పోకడలు (బిద్అత్‌లు) ప్రవేశపెడితే అతడ్ని పదవి నుండి తొలగించవచ్చు. అవిశ్వాస వైఖరి అవలంబిస్తే అతనికి విధేయత చూపకూడదు. అంతేగాక అలాంటి నాయకుడ్ని తక్షణమే పదవి నుండి తొలగించి అతని స్థానంలో న్యాయ శీలుడైన నాయకుడ్ని నియమించుకోవాలి. ఇది వారి విధ్యుక్తధర్మం. అతడ్ని తొలగించే శక్తి లేనప్పుడు అతని రాజ్యం నుండి వేరే ప్రాంతానికి వలస పోవాలి. దేవుడే సర్వజ్ఞుడు."

దైవప్రవక్త (స) ప్రవచనం: "కానుకలు, పారితోషికాలు వాటి అసలు స్థాయిలో ఉంటే వాటిని మీరు స్వీకరించవచ్చు. అయితే అవి లంచంగా మారి మీచేత ధర్మవ్యతిరేక పనులు చేయించడానికి ఇవ్వబడితే మాత్రం వాటిని మీరు తీసుకోకండి. పేదరికం మిమ్మల్ని వాటిని తీసుకునేలా చేస్తుంది. జాగ్రత్త! ఇప్పుడు ఇస్లామీయవ్యవస్థ నెలకొనిఉంది. మీరు దైవగ్రంథం ప్రకారం నడచుకోండి. వినండి! దైవగ్రంథం, రాజ్యాధికారం పరస్పరం విడిపోతాయి. (అంటే క్రూరపాలకులు ఇస్లాం ధర్మపరిధి నుండి రాజ్యాధికారాన్ని వేరుచేస్తారన్న మాట.) అప్పుడు మీరు దైవగ్రంథాన్నే అంటిపెట్టుకొని ఉండాలి. వినండి! మీకోసం (ప్రత్యేక) చట్టాలు నిర్మించే పాలకులు మీపై పెత్తనం వహిస్తారు. మీరు గనక వారి చట్టాలు, నిర్ణయాలు ఒప్పుకుంటే వారు మిమ్మల్ని అపమార్గం వైపుకు తీసికెళ్తారు. ఒప్పుకోకపోతే హతమార్చుతారు."

అనుచరులు ఈ మాట విని 'అలాంటి పరిస్థితి వస్తే మేము ఏం చెయ్యాల'ని అడిగారు. దానికి దైవప్రవక్త (స) "అలాంటి పరిస్థితిలో మీరు

ఈసా ప్రవక్త (అలైహి) అనుచరులు చేసినట్లే చేయాలి. వారు రంపాలతో కోయబడ్డారు, ఉరి తీయబడ్డారు. (అయినా వారు అధర్మానికి తలవంచ లేదు.) దేవునికి అవిధేయులయి జీవించడం కంటే దేవునికి విధేయులయి జీవించడమే మంచిది" అని అన్నారు. (తబ్రాని)

17. సాటి మనుషుల హక్కులు

ఇస్లాం సాటి మనుషుల హక్కులకు భంగం కలిగించే నీతిరాహిత్యాన్ని, ఇతర అక్రమాలన్నిటినీ నిషేధించింది. ఉదా//కు:- హత్య, దౌర్జన్యం, కల్లోలం, అబద్ధం, అపనింద, అశ్లీలం, దొంగతనం, లంచగొండితనం, నమ్మకద్రోహం, వడ్డీ, జూదం, లాటరీ, అక్రమ వ్యాపార పద్ధతులు. ఈ చెడుల వల్ల తోటి దైవదాసులకు నష్టం వాటిల్లుతుంది గనుక వీటికి దైవ భక్తులు దూరంగా ఉండాలని ఇస్లాం కట్టడి చేసింది.

మానవ జీవితనౌక సవ్యంగా సాగడానికి, లైంగిక తృప్తికి, సంతతి వ్యాప్తికి ఇస్లాం వివాహవ్యవస్థను ప్రతిపాదించడంతో పాటు వివాహనిషిద్ధ స్త్రీలజాబితా తెలియజేసి, ఆ జాబితాలోకి రాని స్త్రీలను మాత్రమే వివాహ మాడాలని ఇస్లాం ఆదేశించింది. అలాగే పచ్చని సంసారాల్లో చిచ్చురగిల్చే అశ్లీలచేష్టల్ని అడ్డుకోవడానికి ఇస్లాం పరదావ్యవస్థను ప్రవేశపెట్టింది. జాతి నైతికతను పరిరక్షించడానికి పురుషుడు నాభి, మోకాళ్ళ మధ్య ఉండే శరీర భాగాన్ని తన దగ్గరి బంధువుల ముందు కూడా బహిర్గతం చేయకూడదు. స్త్రీ అయితే ముఖం, చేతులు తప్ప మిగతా దేహాన్ని ఏ పరపురుషుని ముందూ బహిర్గతం చేయకూడదు; కన్నతండ్రి, సొంత సోదరుడైనా సరే.

అదేవిధంగా పొట్టపోషణ కోసం అక్రమార్జనా పద్ధతులను నిషేధించడం తోపాటు ఆర్థికవ్యవస్థలో జకాత్‌విధానం, ఆస్తిపంపిణీ పద్ధతులు కూడా ప్రవేశపెట్టింది. ధనికుడు ప్రతిఏటా తన మిగులు ధనంపై 2.5% జకాత్ తీసి పేదలకు పంచాలి. జకాత్‌వ్యవస్థ ద్వారా ఇస్లాం ముస్లిం హృదయం నుంచి ప్రాపంచికవ్యామోహాన్ని, దాని విషవృక్షాలను నిర్మూలించి సమాజం లో ప్రజలకు ఆర్థికన్యాయం చేకూర్చదలచింది.

ముస్లింలు ముస్లిమేతరుల ఆరాధనాలయాలను ధ్వంసం చేయడాన్ని ఇస్లాం తీవ్రంగా ఖండిస్తుంది. దైవప్రవక్త (స) కాలంలో, ఆ తర్వాత శ్రేష్ఠఖలీఫాల కాలంలో నెలకొన్న ఇస్లామీయ రాజ్యంలో ముస్లిమేతరులు ముస్లింలుగా మారిన ప్రాంతాల్లోని విగ్రహాలయాలను మాత్రమే ధ్వంసం చేయడం జరిగింది. అవి తప్ప ముస్లిమేతరులకు చెందిన మరే ఆరాధనాలయాన్నీ ధ్వంసం చేయడం జరగలేదు. అలాగే ముస్లింలు ముస్లిమేతరుల దేవుళ్ళను దూషించడాన్ని కూడా ఏమాత్రం అంగీకరించదు.

"(ముస్లిములారా!) వారు నిజదేవుణ్ని (అల్లాహ్‌ను) వదలి ప్రార్థించే మిథ్యాదైవాల్ని మీరు దూషించకండి. అలాచేస్తే వారు బహుదైవారాధనను కూడా మించిపోయి, అజ్ఞానంతో నిజదేవుణ్నే దూషించడానికి సిద్ధపడతారు. మేము ప్రతి వర్గానికీ వారు చేస్తున్న పనులనే ఆకర్షణీయమైనవిగా చేశాం. చివరికి వారు తమ ప్రభువు సన్నిధికే పోవలసి ఉంది. అప్పుడాయన గతంలో వారు చేస్తుండిన (తప్పుడు) పనులేమిటో వారికి తెలియజేస్తాడు." (దివ్యఖుర్‌ఆన్-6:108)

18. భూతదయ

హజ్రత్ ఇబ్నెఉమర్ (రజి) ప్రకారం దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి: "ఒక స్త్రీ ఓ పిల్లి మూలంగా శిక్షకు గురైంది. ఆమె ఆ పిల్లిని చనిపోయేదాకా కట్టిపడేసింది. దాని మూలంగానే ఆమె నరకానికి వెళ్ళింది. ఆ పిల్లిని కట్టేసి దానికి తిండిపెట్టలేదు. నేలమీది క్రిమికీటకాలు తినేందుకు దాన్ని స్వేచ్ఛగా వదిలేయనూ లేదు." (బుఖారీ, ముస్లిం)

"ఓ గాడిద మొహం మీద (గుర్తుకోసం) వాత ఉండటం చూసి దైవప్రవక్త (స) మొహం మీద (కొట్టడాన్ని,) వాతపెట్టడాన్ని చాలా అసహ్యించుకున్నారు." (ముస్లిం)

హజ్రత్ ఇబ్నెమస్‌వూద్ (రజి) కథనం: ఒకానొక ప్రయాణంలో మేము దైవప్రవక్త (స) వెంట ఉన్నప్పుడు జరిగిన సంఘటన. దైవప్రవక్త (స) కాలకృత్యాలు తీర్చుకోవడానికి వెళ్ళారు. ఆ సమయంలో మాకు (పిచ్చుక లాంటి) ఒక ఎరుపురంగు పక్షి కనిపించింది. దాని వెంట రెండు కూనలు ఉన్నాయి. మేము ఆ కూనల్ని పట్టుకున్నాం. అప్పుడు ఆ పక్షి వెంటపడి మాచుట్టూ తిరగసాగింది. అంతలో దైవప్రవక్త (స) వచ్చారు. ఆయన ఆ దృశ్యం చూసి "ఈ పక్షిని దాని పిల్లల మూలంగా బాధపెట్టిందెవరు? దాని పిల్లల్ని దానికి తిరిగిచ్చేయండి" అని అన్నారు. (అబూదావూద్)

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి : "ఒకప్పుడు ఒకతను దారిన నడచిపోతుంటే అతనికి దాహం వేసింది. ఒకచోట ఓబావి కనబడితే అందులోకి దిగి నీళ్ళు త్రాగి బయటికొచ్చాడు. అంతలో అక్కడ అతనికి ఓ కుక్క కన్పించింది. అది దప్పికతో నాలుక వెళ్ళబెట్టి బురదమట్టి నాకసాగింది. అది చూసి ఆ మనిషి 'నేను దప్పికతో అల్లాడిపోయినట్లే ఈ కుక్క కూడా బాధపడుతుందేమో!' అనుకొని మళ్ళీ బావిలోకి దిగాడు. తన కాలిజోడును నీటితో నింపి, దాన్ని నోటితో పట్టుకొని పైకి తెచ్చాడు. ఆ నీరు కుక్కకు త్రాపించాడు. అప్పుడు దేవుడు అతను చేసిన పనిని మెచ్చుకొని అతడ్ని క్షమించాడు."

అనుచరులు ఈమాట విని "దైవప్రవక్తా! భూతదయపై కూడా పుణ్యం లభిస్తుందా!" అని అడిగారు. దానికి దైవప్రవక్త (స) "ఆ...(ప్రాణం) గల ఏ జీవికి సహాయం చేసినా మీకు పుణ్యం లభిస్తుంది" అన్నారు. (బుఖారీ, ముస్లిం); వేరొక హదీసులో ఇలా ఉంది:

"ఒక కుక్క ఓబావి చుట్టూ తారట్లాడుతుంది. దాహంతో దాని ప్రాణం పోయేలా ఉంది. అంతలో ఇస్రాయీల్ జాతికి చెందిన ఓ వ్యభిచారిణి ఆ కుక్కను చూసి తన కాలిజోడు తీసి దాంతో బావి నుండి నీరు చేది, ఆ కుక్కకు తాగించింది. ఆమె చేసిన ఈ సత్కార్యం వల్ల ఆమెను క్షమించివేయడం జరిగింది." (బుఖారి, ముస్లిం)

హజ్రత్ ఇబ్నెఅబ్బాస్ (రజి) కథనం: "దైవప్రవక్త (స) పశువులను పరస్పరం పోట్లా డుకునేలా చేయడాన్ని వారించారు." (తిర్మిజి). ఈ హదీసు ప్రకారం కోడిపందేలు, పొటేలు పందేలు వగైరా నిషిద్ధం.

దైవప్రవక్త (స) ప్రవచనం: "ఒక చీమ (పూర్వం) ఓ దైవప్రవక్తను కుట్టింది. అంచేత దైవప్రవక్త ఆజ్ఞతో మొత్తం చీమలపుట్టను కాల్చివేయడం జరిగింది. అప్పుడు దేవుడు దివ్యావిష్కృతి ద్వారా ఆ ప్రవక్తతో ఇలాఅన్నాడు- "నిన్ను ఒక చీమ మాత్రమే కుట్టింది. కాని నీవు దైవాన్ని స్మరించే మొత్తం చీమలసమాజాన్నే కాల్చేశావు." (బుఖారి, ముస్లిం)

ఓసారి దైవప్రవక్త (స) మేము కాల్చివేసిన ఒక చీమలపుట్టను చూసి "ఈ పుట్టను ఎవరు కాల్చారు?" అని అడిగారు. 'మేమే కాల్చామ'ని చెప్పాం మేము. దానికి ఆయన "అగ్నితో శిక్షించటం అగ్నిప్రభువుకే శోభిస్తుంది" అన్నారు. (అబూదావూద్)

అబ్దుల్లా బిన్ జాఫర్ (రజి) ఉల్లేఖనం: దైవప్రవక్త (స) ఓసారి ఒక అన్సార్ ముస్లింకు చెందిన తోటలో ప్రవేశించారు. ఆ తోటలో ఒక ఒంటె కూర్చొని ఉంది. అది దైవప్రవక్త (స)ను చూడగానే హృదయవిదారకంగా అరుస్తూ కంట తడిపెట్టింది. దైవప్రవక్త (స) దాని దగ్గరకు వెళ్ళి దాని మూపురాన్ని, కణతలను చేత్తో మృదువుగా నిమిరారు. దాంతో దానికి కాస్తంత సుఖం లభించింది. దైవప్రవక్త (స) అక్కడున్నవారిని "ఈ ఒంటె యజమాని ఎవర"ని అడిగారు. అన్సార్ ముస్లింలలో ఒక యువకుడు ముందుకొచ్చి "దైవప్రవక్తా! ఈ ఒంటె నాది" అన్నాడు. అప్పుడు దైవప్రవక్త (స) అతనితో ఇలా అన్నారు: "ఈ పేదఒంటె విషయంలో దీన్ని వాడుకోవడానికి నీ అధీనంలో ఇచ్చిన దేవునికి నీవు భయపడవా? నీవు దీంతో నిర్విరామంగా పని చేయిస్తున్నావని, (సరిగా మేపకుండా) కడుపు మాడ్చుతున్నావని ఇది నాకు ఫిర్యాదు చేస్తోంది." (రియాజ్జుస్సాలిహీన్)

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి : "దేవుడు ప్రతిపనీ సవ్యంగా, సముచితరీతిలో చేయాలని (మనిషికి) విధిగా చేశాడు. ఎవరినైనా (చట్టబద్ధంగా) హతమార్చ వలసివస్తే సముచితరీతిలోనే హతమార్చాలి(గాని ఒక్కొక్క అవయం ఖండిస్తూ చిత్రవధ చేయకూడదు). అలాగే ఏదైనా పశువుని చంపాలను కున్నప్పుడు కూడా సముచితరీతిలో చంపాలి. దాని కోసం కత్తికి బాగా

పదునుపెట్టాలి. కోసేయడంలో పశువు తల్లడిల్లి పోయేలా ఆలస్యం చేయ కుండా తొందరగా ప్రాణం పోయేలా వెంటనే కోసేయండి." (ముస్లిం)

హజ్రత్ ఇబ్నెఅబ్బాస్(రజి) కథనం: దైవప్రవక్త (స) నడచిపోతుంటే ఓచోట ఒకతను మేకను కిందపడేసి దాని ముఖాన్ని కాలితో అదిమిపట్టి కత్తికి పదును పెట్టసాగాడు. మేక ఆ దృశ్యం చూస్తోంది. అప్పుడు దైవప్రవక్త (స) అతనితో ఇలా అన్నారు: "ఈ మేక జిబా చేయకముందే చచ్చేలా ఉంది. నువ్వు దీన్ని రెండుసార్లు చంపదలిచావా? దీన్ని కింద పడేయకముందే నువ్వు కత్తికి పదును ఎందుకు పెట్టుకోలేదు?" (తర్గీబ్)

హజ్రత్ ఇబ్నెఉమర్ (రజి) కథనం: దైవప్రవక్త (స) పశువును పదునైన కత్తితో జిబా చేయాలని (కోయాలని) ఆదేశించారు. పశువును ఇతర పశువుల ముందు జిబా చేయ కూడదని కూడా ఆయన ఆదేశించారు. (అల్‌మంజరి)

19. సృష్టితాలను, ప్రకృతి శక్తులను దూషించకు

ఓసారి దైవప్రవక్త (స) ఉమ్మె సాయిబ్ లేక ఉమ్మె ముసయ్యబ్ (రజి) ఇంటికి వెళ్ళి, "ఉమ్మెసాయిబ్ (ఉమ్మెముసయ్యబ్)! ఏమయింది నీకు? వణుకుతున్నావేమిటి?" అని అడిగారు. అందుకామె, "నాకు జ్వరం వచ్చింది. దేవుడు దీన్ని అధికం చేయకుండా ఉండుగాక!" అని అన్నారు. ఆమె సమాధానం విని ఆయన "జ్వరాన్ని దూషించకు. ఇది మనిషి వల్ల జరిగే (చిన్నచిన్న) పాపాలను కొలిమి ఇనుము నుండి తుప్పును దూరం చేసినట్లు దూరం చేస్తుంది" అని చెప్పారు. (ముస్లిం)

దైవప్రవక్త (స) ఇలా బోధించారు: "గాలిని దూషించకండి. మీకు భరింపశక్యం కానిది (తుఫాను) గనక కనిపిస్తే ఈ విధంగా ప్రార్థించండి: "దేవా! మేము నీ నుండి ఈ పెనుగాలుల ప్రయోజనాన్ని, వీటిలో ఉన్న ప్రయోజనాన్ని, ఏఉద్దేశ్యంతో ఈగాలుల్ని పంపటం జరిగిందో దాని ప్రయోజ నాన్ని కోరుకుంటున్నాము. పెనుగాలుల వల్ల నష్టం జరగడం నుండి, వాటిలో ఉన్న కీడు నుండి, ఏ ఉద్దేశ్యంతో ఆ గాలుల్ని పంపటం జరిగిందో దాని కీడు నుండి నీ శరణు కోరుతున్నాము." (తిర్మిజి)

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి: "గాలి దైవకారుణ్యం. అది కారుణ్యం, శిక్ష రెంటినీ తీసుకొని వస్తుంది. కనుక మీరు దాన్ని చూసినప్పుడు దాన్ని దూషించకండి. అందులోని మేలు ప్రసాదించమని, దాని కీడు నుండి కాపాడమని దైవాన్ని ప్రార్థించండి. (అబూదావూద్)

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి : "కోడి పుంజుని దూషించకండి. అది నమాజీని మేల్కొలుపుతుంది". (అబూదావూద్)

దైవప్రవక్త (స) దేవుడు చెప్పిన మాటలను ఇలా పేర్కొన్నారు: "మానవుడు కాలాన్ని తెగుడుతూ (నిజానికి) నన్ను వేధిస్తున్నాడు. ఆ కాలానికి యజమానిని నేనే. కాలం తనంతటతాను ఏం చేయగలదు? ప్రతిపనీ నా చేతిలోనే ఉంది. నేనే రేయింబవళ్ళను ఒక దాని తరువాత ఒకటి మాటిమాటికి తీసుకొస్తున్నాను." (బుఖారి)

20. నిష్ట దరిద్రుడు

మనిషి నమాజ్, రోజా (ఉపవాసం), జికిర్ (ధ్యానం), హజ్ (కాబా యాత్ర), వస్త్రధారణ వగైరా విషయాలలో ఎంత నిష్ఠగా ఉన్నా తోటి మనుషుల హక్కులు కొల్లగొడ్తే మాత్రం అతని ఆరాధనల పుణ్యమంతా గుడ్డిసున్నా అవుతుంది. పరలోకంలో దాసుల హక్కుల ఉల్లంఘన పర్యవసానం ఎంత తీవ్రంగా ఉంటుందంటే ఈకింది హదీసు చూడండి:

"ఇతరుల భూమిని ఏ కొంచెమైనా సరే అన్యాయంగా ఆక్రమించుకున్నవాడ్ని పాతాళలోకంలోకి దిగబడే వరకు భూమిలోకి అణచివేయడం జరుగుతుంది" అన్నారు దైవప్రవక్త (సల్లం). వేరొక ఉల్లేఖనంలో "ఎవరైనా అన్యాయంగా జానెడు భూమిని ఆక్రమించుకున్నా ప్రళయదినాన అతని మెడలో ఏడు భూముల కంఠపాశాన్ని వేయడం జరుగుతుంద"ని అన్నారు ఆయన. (బుఖారి, ముస్లిం)

ఒకసారి దైవప్రవక్త (సల్లం) తన అనుచరులను "దరిద్రుడంటే ఎవరో మీకు తెలుసా?" అని అడిగారు. దానికి అనుచరులు "డబ్బు, ఇతర

సంపదలు లేనివాడ్ని మేము దరిద్రుడని భావిస్తున్నాం" అని అన్నారు. ఆ తరువాత దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా చెప్పారు:

"నా అనుచరుల్లో ప్రళయదినాన ఒకడు నమాజ్, జకాత్, రోజాలు వగైరా సత్కార్యాలు తీసుకొని వస్తాడు. అయితే అతను ఎవరినైనా దూషించి ఉంటాడు. ఎవరిపైనయినా అపవాదు లేపి ఉంటాడు. ఎవరి ధనాన్నయినా అన్యాయంగా కాజేసి ఉంటాడు. ఎవరినైనా హత్యచేసి ఉంటాడు. ఎవరినైనా అన్యాయంగా కొట్టి ఉంటాడు. అంచేత అతను ఎవరెవరిని వేధించాడో, ఎవరెవరి హక్కులు కొల్లగొట్టాడో వారందరికీ అతని పుణ్యకర్మలు పంచిస్తారు. అప్పటికీ వారందరి హక్కులు పూర్తిగా నెరవేరక ముందే అతని పుణ్యకర్మలు అంతమయిపోతే, ఆ హక్కుదారులు చేసిన పాపాలు అతని ఖాతాలో వేసి అతడ్ని నరకంలో పడవేయడం జరుగు తుంది." (ముస్లిం)

"వారి కళ్ళు, చెవులు, చర్మాలు వారు ప్రపంచంలో ఉన్నప్పుడు ఏమేమి చేసేవారో సాక్ష్యమిస్తాయి. అప్పుడు వారు తమ చర్మాలను ఉద్దేశించి "మీరు మాకు వ్యతిరేకంగా ఎందుకు సాక్ష్యమిస్తున్నారు?" అని అడుగుతారు. దానికవి ఇలా సమాధానమిస్తాయి:

"ప్రతి వస్తువుకు మాట్లాడే శక్తినిచ్చిన దేవుడే మాకూ మాట్లాడే శక్తి నిచ్చాడు. ఆయనే మిమ్మల్ని మొదటిసారి పుట్టించాడు. ఇప్పుడు ఆయన దగ్గరికే మీరు తీసుకురాబడ్డారు. మీరు రహస్యంగా నేరాలు చేస్తున్నప్పుడు, ఎప్పుడో ఓసారి మీ కళ్ళు, చెవులు, చర్మాలు కూడా మీకు వ్యతిరేకంగా సాక్ష్యమిస్తాయన్న ఆలోచనే మీకు కలగలేదు. పైపెచ్చు మీరు చేసే దుష్కార్యాలు అనేకం దేవునికి కూడా తెలియదని మీరు భావిస్తుండేవారు. దేవుడ్ని గురించి మీలో ఏర్పడిన ఈ దుష్టభావనే మిమ్మల్ని (నట్టేట) ముంచింది." (ఖుర్ఆన్-41:20-23)

"ఈరోజు మేము వీరి నోళ్ళను కట్టివేస్తున్నాం. వీరు ప్రపంచంలో ఏమేమి చేస్తుండే వారో వీరి చేతులు మాకు చెబుతాయి, వీరి కాళ్ళు సాక్ష్యమిస్తాయి". (ఖుర్ఆన్-36:65)

(-సమాప్తం-)